

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

OTSUSED

- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1469, 23. juuli 2014, riigiabi SA.30743 (2012/C) (ex N 138/10) kohta, mida Saksamaa andis Leipzigi/Halle lennujaamale taristuprojektide rahastamiseks (2) (teatavaks tehtud numbri C(2014) 5071 all) ⁽¹⁾ 1
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2015/1470, 30. märts 2015, Rumeenia antud riigiabi SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) kohta Vahekohtu 11. detsembri 2013. aasta otsus juhtumis Micula vs. Rumeenia (teatavaks tehtud numbri C(2015) 2112 all) ⁽¹⁾ 43

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

Aktid, mille pealkiri on trükitud harilikus trükikirjas, käsitlevad põllumajandusküsimuste igapäevast korraldust ning nende kehtivusaeg on üldjuhul piiratud.

Kõigi ülejäänud aktide pealkirjad on trükitud poolpaksus kirjas ja nende ette on märgitud tärn.

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1469,

23. juuli 2014,

riigiabi SA.30743 (2012/C) (ex N 138/10) kohta, mida Saksamaa andis Leipzigi/Halle lennujaamale taristuprojektide rahastamiseks (2)

(teatavaks tehtud numbri C(2014) 5071 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool osutatud sätetele ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) 12. aprilli 2010. aasta kirjaga teavitas Saksamaa õiguskindluse tagamiseks komisjoni kavandatavatest kapitalisüstitest ettevõtetesse Mitteldeutsche Flughafen AG („MFAG”) ja Flughafen Leipzig/Halle GmbH („FLH”). Saksamaa teatas komisjonile ka, et need kapitalisüstid vajavad komisjoni heakskiitu. Seni rahastatakse projekti aktsionäride väidetavalt turutingimustel antud laenudega.
- (2) Komisjon taotles Saksamaalt 10. juunil 2010, 26. novembril 2010 ja 3. märtsil 2011 teatatud meetmete (sealhulgas aktsionäride antud laenude tingimused) kohta lisateavet. Saksamaa esitas lisateabe 29. septembril 2010, 4. jaanuaril 2011 ja 26. aprillil 2011.
- (3) 15. juuni 2011. aasta kirjaga teavitas komisjon Saksamaad oma otsusest algetada aktsionäride poolt FLG-le antud laenude ja ettevõtjasse tehtud kapitalisüstide suhtes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetlus („algatamisotsus”). Saksamaa esitas algatamisotsuse kohta oma märkused 15. augustil 2011.
- (4) Komisjoni algatamisotsus avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽³⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama kõnealuse meetme kohta märkusi ühe kuu jooksul alates avaldamise kuupäevast.

⁽¹⁾ Alates 1. detsembrist 2009 muutusid EÜ asutamislepingu artiklid 87 ja 88 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu („Eli toimimise leping”) artikliteks 107 ja 108. Sätted on sisult identsed. Käesolevas otsuses tuleb viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral vastavalt viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88. Euroopa Liidu toimimise lepinguga tehti terminoloogiasse teatavaid muudatusi: „ühendus” asendati „liiduga” ja „ühisturg” „siseturuga”. Käesolevas otsuses kasutatakse läbivalt Euroopa Liidu toimimise lepingu terminoloogiat.

⁽²⁾ ELT C 284, 28.9.2011, lk 6.

⁽³⁾ Vt joonealune märkus 2.

- (5) Komisjon sai kõnealusel teemal märkusi 34 huvitatud isikult. Ta edastas need märkused 21. novembril 2011 Saksamaale. Saksamaale anti võimalus ühe kuu jooksul nende märkuste kohta arvamust avaldada. Komisjon sai Saksamaa tähelepanekud 20. detsembril 2011.
- (6) 14. märtsil 2012 esitas komisjon teabenõude. 26. aprillil 2012 sai komisjon Saksamaalt vastuse.
- (7) Komisjon taotles Saksamaalt 15. mail 2012, 20. juulil 2012 ja 21. detsembril 2012 lisateavet. Saksamaa esitas lisateabe 28. juuni 2012. aasta, 10. septembri 2012. aasta ja 15. jaanuari 2013. aasta kirjaga.
- (8) 31. märtsil 2014 võttis komisjon vastu 2014. aasta lennundussektori suunised, ⁽⁴⁾ mis asendasid 1994. aasta ⁽⁵⁾ ja 2005. aasta ⁽⁶⁾ lennundussektori suunised. 15. aprillil 2014 avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* teade, millega kutsuti liikmesriike ja huvitatud isikuid esitama 2014. aasta lennundussuuniste kohaldamise kohta märkusi ühe kuu jooksul alates suuniste avaldamise päevast ⁽⁷⁾.
- (9) 14. aprillil 2014 taotles komisjon lisateavet ühiste põhimõtete kohaldamise kohta abi siseturuga kokkusobivuse hindamisel 2014. aasta lennundussektori suuniste valguses. Saksamaa esitas lisateabe 19. mail 2014, 26. mail 2014, 10. juulil 2014 ja 11. juulil 2014.
- (10) 17. juuli 2014. aasta kirjaga nõustus Saksamaa, et käesolev otsus võetakse vastu ja tehakse teatavaks inglise keeles.

2. MEETMETE KIRJELDUS

2.1. UURIMISE JA TARISTUPROJEKTI TAUST

2.1.1. Leipzigi/Halle lennujaam

- (11) Leipzigi/Halle lennujaam asub Kesk-Saksamaal paikneval Saksimaal. Lennujaama käitab MFAG ⁽⁸⁾ tütarettevõtja FLH ⁽⁹⁾. MFAG on nelja tütarettevõtjaga (FLH, Dresden Airport GmbH ja PortGround GmbH) valdusettevõtja.
- (12) Pärast Saksamaa taasühinemist koostati lennujaama arendamise üldkava. Kavas nähti ette kahe lennurajaga süsteemi ehitamine. 1997. aastal kiideti heaks põhjapoolse lennuraja ehitamine. 2004. aastal otsustasid aktsionärid rahastada lõunapoolse lennuraja ehitamist ⁽¹⁰⁾.
- (13) Kui lõunapoolne lennurada 2007. aastal kasutusele võeti, siis paigutas DHL Express oma Euroopa põhitegevuse ümber Brüsselist Leipzigi. Lisaks DHL Expressile kasutasid Leipzigi/Halle lennujaama ka Lufthansa Cargo ja muud lastilendudega tegelevad lennuettevõtjad. Selle tulemusel muutus Leipzigi/Halle lennujaam 2011. aastal Saksamaa suuruselt teiseks lastilendudega tegelevaks lennujaamaks (pärast Maini-äärse Frankfurdi lennujaama). Tabelis 1 võetakse kokku reisijate ja lastilendude arengusuundumused lennujaamas alates 2006. aastast.

⁽⁴⁾ Komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta” (ELT C 99, 4.4.2014, lk 3).

⁽⁵⁾ EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 ning EMP lepingu artikli 61 kohaldamine lennundussektorile antava riigiabi korral (EÜT C 350, 10.12.1994, lk 5).

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis „Ühenduse suunised lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta” (ELT C 312, 9.12.2005, lk 1).

⁽⁷⁾ ELT C 113, 15.4.2014, lk 30.

⁽⁸⁾ MFAG aktsionärid on Saksimaa (76,64 % aktsiatest), Saksi-Anhalti liidumaa (18,54 %), Dresdeni linn (2,52 %), Halle linn (0,2 %) ja Leipzigi linn (2,1 %). Erasektori aktsionäre kõnealusel ettevõtjal ei ole.

⁽⁹⁾ FLH põhiaktsionär on 94 % osalusega Mitteldeutsche Flughafen AG. Ülejäänud aktsiate omanikud on Saksimaa, Põhja-Saksi maakond ja Schkeuditzi linn. Eraaktsionäre kõnealusel ettevõtjal ei ole.

⁽¹⁰⁾ FLH-sse lõuna poolse lennuraja ehitamiseks ja muude meetmete rahastamiseks ettenähtud kapitalisüste, mille kogusumma oli 350 miljonit eurot ja mille kohta avalik-õiguslikud aktsionärid olid otsuse teinud enne 2006. aastat, on juba hinnatud ja need on kuulutatud siseturuga kokkusobivaks komisjoni 23. juuli 2008. aasta otsusega 2008/948/EÜ riigiabi C 48/06 kohta, mida Saksamaa andis ettevõttele DHL ja Leipzigi/Halle lennujaamale (ex N 227/06) (ELT L 346, 23.12.2008, lk 1), ning seega neid käesoleva otsuse raames ei käsitleta.

Tabel 1

Reisijate ja lastilendudega seotud areng Leipzigi/Halle lennujaamas aastatel 2006–2013

Aasta	Reisijate arv	Lastilendude ja postiteenuste areng tonnides	Lendude arv (kaup ja reisijad)
2006	2 348 011	29 330	42 417
2007	2 723 748	101 364	50 972
2008	2 462 256	442 453	59 924
2009	2 421 382	524 084	60 150
2010	2 352 827	663 059	62 247
2011	2 266 743	760 355	64 097
2012	2 286 151	863 665	62 688
2013	2 240 860	887 101	61 668

Allikas: Leipzigi/Halle lennujaam (www.leipzig-halle-airport.de).

2.1.2. Ülevaade taristu investeerimiskavast

- (14) Aktsionäride antud laenude ja kapitalisüstide eesmärk on tabelis 2 kokkuvõtlikult kirjeldatud taristu- ja taristuga seotud meetmete rahastamine summas 255,6 miljonit eurot.

Tabel 2

Leipzigi/Halle lennujaamataristu investeerimiskava ülevaade

Meede	Kirjeldus	Eelarvekulud/hinnangulised kulud (eurodes)
M1	Maaost/ümberpaigutamine/müra vähendamine/asjakohase maastikukaitsekava koostamine	[...] (*)
M2	Mootorite kontrollimiseks ette nähtud ehitis	[...]
M3	Ruleerimistee ja avatav sild „E7”	[...]
M4	Põhjapoolse stardi- ja maandumisraja pikendamine: planeerimiskulud	[...]
M5	Territooriumi puhastamine ruleerimistee Victor ning uute tuletõrjepoohoonete ja mitmeotstarbelise angaari ehitamiseks	[...]
M6	Paralleelne ruleerimistee Victor	[...]
M7	Täiendavad jäätõrjealad	[...]
M8	Kopteriväljak	[...]
M9.1 – M9.4	Täiendavad taristumeetmed: I kontrollpunkti ümberehitamine funktsionaalne turvahoone tehniliste seadmete soetamine loomade hoiukoht	[...]

Meede	Kirjeldus	Eelarvekulud/hinnangulised kulud (eurodes)
M10	Täiendav müra vähendamine	[...]
M11	Kagutsooni avatud ala planeerimise I etapp	[...]
M12	Idapoolse laiendamise planeerimise kinnitusmenetlus	[...]
M13	Põhjaperrooni pikendamine	[...]
M14	Idaperrooni pikendamine	[...]
M15	Taristu kohandamine	[...]
M 16	Täiendavad taristumeetmed: põhjatsooni angaari laiendamine (M16.1) uue lennutermini ja väikeste õhusõidukite angaari ehitamine (M16.2)	[...]
Kokku		255,625 miljonit

(*) Selle teabe suhtes kehtib ametisadaluse hoidmise kohustus.

- (15) M1 – ulatuslik müra vähendamise meede (sealhulgas maaost, ümberpaigutamine, asjakohase maastikukaitsekava koostamine): lõunapoolse raja ja perroonide planeeringu kinnitusotsuse⁽¹¹⁾ kohaselt peab Leipzigi/Halle lennujaam kohaldama öisel kaitsealal müra vähendamise meetmeid. Nimetatud öine kaitseala pidi hõlmama ligikaudu 211 km² suurust piirkonda, kus asub 6 000 elumaja. Pärast veebruaris 2009 teostatud esimest ümberarvutust selgus, et algset kaitseala tuleks laiendada nii, et see hõlmaks veel 4 000 elumaja.
- (16) M2 – mootorite kontrollimiseks ette nähtud ehitist: uus ehitist mootorite kontrollimiseks rajati Leipzigi/Halle lennujaamas 2007.–2008. aastal. Leipzigi/Halle lennujaam tegutseb 24 tundi päevas ja seega peab ta suutma pakkuda võimalust kontrollida õhusõiduki mootoreid nii päeval kui ka öösel. Mootorite kontrollimiseks mõeldud ehitist on müra piiramise eesmärgil kinnine.
- (17) M3 – ruleerimistee ja avatav sild „E7”: olemasolevatele ruleerimisteedele ja avatavatele sildadele avaldatava surve leevendamiseks ning õnnetuste või rikete puhul alternatiivi pakkumiseks ehitati lennujaama idaossa ruleerimistee ja avatav sild „E7”. Tehnilistel põhjustel on kõnealune investeerimisprojekt jagatud kolmeks alamprojektiks: avatav sild,⁽¹²⁾ ruleerimistee ja tehniline varustus (valgustus). Projekti rakendamist alustati 2008. aastal.
- (18) M4 – põhjapoolse stardi- ja maandumisraja pikendamine (planeerimiskulud) endiselt 3 600 meetrilt 3 800 meetrini: põhjapoolse raja pikendamise eesmärk on tagada, et suure stardimassiga lastilennukid saaksid õhku tõusta ilma igasuguste kasuliku koormuse piiranguteta. Kõnealuse taristuprojekti planeerimine algas 2008. aastal.
- (19) M5 – õigeaegne territooriumi puhastamine, et ehitada ruleerimistee Victor, uus tuletõrjedepoohoone ja I mitmeotstarbeline angaar: tuletõrjedepoo ja mitmeotstarbeline angaar tuleb lammutada ja uuesti ehitada. I mitmeotstarbelise angaari ja tuletõrjedepoo ehitamine algas mais 2009. Mitmeotstarbelist angaari hakatakse kasutama talviste teenuste osutamise seadmete hoidmiseks. Tööd hõlmavad ka tuletõrjebriigaadi koolituskeskuse ehitamist.

⁽¹¹⁾ Saksamaa planeerimisasutuse 4. novembri 2004. aasta planeeringu heakskiitmise otsus lõunapoolse stardi- ja maandumisraja ning perroonide kohta ning selle 9. detsembri 2005. aasta esimene muudatus.

⁽¹²⁾ Leipzigi/Halle lennujaamal on kaks liiklusteid (kiirtee A14, kiirraudteeliin, 4realine maantee) läbivat ruleerimisteed, mis tähendab, et ruleerimisteede jaoks tuleb ehitada sillad.

- (20) M6 – paralleelne ruleerimistee Victor: teatise kohaselt on ruleerimistee Victor ehitamine kahe olemasoleva ruleerimistee vahele oluline selleks, et pidada sammu Leipzigi/Halle lennujaama kasvava läbilaskevõimega ja katta lennujaama edelapoolse osa läbilaskevõimet kõrghooaegadel ja idatuulega seotud ilmastikutingimuste korral.
- (21) M7 – täiendavad jäätõrjealad: täiendavad jäätõrjealad on vajalikud selleks, et tagada õhusõidukite tõrgeteta jäätõrje ja vältida ebakohasest taristust tulenevaid viivitusi.
- (22) M8 – kopteriväljak: aastatel 2008–2009 loodi Leipzigi/Halle lennujaama kopteriväljak, kohandades pinnasestruktuuri ja kandes sinna vajaliku märgistuse; väljakut kasutatakse õhupääste ja hädaolukorra operatsioonide baasina.
- (23) M9.1 – I kontrollpunkti ümberehitamine: I kontrollpunkt tuleb ümber ehitada, et viia see vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 2320/2002 ⁽¹³⁾. Kõnealune määrus on lennujaama turvalisuse (läbipääsulubade ja võtmete haldamine, julgestusalane väljaõpe, juhtimisülesanded), kontrollide (näiteks isikute ja kaupade kontroll) ning julgeolekuteenustega (näiteks külastajate ja väga tähtsate isikutega seotud teenused) seotud tegevuse alus.
- (24) M9.2 – funktsionaalne turvahoone: uut turvahoonet hakkavad kasutama föderaal- ja piirkondlik politsei, toll ja Saksamaa meteoroloogiatolitus.
- (25) M9.3 – tehnilise varustuse soetamine: Leipzigi/Halle lennujaamal on uue taristuga kohanemiseks vaja ka täiendavaid talviste teenuste osutamise seadmeid ja täiendavat tuletõrjevõrku. Lennujaama piirdeaeda tuleb samuti uuendada ning varustada see detektorite ja digitaalse videovalvega, mis on varustatud aruka liikumisdetektoriga.
- (26) M9.4 – transporditavate loomade hoiukoht: projektis nähakse ette veterinaarseadmetega varustatud eraldi hoone ehitamine lennujaama kolmandatesse riikidesse eksporditavate/kolmandatest riikidest imporditavate loomade jaoks.
- (27) M10 – täiendav müra vähendamine: eelkõige seoses kauba õhuveo prognoositava suurenemisega võivad Leipzigi/Halle lennujaamas selle laienemist mööda olla keskpikas perspektiivis vajalikud täiendavad müra vähendamise meetmed (ja sellega seotud tööd).
- (28) M11 – kagutsooni avatud ala planeerimise I etapp: Leipzigi/Halle lennujaama avatud ala olemasolevate rajatiste idapoolisel küljel asuvad territooriumid tuleb 2010. aastaks täielikult varustada elektri ja veega ning reo- ja vihmavee äravooluseadmetega; töid alustati 2008. aastal. Kui lennulasi ümberlaadimise terminali olemasolev ringristmik ühendatakse avalikku teedevõrku, tuleb võtta täiendavaid müra vähendamise meetmeid.
- (29) M12 – lõunapoolse lennuraja pikendamise planeeringu heakskiitmismenetlus: Leipzigi/Halle lennujaama lõunapoolset rada (3 600 meetrit) ja perrooni tuleb pikemas perspektiivis pikendada. Selleks on vaja läbida planeeringu heakskiitmismenetlus.
- (30) M13 – põhjapoolse perrooni pikendamine: 2020. aastaks on kavas ehitada 12 uut parkimiskohta. Lennujaama põhjaosa terminaliteenuste arendamine võimaldab õhusõidukite liikumisi kahe lennuraja vahel võrdsemalt jaotada.
- (31) M14 – idapoolse perrooni pikendamine: idapoolse perrooni piiri tuleb liigutada lõunasse, et tagada lennuraja toiminguteks vajalikud takistustevabad alad. Perroon tuleb ühendada ka ruleerimisteede süsteemi ja jäätõrjepunktidega.
- (32) M15 – taristu kohandamine: põhjatsooni terminaliteenuseid tuleb kohandada, et võtta arvesse põhjatsooni värskest ehitatud perrooni ja lastiga seotud tegevuse ümberpaigutamist sellesse tsooni. Selleks tuleb angaari ja vajalikku lisategevust kohandada F kategooria õhusõidukitele.
- (33) M16.1 – põhjatsooni angaari laiendamine: see hõlmab uue perrooni ehitamist põhjatsooni, sealhulgas lastilendudega seotud tegevuse ümberpaigutamist nimetatud tsooni ja hoolduskohtade loomist.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 2320/2002, 16. detsember 2002, millega kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse valdkonna ühiseeskirjad (EÜT L 355, 30.12.2002, lk 1).

- (34) M16.2 – uue lennuterminali ja väikeste õhusõidukite angaari ehitamine: ehitada tuleb uus lennuterminaal ja väikeste õhusõidukite angaar. Endine lennuterminaal lammutati uue lõunapoolse lennuraja ehitamise käigus.

2.2. UURITAVAD MEETMED JA AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

- (35) Algamisotsuses uuriti järgmisi Leipzigi/Halle lennujaama investimisprojektiga seotud rahastamismeetmeid (see tähendab taristu- ja taristuga seotud meetmeid):

i) aktsionäride poolt FLH-le antud laenud kokku kuni 255,6 miljonit eurot („üleminekulaen on osaliselt juba paigas”);

ii) FLH-sse tehtud kapitalisüstid kokku 255,6 miljonit eurot.

- (36) Komisjon väljendas kahtlusi, kas teatatud taristumeetmeid võib tõepoolest käsitada avalike huvidega seotud meetmetena ja ega need ei kujuta endast seega riigiabi.

- (37) Komisjon jõudis järeldusele, et aktsionäride poolt MFAG-le antud laenud ja kapitalisüstid ei kujuta endast riigiabi, kuna mõlemad olid mõeldud FLH-ile edasiandmiseks. MFAG-d saab pidada vaid FLH-le vahendite ülekandmise vahendiks ja seega mitte abisaajaks.

2.2.1. Aktsionäride poolt FLH-le antud laenud

- (38) Taristu- ja taristuga seotud projekte on esialgu rahastatud aktsionäridelt saadud laenudega, mis arvestatakse kapitaliks ümber alles pärast seda, kui komisjon on need rahastamismeetmed heaks kiitnud. Aastatel 2006–2011⁽¹⁴⁾ andsid aktsionärid FLH-le laene kokku summas [...] miljonit eurot.

- (39) Aastatel 2006–2008 määrati aktsionäride antud laenude tingimused kindlaks Sachsen LB ja MFAG vahelise laenulepingu alusel. Laenuintressi baasmäär vastab kolme kuu Euriborile pluss [...] baaspunkti suurune riskimarginaal. 2009. aastal vastas laenuintressi baasmäär kolme kuu Euriborile pluss [...] baaspunkti suurune riskimarginaal. 2010. aastal vastas laenuintressi baasmäär kolme kuu Euriborile pluss [...] baaspunkti suurune riskimarginaal.

Komisjoni esialgne hinnang riigiabi olemasolu kohta

- (40) Komisjon väljendas aktsionäride poolt FLH-le antud laenude puhul kahtlusi, kas FLH aktsionäridelt saadud laenud tagati tavaliste turutingimustega võrdsetel tingimustel. Komisjon väljendas kahtlusi, eelkõige seoses võrreldavate laenulepingutega, kas usaldusväärse turukriteeriumina saab käsitleda e-posti teel esitatud soovituslikke pakkumisi, mille eesmärk ei olnud sõlmida õiguslikult siduvaid laenulepinguid, ning mis ei põhinenud maksejõuetuse tõenäosuse ja tagatise hindamisel.

- (41) Turupõhise võrdlusaluse puudumisel võttis komisjon oma hindamise aluseks 2008. aasta viitemäärade teatistes⁽¹⁵⁾ sätestatud indikaatori. FLH reitingu ja aluseks olevate tagatiste puudumisel näivad aktsionäride poolt FLH-le antud laenude tingimused seega soodsamad kui komisjoni 2008. aasta viitemäärade teatist kohaldades kehtestatud turumäära indikaator.

- (42) Võimalik riigiabi element võrdub turu intressimäära ja tegeliku intressimäära vahega.

2.2.2. Kapitalisüstid FLH-sse

- (43) Komisjon peab FLH-sse taristu- ja taristuga seotud meetmete (vt tabel 2) rahastamiseks tehtavad kapitalisüstid heaks kiitma. Sellest lähtuvalt saab FLH aktsionäride antud laenud kapitaliks arvestada alles pärast seda, kui komisjon on abi heaks kiitnud.

- (44) Taristu- ja taristuga seotud projektide kulude hüvitamiseks mõeldud kogusumma küündib 255,6 miljoni euroni. 240,3 miljonit eurot kantakse MFAG reservfondi ja jäetakse FLH-le ülekandmiseks, et suurendada selle omakapitali (ehk omakapitali reservi). FLH aktsionärid kannavad omalt poolt ülejäänud summa otse FLH kapitali reservfondi.

⁽¹⁴⁾ Kuni 1. aprillini 2011.

⁽¹⁵⁾ Komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

- (45) Saksamaa väitel toimuvad kapitalisüstid ilma igasuguse äriplaanita ja pikaajaliste kasumiväljavaadeteta.
- (46) Kuigi mõned kavandatavate kapitalisüstidega rahastatavad taristuprojektid on juba alanud, teatas avalik-õiguslik aktsionär iga projekti eel oma kavatsusest rahastada kõnealuseid meetmeid enne tööde algust. Kapitalisüste ei ole veel teostatud.

Komisjoni esialgne hinnang riigiabi olemasolu kohta

- (47) Komisjon väljendas kapitalisüstide puhul kahtlusi, kas FLH aktsionärid käitusid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, kuna pikas perspektiivis kasumit ei loodetud. Seetõttu tekkis komisjonil kahtlus, et kapitalisüstid võivad sisaldada riigiabi.

2.2.3. Abi kokkusobivus siseturuga

- (48) Kuna aktsionäride poolt FLH-le antud laenud ja sellele järgnevad kapitalisüstid võivad endast kujutada riigiabi, peab komisjon uurima, kas see abi on siseturuga kokkusobiv Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel. Sellega seoses võeti 2005. aasta lennundussektori suunistes kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c kokku lennujaamataristu rahastamisabi siseturuga kokkusobivuse hindamise ühised põhimõtted.
- (49) Komisjon jõudis algatamisotsuses järeldusele, et käesoleval juhul on mõned 2005. aasta lennundussektori suunistes sätestatud kriteeriumidest täidetud. Sellega seoses järeldas komisjon näiteks, et abi vastab ühise huvi täpselt määratletud eesmärgile, eelkõige kuna see suurendab piirkonna ühendusvõimalusi lastilennuteenuste valdkonnas ja sellel on positiivne mõju kohalikule arengule. Komisjon jõudis lennujaama arendamise positiivsete väljavaadetega seoses järeldusele, et lennujaamal on keskpikas perspektiivis head kasutusväljavaated ja et taristukava on vajalik.
- (50) Komisjon väljendas algatamisotsuses siiski kahtlust, kas kõnealused taristumeetmed on püstitatud eesmärgi suhtes proportsionaalsed. Lisaks oli komisjon mures selle pärast, et kõigil kasutajatel ei ole lennujaamale võrdset ja diskrimineerimist välistavat juurdepääsu. Komisjon märkis ka, et kuna FLH konkureerib kaubaveolendudele spetsialiseerunud teiste liikmesriikide lennujaamadega, siis ei saa praeguses etapis väita, et kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Komisjonil oli kahtlusi ka seoses abi vajaduse ja proportsionaalsusega.
- (51) Sellest lähtuvalt kahtleb komisjon, kas teatatud meetmete rahastamist saab pidada siseturuga kokkusobivaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 tähenduses.

3. SAKSAMAA MÄRKUSED

3.1. UURITUD MEETMETE TAUST

- (52) Saksamaa alustas oma märkusi uuritud meetmete tausta üksikasjalikuma selgitamisega. Sellega seoses kinnitas Saksamaa, et juba 1990. aasta taasühinemislepingus nähti ette Leipzigi/Halle lennujaama arendamine. Saksamaa sõnul koostati lennujaama arendamise üldkava ja selles võeti vastu otsus kahe paralleelse lennurajaga süsteemi ehitamise kohta. Saksamaa selgitas, et põhjapoolse raja ehitamine kiideti heaks 1997. aastal ja see võeti kasutusele 2000. aastal ning lõunapoolse raja ehitamine kiideti heaks 2004. aastal ja see võeti kasutusele 2007. aastal.
- (53) Selle taustal kinnitas Saksamaa, et tänu paralleelsete lennuradade süsteemile ja mitmete suurte lastilennuettevõtjate ümberpaiknemisele on Leipzigi/Halle lennujaam haaranud endale Saksamaa suuruselt teise lastilendude keskuse positsiooni. Seda arvesse võttes kinnitas Saksamaa, et alates 2010. aastast on lennujaam suutnud tugevdada oma positsiooni Euroopa kõige suuremate lennulasi ümberlaadimiskeskuste hulgas. Saksamaa lisas ka, et lennujaamas tegutseb praegu 133 ettevõtjat, kes andsid 2010. aastal tööd kokku 5 106-le inimesele (kasv 2009. aastaga võrreldes 14,4 %).
- (54) Saksamaa arvates on lennujaam seega piirkonna majandusliku arengu hoogustaja ja tal on oluline roll piirkondlikus tööhõives. Saksamaa rõhutab, et eeltoodut kinnitab ka tulude ja lennujaamas käideldavate kaubamahtude suurendamine: aastatel 2005–2009 suurenes FLH saadud tulu 47 miljonilt eurolt 80 miljoni euron. Saksamaa märkis, et teiste lennujaamadega võrreldes suurenevad Leipzigi/Halle lennujaama kasvumäärad pidevalt (2007. aastal töödeldi 101 364 tonni kaupa, 2008. aastal oli see näitaja aga kerkinud 442 453 tonnini, 2009. aastal 524 084 tonnini ja

2010. aastal 663 059 tonnini). Oma väidete täiendamiseks tõi Saksamaa esile, et lastimaht kasvas 2009. aastal 18,5 % ja 2010. aastal 26,5 %. Saksamaa väitel on oodata lastimahu edasist suurenemist. Sellega seoses selgitas Saksamaa, et 2020. aastaks prognoositakse lennulasti mahuks umbes 820 000 tonni ⁽¹⁶⁾. Saksamaa teatas aga, et nimetatud prognoos täidetakse juba 2015. aastal ⁽¹⁷⁾.

- (55) Lisaks märkis Saksamaa, et lennujaama reisijate arv on viimastel aastatel järk-järgult suurenenud (1 988 854 reisijalt 2002. aastal 2 723 748 reisijani 2007. aastal). Kuigi Saksamaa teatel on reisijate arv alates 2007. aastast vähenenud (vaid 2 352 827 reisijat 2010. aastal), prognoosis Saksamaa keskpikas perspektiivis reisijate arvu suurenemist kuni 4,6 miljoni reisijani 2020. aastaks.
- (56) Saksamaa märkis, et vastupidiselt paljudele liidu teistele lennujaamadele, nagu Saksamaa kolm suurimat lastilendude keskust Maini-äärses Frankfurdis, Münchenis ja Kölnis/Bonnis, on Leipzigi/Halle lennujaamas ärilistel lastilendudel piiramatu öölendude luba. Saksamaa väitel on see üks põhjustest, miks kõnealusel lennujaamal on head tulevikuväljavaated. Saksamaa rõhutas samuti, et Saksamaa Liitvabariigi halduskohus (*Bundesverwaltungsgericht*) kinnitas 4. aprilli 2012. otsusega Saksamaa suurimas lastilendude keskuses, Maini-äärses Frankfurdi lennujaamas, öölendude keelu. Saksamaa kinnitas, et Maini-äärses Frankfurdi lennujaama lahkuvad ja saabuvad lennud on seega täiesti keelatud vahemikus 23.00 ja 5.00.
- (57) Saksamaa teatas ka, et FLH ei olnud võimeline taristumeetmeid omavahenditest rahastama. Selle taustal rõhutas Saksamaa, et seoses endise Saksamaa Demokraatliku Vabariigi ajal tegemata jäänud investeeringutega pidi lennujaam tegema investeeringud oluliselt lühema ajaga kui Saksamaa lääneosas paiknevad lennujaamad. Saksamaa väitel ei saa FLH just suuri lühiajalisi investeeringuid omavahenditest teha märkimisväärse lõhe tõttu investeeringute mahu (225,6 miljonit euro) ja lennujaama aastatulude (2009. aastal 80 miljonit eurot) vahel.

3.2. MAJANDUSTEGEVUSE MÕISTE JA AVALIKE HUVIDEGA SEOTUD TEGEVUS

3.2.1. Majandustegevuse mõiste ja riigiabieskirjade kohaldatavus lennujaamataristu suhtes

- (58) Saksamaa meenutas kõigepealt, et ta ei nõustu komisjoni seisukohaga, et lennujaamataristu ehitamine kujutab endast majandustegevust. Seega teatas Saksamaa, et teatatud meetmed ei kujuta endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (59) Sellega seoses teatas Saksamaa, et mõiste „ettevõtja” ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ei ole kohaldatav lennujaamade suhtes, vähemalt mitte lennujaamataristu rahastamist puudutavas osas. Saksamaa rõhutas, et lennujaamataristu ehitamine ei kujuta endast majandustegevust, vaid pigem üldise transpordipoliitika ning piirkondliku ja majanduspoliitika meedet. Ta osutas 1994. aasta lennundussektori suuniste punktile 12, milles sätestatakse, et taristuprojektide elluviimine on majanduspoliitika üldine meede, mida komisjon ei saa asutamislepingu riigiabi eeskirjade alusel kontrollida, ning et taristu arengut puudutavad otsused ei jää kõnealuse teatise reguleerimisalasse. Toodi esile, et 2005. aasta lennundussektori suunistes seda punkti ei asendatud.
- (60) Lisaks kinnitas Saksamaa, et lennujaamataristu ehitamine ei kujuta endast majandustegevust, kuna erainvestor sellega ei tegeleks. Sellega seoses märkis Saksamaa, et investeering ei saaks kuidagi kasumlik olla, kuna ehituskulusid ei ole võimalik lennujaamatasude kaudu lennujaama kasutajatelt tagasi saada. See on Saksamaa väitel võimatu seetõttu, et selliste tasude kohta peab väljastama loa selle liidumaa lennundusamet, kelle territooriumil lennujaam asub, ja erainvestoritel ei ole maksu suuruse osas mingisugust mõjuvõimu. Saksamaa väitel ei saa ettevõtja neid tasusid seega ise vabalt majanduslikel kaalutlustel kindlaks määrata ja tegelikult kehtestatakse need investeerimiskuludest täiesti sõltumata. Saksamaa hinnangul ei ole alad, mis on jäetud kasutamiseks muul ärilisel eesmärgil kui lennutegevus, asjakohased.
- (61) Saksamaa teatas sellega seoses veel, et lennujaamal on taristu, seadmete ja käitamise osas keskmisest suuremad püsikulud. Lisaks sellele on lennujaama tegutsemisruum piiratud rangete õiguslike kohustuste ja tingimustega.

⁽¹⁶⁾ Enne 2011. aastat tehtud prognooside alusel.

⁽¹⁷⁾ 2011. aasta prognooside alusel.

- (62) Saksamaa nentis seejärel, et viited otsustele Aéroports de Paris' kohtuasjas⁽¹⁸⁾ ja Leipzigi/Halle kohtuasjas⁽¹⁹⁾ ei olnud asjakohased. Seoses Aéroports de Paris' kohtuotsusega teatas Saksamaa, et otsuses ei käsitleta lennujaamataristu ehitamist, vaid lennujaama käitamist. Lisaks oli Saksamaa seisukohal, et Aéroports de Paris' kohtuotsuses ei tegeleta mõiste „ettevõtja” tõlgendamisega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, vaid see puudutab turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keelu rikkumist ELi toimimise lepingu artikli 102 tähenduses. Seoses Leipzigi/Halle kohtuotsusega oli Saksamaa seisukohal, et Üldkohtu otsusel ei ole pretsedenti loovat mõju, kuna selle võib edasi kaevata.

3.2.2. Avalike huvidega seotud tegevus

- (63) Saksamaa sõnul ei kujuta taristu rahastamismeetmed ELi toimimise lepingu 107 lõike 1 mõistes riigiabi isegi siis, kui need kuuluvad riigiabieeskirjade reguleerimisalasse, kuna taristu rahastamismeetmete puhul on peamiselt tegemist selliste kulude vajaliku ja proportsionaalse hüvitamisega, mis on vajalikud riigi pädevusse kuuluvate ülesannete täitmiseks. Sellega seoses märkis Saksamaa, et 2005. aasta lennundussektori suuniste kohaselt ei käsitata tegevust, mille eest seoses oma avalik-õiguslike volitustega vastutab tavaliselt riik, majandustegevusena ning selle suhtes ei kohaldata riigiabieeskirju.
- (64) Saksamaa väitis seoses avalike huvidega seotud tegevusega, et komisjoni tava kohaselt tehakse vahet vähemalt järgmistel ohutusega seotud meetmete kategooriatel: lennuliikluse kaitse väliste ohtude eest, nagu kaaperdamine ja muud lennuliikluse vastu suunatud vägivallateod, lennuliikluse kaitse õhusõidukite käitamisega seotud ohtude eest ning kolmandate isikute kaitse lennuliiklusest tulenevate ohtude eest. Saksamaa arvates on lennujaama käitajal seoses lennuliikluse kaitsega õhusõidukite käitamisega seotud ohtude eest kohustus lennujaamataristut uuendada, kaasajastada ja laiendada, et nimetatud ohtusid ennetada. Saksamaa märkis, et kolmanda kategooria meetmed hõlmavad harilikult kolmandate isikute kaitsmist õhusõidukite müra ja muude kahjulike keskkonnamõjude eest.
- (65) Seoses kõnealuste erinevate taristumeetmetega märkis Saksamaa, et nende meetmete puhul oli tegemist peamiselt avalike huvidega seotud tegevuse eest makstavate hüvitistega, kuna meetmete eesmärk oli kaitsta kolmandaid isikuid lennuliiklusest tulenevate ohtude eest.
- (66) Seoses müra vähendamise meetmetega märkis Saksamaa, et planeeringu heakskiitmise menetluse raames tuleb umbes 10 000 elumajas paigaldada vastavad müra vähendamise seadmed. Saksamaa väitis, et hiljuti muudetud õhusõidukite müra käsitleva õigusakti (*Gesetz zum Schutz gegen Fluglärm*) sätete kohaselt hõlmavad müra vähendamise meetmed ainult 78 km² suurust ala, kuhu jääb 3 000 elumaja, ja meetmete maksumus ulatub [...] miljoni euron. Saksamaa teatas ka, et FLH sellest õigusakti muudatusest kasu ei saa ja tema suhtes kehtib endiselt rangem kaitseala. Saksamaa kinnitas, et sellega seoses on Leipzigi/Halle lennujaama kanda oluliselt suuremad kulud võrreldes tema konkurentidega (Saksamaal ja liidust väljaspool).
- (67) Lisaks omandas lennujaam rängalt mõjutatud alal elanike kinnisvara ja maksis neile hüvitist. Saksamaa märkis veel, et lennujaam tegeles oma ehitustegevuse tasakaalustamiseks mõningase looduskaitsega. Saksamaa sõnul oli selle eesmärk ennetada või vähendada õhusõidukite müra ja ehitustööde mõju kolmandatele isikutele ning seega oli tegemist avalikes huvides täidetava ülesandega. Saksamaa sõnul oli kolmandate isikute kaitse müra ja eelkõige õhusõidukite müra eest üks riigi põhilistest ametlikest kohustustest ja ülesannetest.
- (68) Saksamaa väitis ka, et mootorimüra kontrollimiseks ette nähtud ehitist (M2) kujutas endast avalike huvidega seotud meedet. Ta kinnitas, et seoses lõunapoolse lennuraja planeeringu heakskiitmise otsusega kehtestatud müraapiiranguid saab päeva ajal (6.00 kuni 22.00) täita ilma mootori kontrollimise suletud ehitiseta. Saksamaa teatas aga, et 31. juulil 2007 saadud käitamislao kohaselt peab lennujaam teostama kontrolli suletud ehitises ka päeva ajal. Veelgi enam, Saksamaa selgitas, et mootori kontrollimist nõuti seoses õhusõiduki töökindluse säilitamisega ja see ületaks müraapiirangud, kui seda tehtaks öisel ajal väljaspool suletud ehitist. Seega on mootorite kontrollimiseks mõeldud ehitise rajamine kinnise hoone kujul Saksamaa arvates vajalik selleks, et kaitsta kohalikke elanikke õhusõidukite tekitatava vastuvõetamatult suure müra eest.

⁽¹⁸⁾ Otsus kohtuasjas T-128/98: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3929).

⁽¹⁹⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-443/08 ja T-455/08: Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. komisjon (EKL 2011, lk II-1311).

- (69) Seoses meetmega M3 väidab Saksamaa, et kõnealuste taristuelementide ehitamine kuulub avalike huvidega seotud meetmete hulka, kuna see teostati lennuliikluse kaitsmiseks õhusõidukite käitamisega seotud ohtude eest. Sõltumata lennuliikluse mahust, millega tulevikus tegeleda tuleb, ei piisanud lennuliikluse ohutu ja sujuva kulgemise tagamiseks olemasolevatest ruleerimisteedest juba minevikus. Lisaks kinnitas Saksamaa, et uus ruleerimistee on tuletõrjebrigaadi juurdepääsutee hädaolukorras idaosas paiknevast tuletõrjedepoost lennujaama põhjaossa. Saksamaa sõnul tuleb samuti meeles pidada, et isegi kui kohaldatakse riigiabieeskirju, siis mõned kõnealustest ruleerimistee kuludest olid seotud valgustusega. Valgustusega seoses töi Saksamaa esile, et komisjon on oma *Memmingeni* otsuses⁽²⁰⁾ juba leidnud, et valgustuse näol on tegemist õhusõiduki navigeerimise ja juhtimise elemendiga ning seega võib selle liigitada avalike huvidega seotud meetmeks, mis jääb riigiabiéeskirjade reguleerimisalast välja.
- (70) Saksamaa sõnul viiakse ka meede M4 ellu avalikes huvides, kuna toimevõime ja ohutusega seotud põhjustel tuleb maksimaalse lubatud stardimassiga teatud ilmastikutingimustes tegutsevatele laiakerelistele õhusõidukitele tagada täiendav stardidistsants, sealhulgas täiendav pidurdusala, kui lendutõus katkestatakse.
- (71) Seoses meetmega M5 viidi territooriumi õigeaegne puhastamine ruleerimistee Victor ehitamiseks Saksamaa arvates ellu avalikes huvides, kuna ruleerimistee Victor ehitamine oli vajalik ohutu käitamise tagamiseks ning õnnetuste, ohutusriskide ja kahjuliku keskkonnamõju ennetamiseks. Saksamaa sõnul ja vastupidiselt komisjoni seisukohale ei olnud ruleerimistee Victor ehitamise eesmärk suurendada veomahtu ja kaudselt käivet. Saksamaa kinnitas, et see ehitati vaid tööohutust ja keskkonnamõju silmas pidades.
- (72) Enamgi veel, Saksamaa kinnitusel viidi ka kahe uue tuletõrjedepoo ehitamine ellu avalikes huvides, kuna komisjoni väljakujunenud tava kohaselt liigitatakse tuleohutusega ning eelkõige lennujaama tuletõrjedepoode ja asjaomaste seadmete hankimisega seotud meetmed avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka. Saksamaa töi esile, et tuletõrjerajatis ehitamist Saksamaa lennujaamades rahastab tavaliselt riik.
- (73) Ka mitmeotstarbelise angaari ehitamine viidi Saksamaa kinnitusel ellu avalikes huvides, kuna angaari kasutatakse ainult talviste teenuste osutamise seadmete hoidmiseks ja ajutise peavarjuna. Saksamaa selgitas, et talviste teenuste osutamise seadmete hoiukoha võimaldamine kujutab endast riigi ametlikku ülesannet, kuna see tagab lennujaama ohutu käitamise talveperioodil. Lisaks kinnitas Saksamaa, et see võimaldab lennujaamal täita oma seadusjärgset kohustust hoida lennujaama töövalmis igal ajal.
- (74) Saksamaa selgitas, et ajutise peavarju pakkumine vastab üldisele huvile, kuna see aitab kaitsta inimelu. Saksamaa tsiteeris Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni sätteid, milles nõutakse lennujaama käitajatelt ruume haavatud inimeste ravimiseks ja surnukehade hoidmiseks hädaolukorras. Lisaks võib mitmeotstarbelisse angaari Saksamaa kinnitusel paigutada reisijad, kes ei saa loodusjõududest tingitud asjaolude tõttu oma reisi jätkata (näiteks 2010. aasta tuhapilv).
- (75) Saksamaa rõhutas ka, et uue angaari ehitamine oli vajalik, kuna eelmise mitmeotstarbelise angaari asukohas ei oleks selle laiendamine võimalik olnud.
- (76) Meetme M6 puhul viitas Saksamaa seoses meetmega M5 esitatud argumentidele. Saksamaa kinnitas veel, et ruleerimistee Victor ehitamine lükati edasi.
- (77) Saksamaa sõnul kujutas ka jäätõrjealade (M7) laiendamine endast riigi ametliku ülesande täitmist, kuna neid rajatisi on vaja tööohutuse ja keskkonnamõjuga seotud põhjustel. Saksamaa selgitas ka, et täiendavaid jäätõrjealasid ei ole vaja selleks, et tagada piisav suutlikkus juhul, kui lennujaama liiklus kasvab, kuna Leipzigi/Halle lennujaam suudaks suurenenud liiklusega toime tulla ka ilma täiendavate jäätõrjealadeta. Ta väitis, et jäätõrjealade laiendamine osutus vajalikuks seoses talvel 2008/2009 kogetuga. Saksamaa sõnul on täiendavaid jäätõrjerajatisi vaja selleks, et tagada

⁽²⁰⁾ Komisjoni 7. märtsi 2007. aasta otsus riigiabi N 620/06 kohta, mida Saksamaa andis Memmingen/Allgäu piirkondlikule lennujaamale (ELT C 133, 15.6.2007, lk 8).

õhusõidukite sujuv jäätõrje ja vältida lennujaamas kohase jäätõrjetaristu puudumisest põhjustatud viivitusi. Sellega seoses teatas Saksamaa, et viivitustel oleks omakorda negatiivne mõju keskkonnale, näiteks kütuse tarbimine, kahjulikud heitgaasid ja müra.

- (78) Seoses meetmega M8 väitis Saksamaa, et kopteriväljaku ehitamine lihtsustab lennupäästetöid lennujaamas ja üldist päästetegevust.
- (79) Seoses meetmega M9.1 kinnitas Saksamaa, et I kontrollpunkti ümberehitamine oli vältimatult vajalik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 300/2008 ⁽²¹⁾ valguses. Saksamaa rõhutas, et kontrollpunkti ümberehitamise puhul on tegemist avalikes huvides täidetava ülesandega ja selle rahastamisel piirdui tekkinud kulude hüvitamisega.
- (80) Saksamaa on lisaks arvamusel, et funktsionaalse turvahoone ehitamine (M9.2) kujutab endast avalikes huvides täidetavat ülesannet ja selle rahastamisel piirdui tekkinud kulude hüvitamisega. Saksamaa kinnitas, et uue funktsionaalse turvahoone ehitamine aitas saavutada ka vastavust määrusele (EÜ) nr 300/2008 ning oli vajalik föderaalja piirkondliku politsei, tolli ja Saksamaa meteoroloogiatalituse vajaduste rahuldamiseks.
- (81) Seoses meetmega M9.3, mis puudutas tehniliste seadmete, st talviste teenuste osutamise täiendavate seadmete ja tuletõrje täiendava varustuse soetamist ning lennujaama piirdeaia varustamist detektorite ja digitaalse videovalvega, kinnitas Saksamaa, et kolme meetme puhul on tegemist avalikes huvides täidetavate ülesannetega.
- (82) Seoses talviste teenuste osutamise uute seadmetega märkis Saksamaa, et seadmed võimaldasid puhastada lennuradu paralleelselt, mis tagas lennujaama ohutu käitamise ja kuulus seega avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka.
- (83) Lisaks tõi Saksamaa esile, et vastavalt Saksamaa lennuohutuse seaduse (*Luftverkehrsgesetz*) paragrahvile 8, millega kohaldata määrust (EÜ) nr 300/2008, pidi lennujaama ümbritsema piirdeaed. Saksamaa rõhutas, et komisjoni väljakujunenud tava kohaselt kuulub lennujaama julgeolekutaristu arendamine, nt piirdeaedade rajamine, avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka.
- (84) Seoses meetmega M9.4 (st transporditavate loomade jaoks uue veterinaarseadmetega varustatud hoone ehitamine) teatas Saksamaa ka, et kõnealuse hoone ehitamine kujutab endast avalikes huvides täidetavat ülesannet, kuna selle eesmärk oli tagada, et Saksamaale ja liitu ei tooda ühtegi loomataudi ega muud haigust.
- (85) Seoses meetmega M12 teatas Saksamaa, et õhuveonduse edasiseks arendamiseks ja õnnetuste ohu vähendamiseks maapinnal oli vaja planeerimisloa.
- (86) Saksamaa tõi seoses meetmetega M11 ja M13–M16 esile, et ta ei väitnud oma teatises, et neid meetmeid teostati avalikes huvides täidetavate ülesannete raames. Saksamaa sõnul hõlmavad nimetatud meetmed kagutsooni avatud ala arendamist, põhja- ja idapoolse perrooni pikendamist, taristu kohandamist põhjatsoonis ja täiendavaid taristu-meetmeid põhjatsoonis.

3.3. TARISTU RAHASTAMINE AKTSIONÄRIDE POOLT FLH-LE ANTUD LAENUDE KAUDU

3.3.1. Rahastamistingimused

- (87) Saksamaa kinnitas seoses kõnealuste taristumeetmete rahastamisega, et meetmeid rahastati aktsionäridelt turutingimustes saadud laenudega ja seega ei ole ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses tegemist riigiabi-ga. Saksamaa tõi esile, et nimetatud laenusid ei ole senini kapitaliks ümber arvestatud ja et selle ümberarvestamise peab komisjon enne heaks kiitma.
- (88) Saksamaa selgitas, et laenu on antud ehitusvajadustest lähtudes ja et nende kogusumma varieerub kuude lõikes. Saksamaa kinnitusele algab laenu kestus kuupäevast, mil see välja makstakse. Saksamaa selgitas, et kõigi laenude tagasimakse tähtaeg on selle aasta lõpus (31. detsembril), mil nad anti. Sellega seoses märkis Saksamaa, et nimetatud laene pikendati seejärel veel aasta võrra. Saksamaa väitel on laenude mitmekordsed pikendamis- ed võimalikud seni, kuni komisjon kapitalisüstid eeldatavalt heaks kiidab.

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 300/2008, 11. märts 2008, mis käsitleb tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirju ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2320/2002 (ELT L 97, 9.4.2008, lk 72).

- (89) Saksamaa teatas veel, et laenusumma ja makstavad intressid tuleb maksta tähtaja lõppemisel (st iga aasta 31. detsembril), aga laenu kestust võib pikendada ühe täiendava aasta võrra. Lisaks väitis Saksamaa, et pikendamise võimalus võimaldab pikendada laenu kuni selle päevani, mil komisjon oma lõpliku otsuse langetab.
- (90) Saksamaa selgitas, et iga laenu intressimäär kehtestati iga osamakse tegemise ajal kohaldatava Euribori alusel, pluss riskimarginaal. Saksamaa sõnul on 1. juulil antud laenu kestus (kuni aasta lõpuni) kuus kuud ja intressimäär võrdub 6 kuu Euribori ja riskimarginaali summaga. Saksamaa selgitas veel, et kui laen antakse 1. mail (kestusega 8 kuud kuni aasta lõpuni), siis arvutatakse aluseks võetav viitemäär 6 kuu ja 9 kuu Euribori määrasid interpoleerides. Saksamaa selgitas lisaks, et alates jaanuarist, mis järgneb aastale, mil laenu pikendati, võrdub intressimäär 12 kuu Euribori ja riskimarginaali summaga. Saksamaa esitas akumulieeritud laenusummadest ja -tingimustest ülevaate tabelis 3.

Tabel 3

Ülevaade aktsionäride poolt FLH-le antud laenudest ajavahemikus 13.12.2006–1.1.2012

Kuupäev	Summa miljonites eurodes (akumuleeritud)	Euribor	Riskimarginaal	Intressimäär kokku (Euribor + marginaal)
13.12.2006	[...]	3,90	[...]	[...]
1.1.2007	[...]	3,90	[...]	[...]
1.1.2008	[...]	4,73	[...]	[...]
1.1.2009	[...]	3,03	[...]	[...]
1.1.2010	[...]	1,25	[...]	[...]
1.1.2011	[...]	1,50	[...]	[...]
1.1.2012	[...]	1,94	[...]	[...]

Allikas: Saksamaa 26. aprillil 2012. aastal esitatud teave, 14. lisa.

- (91) Seoses 2006.–2008. aasta riskimarginaali määradega kinnitas Saksamaa, et kasutati [...] baaspunkti suurust riskimarginaali. Saksamaa selgitas, et see määrati kindlaks järgmiste laenulepingute laenuitingimuste võrdlemise alusel:
- a) MFAG ja Sachsen LB 19./22. augustil 2003 sõlmitud laenulepingus kehtestati marginaaliks [...] baaspunkti aastas;
 - b) MFAG ja Sachsen LB/Nord LB 16. mail 2007 sõlmitud laenulepingus kehtestati marginaaliks [...] baaspunkti aastas;
 - c) MFAG ja Postbanki 28. juunil/7. juulil 2007 sõlmitud laenulepingus kehtestati marginaaliks [...] baaspunkti aastas.
- (92) Saksamaa kinnitas, et arvutatud keskmine riskimarginaal ümardati baaspunktidest üles keskmiselt [...] baaspunktini.
- (93) Seoses 2009. aastal kehtestatud [...] baaspunkti suuruse riskimarginaaliga selgitas Saksamaa, et kõnealune määr määrati kindlaks, võrreldes kahe soovitusliku pakkumise (Sachsen LB 8. jaanuaril 2009 ja Nord LB 9. jaanuaril 2009 tehtud pakkumised) tingimusi ning MFAG ja Sachsen LB ja Postbanki 19./22. augustil 2003 ning 28. juunil/15. juulil 2007 sõlmitud laenulepingute tingimusi. Saksamaa kinnitas, et ettevaatuse kaalutlustel ümardati marginaal keskmisest baaspunktist [...] üles [...] baaspunktini.
- (94) Saksamaa sõnul ulatus riskimarginaal 2010. aastal [...] baaspunktini. Lisaks selgitas Saksamaa, et kõnealune arv näitaja määrati kindlaks, võrreldes kahte soovituslikku pakkumist (Sachsen LB ⁽²²⁾ 11. jaanuaril 2010 ja Nord LB ⁽²³⁾ 14. jaanuaril 2010 tehtud pakkumised) ning MFAG ja Sachsen LB 19./22. augusti 2003 laenulepingut.

⁽²²⁾ Sachsen LB 14. jaanuaril 2010 esitatud laenupakkumises pakuti sõltuvalt laenusummast marginaalideks 55–80 baaspunkti aastas (mida suurem laenusumma, seda madalamat marginaali pakuti).

⁽²³⁾ Nord LB 11. jaanuaril 2010 esitatud laenupakkumises pakuti sõltuvalt laenusummast marginaalideks 22–238 baaspunkti aastas.

Saksamaa kinnitas, et ettevaatuse kaalutlustel ümardati keskmine marginaal taas [...] baaspunktist üles keskmiselt [...] baaspunktini.

- (95) Saksamaa selgitas, et 2011. aastal ulatus kasutatud intressimarginaal [...] baaspunktini ja et arvutused põhinesid kahe soovitusliku pakkumise (Sachsen Bank ja Nord LB 29. juunil 2011 tehtud pakkumised) ning laenulepingute (Postbanki ja MFAG 28. juunil/15. juulil 2007 ning Sachsen LB ja MFAG 19./22. augustil 2003 sõlmitud lepingud) võrdlemisel. Saksamaa sõnul ümardati arvutatud marginaal taas baaspunktist [...] üles keskmiselt [...] baaspunktini.

3.3.2. Turu võrdlusandmete kohaldamine FLH turumäärade kindlaksmääramiseks

- (96) Saksamaa teatas, et tema arvates tuleks aktsionäride poolt FLH-le antud laenude turutingimustele vastavust hinnata turu võrdlusandmete, mitte 2008. aasta viitemäärade teatise alusel.
- (97) Lisaks väitis Saksamaa, et MFAG ja Sachsen LB 19./22. augustil 2003 sõlmitud laenulepingu puhul on tõesti tegemist sobivate võrdlusandmetega, mis võimaldavad kindlaks teha aktsionäridelt saadud laenude puhul intressimäärade turutaseme. Saksamaa ei olnud nõus väitega, et MFAG ja Sachsen LB laenuleping ei sobi võrdlusandmete aluseks, kuna see sõlmiti teise abisaajaga ehk MFAG-ga ja mitte FLH-ga. Saksamaa tõi esile, et komisjon ise käsitles MFAG-d ainult rahaliste vahendite FLH-sse ülekandmise vahelülina, mitte abisaaja endana. Saksamaa selgitas, et MFAG ja FLH vaheline kontrolli, kasumi ja kahjumi ülekandmise leping kohustas FLH-d kandma kogu oma kasumi üle MFAG-le ja MFAG-d hüvitama kõik FLH kahjud, seega oli FLH iga-aastane puhastulu/kahjum alati null. Selle tulemusel võrdus kontserniettevõtjale eraldatav intressimarginaal alati emaettevõtjale eraldatud intressimarginaaliga ja vastupidi.
- (98) Kuigi laenuleping sõlmiti 2003. aastal, sisaldas see Saksamaa väitel pikaajalist laenu pikendust kuni 2013. aastani intressiga, mis laenu andmise hetkel 3 kuuks kindlaks määrati. Sellega seoses teatas Saksamaa, et seega kohaldati [...] baaspunkti suurust riskimarginaali ajavahemikul 2006–2008 ning et seda saaks kohaldada tänaseni. Saksamaa ei nõustunud komisjoni väitega, et Sachsen LB suutis pakkuda kõigest [...] baaspunkti suurust intressimarginaali Euroopa Investeerimispanka toetuse raames pakutud madala intressitaseme tõttu. Saksamaa väitel ei mõjutanud investeerimispanka toetus kuidagi [...] baaspunkti suuruse intressimarginaali kehtestamist.
- (99) Saksamaa ei nõustunud ka komisjoni märkusega, et Postbanki ja MFAG laenulepingut ei saanud võrdlusalusena kasutada. See sõlmiti FLH kasuks, seda ei lepitud kokku erineval ajal, ning makse ei olnud seotud eritingimustega. Saksamaa väidab lisaks, et Sachsen LB ja Nord LB 16. mail 2007 esitatud siduv rahastamispakkumine kujutas endast sobivat võrdlusalust.
- (100) Viidates komisjoni kahtlustele selles osas, kas usaldusväärse turukriteeriumina saab käsitleda e-posti teel esitatud soovituslikke pakkumisi, mille eesmärk ei olnud sõlmida õiguslikult siduvaid laenulepinguid, ⁽²⁴⁾ teatas Saksamaa, et nii Nord LB-l kui ka Sachsen Bankil on olnud MFAG-ga kauaaegsed ärisuhted ja neid teavitati korrapäraselt FLH ja MFAG majanduslikust olukorrast ning seega põhinesid pakkumised põhjalikul riskianalüüsil.
- (101) Saksamaa rõhutas ka, et isegi kui laenude turutingimustele vastavust või nende abiekvivalenti hinnatakse 2008. aasta viitemäärade teatise alusel, ei oleks ikkagi tegemist riigiabiga. Saksamaa rõhutas, et viitemäära arvutamise uut meetodit rakendati alates 1. juulist 2008. Sellest lähtuvalt tuleb enne seda kuupäeva sõlmitud laenulepingute puhul rakendada eelmist viitemäärade teatist.

3.3.3. MFAG/FLH krediitdireiting

- (102) Saksamaa kinnitab, et avalik-õiguslikud reitinguagentuurid ei ole FLH-d hinnanud. Sellest hoolimata kinnitas Saksamaa, et tema krediitvõimelisuse kohta on olemas teatav kinnitus. Saksamaa teatas, et FLH peaaktsionär on 94 % osalusel MFAG. Kuna MFAG-il ja FLH-l on alates 6. detsembrist 2000 kahjumi ja kasumi jagamise leping, mis kohustab MFAG-d hüvitama FLH kahjumi, siis peaks FLH reiting olema vähemalt sama kõrge (või kõrgem) kui tema emaettevõtja MFAG reiting.

⁽²⁴⁾ Vt menetluse algatamisotsuse põhjendus 95.

- (103) Saksamaa teatas, et avalik-õiguslikud reitinguagentuurid ei ole MFAG-d hinnanud. Siiski esitas Saksamaa mõned MFAG pangasisesed reitingud. Saksamaa teatas, et 2006. aastal andis Nord LB oma asutusesisesel reitinguskaalal (veatõenäosusega [...] %) MFAG-le reitinguhindeks [...], mis vastab Standard & Poor'i reitinguskaalal [...] kuni [...] reitingule ja [...] kuni [...] reitingule Moody'se ning [...] kuni [...] reitingule Fitchi skaalal. Saksamaa teatas veel, et MFAG on alates 2006. aastast nimetatud reitingukategoorias. Saksamaa selgitas, et Nord LB kinnitas seda hinnangut vastavalt 2. augustil 2011 ja 20. aprillil 2012. Lisaks teatas Saksamaa, et ka Deutsche Kreditbank AG (DKB) on avaldanud oma reitingunäitajad, milles ta kinnitab, et 2006. aasta finantsaruannete põhjal on MFAG-le määratud pangasisesel reitinguskaalal reitinguks [...], mis vastab Standard & Poor'i reitinguskaalal [...] reitingule ja [...] reitingule Moody'se skaalal.
- (104) Tabelis 4 võetakse kokku MFAG-le aastatel 2006–2012 (vaatlusalusel perioodil) määratud reitingud.

Tabel 4

MFAG reiting aastatel 2006–2012(…)⁽²⁵⁾**3.3.4. Makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamine**

- (105) Seoses laenude tagatusega ja makseviivitusest tingitud kahjumääraga selgitas Saksamaa, et FLH aktsionärid andsid laenu üleminekulaenu vormis, mis tähendab, et need tuleb pärast komisjonilt loa saamist kapitaliks ümber arvestada. Sellega seoses selgitas Saksamaa, et seetõttu ei olegi laenu tagatud.
- (106) Saksamaa teatas, et aktsionäridelt saadud laenude suhtes ei kehtinud mingeid tagasimaksmise tingimusi, kuna eeldati, et laenu arvestatakse ümber kapitaliks ja seega tagasimaksmist ei toimugi. Saksamaa sõnul võib Saksamaa tsiviilseadustiku (*Deutsches Bürgerliches Gesetzbuch*) paragrahvi 488 lõike 3 kohaselt laenulepingu kolme kuu jooksul lõpetada juhul, kui laenu kapitaliks ümber ei arvestata, kuna komisjon ei kiida taristumeetmete rahastamist heaks. Lepingu lõpetamine toob kaasa laenusumma ja intresside maksmise.
- (107) Saksamaa väidab, et kuigi laenu ei ole tagatud, siis peaks FLH makseviivitusest tingitud kahjumäär olema vähemalt alla [...] % ja isegi peaaegu [...] %, kuna FLH varade väärtus (st [...] miljonit eurot 2010. aastal) ületab kohustuste väärtuse ([...] miljonit eurot 2010. aastal). Saksamaa arvates piisab FLH pankroti korral kõnealuste nõuete rahuldamiseks tema varadest.
- (108) Saksamaa kinnitas, et FLH varad, mille hulka kuuluvad muu hulgas kinnisvara, hooned, tehnopaigaldised ja masinad, ei ole ühelgi viisil aktsionäridele ega välisteile võlausaldajatele tagatiseks antud.

3.3.5. Kapitalisüstidest ei saadud mingit eelist

- (109) Seoses lennujaama ehituseks tehtud kapitalisüstidega rõhutas Saksamaa, et kõnealusel juhul ei saa rakendada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet, kuna lennujaama ehitus kujutab endast üldist majanduspoliitika meedet, mis ei kuulu riigiabi andmise üle teostatava kontrolli alla.

3.4. ABI KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

- (110) Saksamaa teatas, et isegi kui kavandatavate meetmete rahastamine kujutas endast riigiabi, siis on see abi siseturuga kokkusobiv, kuna see vastab 2005. aasta lennundussektori suuniste punktis 61 sätestatud tingimustele. Pärast 2014. aasta lennundussektori suuniste jõustumist teatas Saksamaa, et abi on kooskõlas ka nimetatud suuniste punktis 5 sätestatud ühiste põhimõtetega.

3.4.1. Täpselt kindlaks määratud ühist huvi pakkuv eesmärk

- (111) Saksamaa kinnitas, et kõnealuste investeeringute rahastamine on seotud täpselt kindlaks määratud ühist huvi pakkuva eesmärgiga.

⁽²⁵⁾ Konfidentsiaalne äriteave.

- (112) Komisjon teatas sellega seoses, et lastilendude sektor, eelkõige kiirkullerveod, kasvab märkimisväärselt kiirusega, eriti Leipzigi/Halle lennujaamas (aastatel 2007–2010 on kaubamaht kasvanud 101 364 tonnilt 663 059 tonnini). Saksamaa jätkas selgitustega, et lastilennuettevõtjad suurendavad oma tegevussuutlikkust. Saksamaa sõnul on kolmes suures lastilendude keskuses – Maini-äärses Frankfurdis, Münchenis ja Kölnis/Bonnis – õistele lendudele kehtestatud piirangud. Saksamaa kinnitas veel, et 4. aprilli 2012. aasta kohtuotsuse kohaselt ei tohi Maini-äärses Frankfurdi lennujaamas enam toimuda õiseid lende. Seega aitab FLH Saksamaa arvates teistel Saksa lastilendudega tegelevatel lennujaamadel koormust leevendada.
- (113) Seoses lennujaama panusega piirkonna ühendusvõimalustesse kinnitas Saksamaa, et kavandatav projekt kuulub üleeuroopalise liiklusteede võrgu 2004. aasta (kuni 2020. aastani ulatuva) ülevaatliku kava strateegiasse „ühenduse sõlmpunktiks” nimetatud lennujaama arendamiseks. Saksamaa sõnul asub lennujaam Kesk-Saksamaal (üleeuroopalise liiklusteede võrgu viie peamise liiklustee ja üleeuroopaliste koridoride lähedal) ning kahe kiirtee lõikepunktis, mis ühendavad omavahel nii Põhja- ja Lõuna-Euroopat (st riiklik kiirtee A9) kui ka Lääne- ja Ida-Euroopat (st riiklik kiirtee A14). Lisaks selgitas Saksamaa, et juurdepääs raudtee- ja maanteevõrgule hõlbustab kauba tõhusamat transportimist. Lisaks märkis Saksamaa, et projekt on kooskõlas „integreeritud õhutranspordivõrgustiku arendamisega”, mis on sätestatud Euroopa lennujaamade läbilaskevõime, tõhususe ja ohutuse tegevuskava⁽²⁶⁾ punktis 12, kus märgitakse ka, et „oleks soovitav ära kasutada piirkondlike lennujaamade olemasolevaid varjatud võimsusi tingimusel, et liikmesriigid järgivad riigiabi käsitlevaid ühenduse õigusakte”.
- (114) Saksamaa teatas ka, et projekti elluviimisel on positiivsed tagajärjed kogu piirkonnale ning see mõjutab oluliselt majanduslikku ja ühiskondlikku arengut. Saksamaa sõnul parandab investeerimisprojekt piirkonna ühendusvõimalusi ning nii suureneb selle külgetõmbavus investorite ja turistide silmis. Sellega seoses väitis Saksamaa, et investeerimisprojektil on positiivne mõju ka tööhõivele. Oma argumendi toetamiseks kinnitas Saksamaa, et Sachseni piirkonna tööpuuduse määr on 10,3 % ja Saksa-Anhalti piirkonnas 11,2 %, mis on Saksamaa keskmisest määra (6,9 %) kõrgem.
- (115) Seega teatas Saksamaa, et riigiabi kasutatakse täpselt kindlaks määratud ühist huvi pakkuva eesmärgi täitmiseks.

3.4.2. Riigi sekkumise vajadus

- (116) Saksamaa teatas, et mitte ükski erainvestor ei oleks huvitatud kõnealuste taristumeetmete rahastamisest. Sellega seoses kinnitas Saksamaa, et Leipzigi/Halle lennujaam kannatab investeeringutega seotud mahajäämuse käes, mis on tingitud ajaloolistest põhjustest. Lisaks puudutavad meetmed Saksamaa sõnul pikaajalisi taristuinvesteeringuid, mis aitavad rahuldada lennujaama vajadusi seoses lastilendude tulevase suurenemisega. Saksamaa väidab ilma tõendeid esitamata, et meetmed ei ole ei suuruselt ega kuludelt ebaproportsionaalsed. Saksamaa arvamuse kohaselt ei ole riikliku rahastamise vähendamine võimalik, kuna nii suurt taristut ei ole võimalik lennujaama käitajate omavahenditest rahastada.
- (117) Saksamaa esitas ka argumendi, et lennujaamasteenustest laekuvad tulud ei kata taristu ehitamise kulusid, ning põhjendas seda rahastamispuudujäägiga ja sekkumise puudumise hindamise abil.
- (118) Seega on Saksamaa arvamusel, et abi parandab investeerimisprojekti materiaalselt, mida turg ise ei suudaks, ning et seega on olemas riigi sekkumise vajadus.

3.4.3. Abimeetme asjakohasus

- (119) Saksamaa väitis, et abi on kohane meede. Sellega seoses teatas Saksamaa, et lennujaama asukoha tõttu endise Saksa Demokraatliku Vabariigi alal kannatab lennujaam investeeringute mahajäämuse käes ning seega on vaja sinna teha märkimisväärsed investeeringud lühema aja jooksul kui teistes lennujaamades.

⁽²⁶⁾ Euroopa lennujaamade läbilaskevõime, tõhususe ja ohutuse tegevuskava, KOM(2006) 819 (lõplik), 24. jaanuar 2007.

- (120) Lisaks ei ole Saksamaa teatel taristumeetmeid ilma riigiabita üldse ellu viidud. Selle toetuseks teatas Saksamaa, et 2005. aastal sai MFAG kontsern tulu 83,8– 118 miljoni euro ulatuses ja FLH 47–80 miljoni euro ulatuses. Seega on Saksamaa arvamisel, et investeeringumaht 255,625 miljonit euro ületab 2- kuni 3kordselt MFAG konsolideeritud tulu ja rohkem kui 3- kuni 5kordselt FLH tulud perioodil, millal langetati otsus taristuprojektide suhtes.
- (121) Viimaks teatas Saksamaa, et tulude ja investeeringumahtude suhe näitab, et asjaomased ettevõtjad ei oleks kõnealuseid meetmeid ilma riigi toetuseta ellu viinud.

3.4.4. Ergutav mõju

- (122) Saksamaa tõi seoses ergutava mõjuga esile, et kõnealuste taristumeetmete riigiabi summa ja osakaal olid põhjendatud. Saksamaa väitis, et taristumeetmeid ei oleks ilma riigiabita üldse ellu viidud (vt punkt 3.4.3).
- (123) Vastupidiselt komisjoni seisukohale juhtis Saksamaa tähelepanu asjaolule, et kuigi mõned investeerimisprojektid olid juba lõpule viidud, ei vähenda see ergutavat mõju, kuna aktsionärid olid rahastamiskohustuse võtnud enne taristumeetmete rakendamise algust. Saksamaa teatel eksib komisjon ilmselgelt kõnealuste meetmete olemuse osas, kui väidab, et taristuprojektid võiksid kapitalilt toota märgatavat tulu, ja seega on komisjoni väide vastuolus ka tema varasemate otsuste tegemise tavaga. Saksamaa kohaselt on komisjon mitmel korral juba tunnistanud, et seda liiki meetmed ei tooda reeglina kapitalilt mingit märkimisväärset tulu.

3.4.5. Abi proportsionaalsus (võimalikult minimaalne abi)

- (124) Saksamaa teatel võib taristumeetmete proportsionaalsust järeltada ka selle põhjal, et need aitavad vähendada teiste lastilendudega tegelevate Saksamaa lennujaamade koormust.
- (125) Lisaks väitis Saksamaa, et rahastamise summa ja abi osakaal piirdusid taristumeetmete elluviimiseks vajaliku absoluutse miinimumiga. Saksamaa teatel määrati hinnanguliste kulude arvutamise ja esialgsete kavade alusel kulud eelnevalt kindlaks. Saksamaa teatas ka, et vastupidiselt komisjoni väidetele ei saanud lennujaam oma tulusid suurendada lennujaamatasude tõstmise kaudu. Saksamaa sõnul on see nii, kuna enamik investeeringutest on seotud taristumeetmetega, mille jaoks ei ole võimalik kehtestada eraldi tasu.
- (126) Saksamaa kinnitas samuti, et üldiselt ei olnud võimalik lennujaamataristu ehitamise investeerimiskulusid katta lennujaama kasutajate tasusid tõstes. Saksamaa väitis, et kuna lennujaamatasud kiitis heaks selle liidumaa lennundusamet, kelle territooriumil lennujaam asub, siis ei saanud lennujaama käitaja oma äranägemise järgi kanda lennujaamataristu ehitamisega seotud investeerimiskulusid üle taristu kasutajatele. Saksamaa teatas samuti, et Leipzigi/Halle lennujaama tasude mis tahes täiendav suurenemine ei oleks olnud kooskõlas turuolukorraga ja seda ei oleks olnud võimalik lennujaama kasutavaile lennuettevõtjatele peale suruda. Saksamaa arvates tuleks meeles pidada, et FLH tasud on juba turu tavatasemest kõrgemad.
- (127) Lisaks väitis Saksamaa, et kavandatava abi osakaal oli põhjendatud. Saksamaa väitel võis ainult riikliku toetuse kavandatav ulatus tagada selle, et investeeringuid saaks ellu viia nõutud ulatuses ja ajalistes raamides. Saksamaa teatas, et piirkondliku lennujaama seda liiki taristumeetmete erainvestorite vahenditest rahastamise võimatust näitab piisavalt nii komisjoni otsuste langetamise tava kui ka asjaolu, et teada ei ole mitte ühtegi juhtumit, mil erainvestorid oleksid selliseid meetmeid oma kuludega rahastanud.
- (128) Saksamaa väitis, et komisjon on korduvalt ja mitmeid kordi kiitnud heaks abi kuni 100 % osakaalu. Saksamaa teatel on komisjoni tava kõnealuste investeeringutega sarnastel juhtudel näidanud, et selliste investeeringute puhul peab abi osakaal olema vähemalt 75 %, et neid saaks ellu viia.
- (129) Saksamaa teatas, et kuna FLH on loodud Saksamaa avalikes huvides, siis ei põhinenud taristumeetmed ühelgi äriplaanil, kasumlikkuse arvutusel või finantsaruandel.

- (130) Komisjoni taotlusel esitas Saksamaa rahastamispuudujäägi arvutused, mis on kokku võetud tabelis 5 ja tabelis 6.

Tabel 5

Rahastamispuudujäägi arvutus – stsenaarium I – investeeringud, mida rahastati 2014. aastal tehtud kapitalisüstidega

Stsenaarium I – investeeringud, mida rahastati 2014. aastal tehtud kapitalisüstidega	Miljonites eurodes
Diskontomäär ⁽¹⁾	[...] %
FLH Σ rahavoo nüüdispuhasväärtus 2006–2055	[...]
Teatatud investeerimismeetmete M1–M16.2 nüüdispuhasväärtus (sh avalikes huvides täidetavate ülesannetega seotud kulud)	189,4
Rahastamispuudujäägi nüüdispuhasväärtus	166,9
Abi osakaal ⁽²⁾	88,1 %

⁽¹⁾ Diskontomäär kehtestati finantsvarade hindamise mudelit kasutades: $r_e = r_f + \beta_i$ (MRP).

R_f = baasmäär = [...] % 30. detsembril 2005.

β_i = beetanäitaja = [...] 1. jaanuaril 2006.

MRP = riskipremia enne makse = [...] % 1. jaanuaril 2006.

⁽²⁾ Rahastamispuudujäägi nüüdispuhasväärtus/investeeringute nüüdispuhasväärtus = 166,9 miljonit eurot/189,4 miljonit eurot = 88,10 %.

Tabel 6

Rahastamispuudujäägi arvutus – stsenaarium II – investeeringud, mida rahastati investeeringutega samaaegselt tehtud kapitalisüstidega

Stsenaarium II – investeeringud, mida rahastati rahastamisvajadusega samal ajal tehtud kapitalisüstidega ⁽¹⁾	Miljonites eurodes
Diskontomäär	[...] %
FLH Σ rahavoo nüüdispuhasväärtus 2006–2055	[...]
Teatatud investeerimismeetmete M1–M16.2 nüüdispuhasväärtus (sh avalikes huvides täidetavate ülesannete täitmisega seotud kulud)	189,4
Rahastamispuudujäägi nüüdispuhasväärtus	142,1
Abi osakaal ⁽²⁾	75,00 %

⁽¹⁾ Investeeringu ajaraamistik on identne kapitalisüstide kaudu rahastamisega.

⁽²⁾ Rahastamispuudujäägi nüüdispuhasväärtus/investeeringute nüüdispuhasväärtus = 142,1 miljonit eurot/189,4 miljonit eurot = 75,00 %.

3.4.6. Konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine

- (131) Saksamaa rõhutas seoses konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimisega, et Leipzigi/Halle lennujaama taristumeetmete üldine tasakaal on positiivne ja meetmetel ei ole põhjendamatult mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja konkurentsile. Sellega seoses teatas Saksamaa, et kõnealused taristumeetmed ei ole ekspansiivse iseloomuga ja nad ei mõjuta liikluse mahtu. Saksamaa tõi esile, et komisjon on oma teistes otsustes juba tunnistanud, et seda laadi meetmetel ei ole materiaalselt mõju lennujaamade konkurentsile.
- (132) Saksamaa jagas FLH võimalikud konkurendid kolme peamisesse kategooriasse: i) Leipzigi/Halle vahetus läheduses asuvad lennujaamad, ii) Saksamaa muud lastilendudega tegelevad lennujaamad ning iii) liidu peamised lastilendudega tegelevad lennujaamad.

- (133) Saksamaa märgib seoses Leipzigi/Halle vahetus läheduses asuvate lennujaamadega, et mitte ükski neist ei ole spetsialiseerunud lastilendudele. Lisaks teatas Saksamaa, et tõelist konkurentsi ei paku Leipzigi/Halle lennujaamale mitte ükski järgmistest lennujaamadest: Altenburg-Nobitz, Berlin Brandenburg, Dresdeni, Erfurti, Hofi, Magdeburgi, Magdeburg-Cochstedti ja Praha lennujaam. Selle toetuseks kinnitas Saksamaa, et mõned neist lennujaamadest asuvad liiga kaugel, nad asuvad erinevates majanduspiirkondades, teeninduspiirkond on küllalt erinev või on tegemist väga väikeste lennujaamadega.
- (134) Saksamaa teatas seoses teiste Saksamaa lastilendudega tegelevate lennujaamadega, et Leipzigi/Halle lennujaama konkurents on piiratud, kuna Leipzigi/Halle lennujaama peamistel konkurentidel, Saksamaa suurimatel lastilennu keskustel (Maini-äärne Frankfurt, München ja Köln/Bonn) olid mahu- või öiste lendude piirangud.
- (135) Saksamaa teatel ei olnud konkurentsi kattuvust ka liidu teiste lastilendudega tegelevate lennujaamadega, nagu Brüssel ja Vatry. Sellega seoses teatas Saksamaa, et tänu oma kesksele asukohale Kesk-Euroopas teenindas Leipzigi/Halle lennujaam ainsana nii Ida- kui ka Lääne-Euroopat ning ei Brüsseli ega Vatry lennujaamad ei olnud võimelised tagama piisavat juurdepääsu üha kasvavatele Kesk- ja Ida-Euroopa turgudele. Vatry lennujaamaga seoses tõi Saksamaa esile, et tegemist oli väga väikese lennujaamaga ja et 2010. aastal oli Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht näiteks rohkem kui 80 korda suurem Vatry lennujaama lastilendude mahust. Lisaks ei olnud Vatry lennujaamal Saksamaa teatel sama häid ühendusi raudtee- ja maanteevõrguga kui Leipzigi/Halle lennujaamal. Saksamaa väitis seoses Brüsseli lennujaamaga, et kui Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht oli viimastel aastatel kasvanud, siis Brüsseli lennujaama maht kahanes samal ajavahemikul. Lisaks seisis Brüsseli lennujaam Saksamaa teatel silmitsi öiste lendude oluliste piirangutega ja seega oli tema konkurents piiratud.
- (136) Saksamaa teatas veel, et vastupidiselt komisjoni seisukohale on kõigil võimalikel kasutajatel võrdne ja diskrimineerimist välistav juurdepääs lennujaamataristule. Saksamaa teatel ei saanud lennujaama üksikkasutajad mingeid põhjendamatuid mahupõhiseid allahindlusi. Lisaks on Saksamaa seisukohal, et komisjon käsitles juba võrdset ja diskrimineerimist välistavat juurdepääsu lennujaamale oma varasemas Leipzigi/Halle lennujaama rahastamisega seotud otsuses ⁽²⁷⁾.
- (137) Sellest lähtuvalt on Saksamaa seisukohal, et riigiabi, kui see olemas on, võib pidada siseturuga kokkusobivaks.

4. KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSED

4.1. MITTELDEUTSCHE AIRPORT HOLDING (MFAG)

- (138) MFAG esitas oma märkused algatamisotsuse kohta koos FLH-ga 26. oktoobril 2011. MFAG märkused on üldjoontes Saksamaa märkustega kooskõlas.

4.1.1. Majandustegevuse mõiste ja avalike huvidega seotud tegevus

- (139) MFAG teatas veel, et Leipzigi/Halle lennujaamataristu ehitamise puhul ei ole tegemist majandustegevusega. Seega on MFAG seisukohal, et kõnealune rahastamine ei kuulu ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalasse. Sellega seoses teatas MFAG, et erainvestor ei oleks kõnealuseid meetmeid ellu viinud ega viiks neid ellu ka praegu. MFAG kinnitas seega, et lennujaamataristul ei ole turgu. Selle taustal kinnitas MFAG veel, et lennujaamad ei ole võimelised ise oma taristuinvesteeringuid rahastama. MFAG avaldas ka muret seoses asjaoluga, et riigiabiesskirjade kohaldamine lennujaamataristu suhtes toob kaasa lennujaamataristusse investeerimise vähenemise.
- (140) MFAG kinnitas ka, et Leipzigi/Halle lennujaam arendati välja avalikes huvides ja lennujaamataristu rahastamise suhtes ei saa rakendada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet. Sellega seoses teatas MFAG, et liidus ei ole teada mitte ühtegi juhtumit, mil erainvestor on ehitanud või olulisel määral arendanud lennujaama omavahenditest. Seega on MFAG seisukohal, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kasutamise asemel peaks komisjon hindama, kas taristu on kättesaadav kõigile tema kasutajatele avatud ja diskrimineerimist välistaval moel. MFAG teatas, et Leipzigi/Halle lennujaamas see nii on. MFAG väite kohaselt ei ole Leipzigi/Halle taristumeetmed põhinenud seega ei äriplaanil ega pikaajalistel kasumiväljavaadatel.

⁽²⁷⁾ Otsus 2008/948/EÜ.

- (141) Lisaks selgitas MFAG, et lennujaama ehitamine aitas kaasa piirkondlike poliitiliste eesmärkide saavutamisele ja majanduslikult ebasoodsas olukorras piirkonna toetamisele. MFAG rõhutas, et tegemist on tüüpilise riikliku kohustusega, mida ei saa ellu viia erainvestorid, ning seega ei saa seda hinnata riigiabiesskirjade raames.
- (142) MFAG väitis, et isegi kui – *quod non* – taristu rahastamine üldiselt kujutab endast majandustegevust, siis kõnealused meetmed kuuluvad avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka ja seega ei ole nende puhul tegemist riigiabiga.
- (143) Seoses avalikes huvides täidetavate ülesannetega kinnitas MFAG, et komisjon peab tegema vahet järgmise vahel: lennutranspordi kaitse väliste ohtude eest, lennuliikluse kaitse õhusõiduki käitamisega seotud ohtude eest ja kolmandate isikute kaitse lennuliiklusega seotud ohtude eest. Sellega seoses teatas MFAG, et õhusõiduki käitamisega seotud ohtude eest kaitsmist ja kolmandate isikute õiguste kaitsmist tuleks vaadelda avalikes huvides täidetavate ülesannetena. MFAG juhtis tähelepanu sellele, et komisjon on oma otsuste tegemise tava raames käsitlenud tuletõrje, lennunavigatsiooni ja lennundusjulgestuse valdkonna, eelkõige Saksamaa meteoroloogiatalituse (*Deutscher Wetterdienst*) ja Saksamaa lennunavigatsiooni (*Deutsche Flugsicherung*) meetmeid avalikes huvides täidetavate ülesannetena.

4.1.2. Aktsionäride poolt FLH-le antud laenude kokkusobivus turuga

- (144) MFAG teatel andsid aktsionärid laene turutingimustel. MFAG teatas, et arvesse tuleks võtta MFAG-le Nord LB ja Deutsche Kreditbank AG antud reitinguid. Sellega seoses selgitas MFAG, et Nord LB ja Deutsche Kreditbank AG paigutasid MFAG ja FLH reitingukategooriasse [...] keskmise makseviivituse tõenäosusega [...] %. MFAG selgitas samuti, et reitingukategooria [...] on võrreldav väliste reitingukategooriatega, nagu Standard & Poor'si [...] kuni [...], Moody'se [...] kuni [...] ning Fitchi skaalal [...] kuni [...].
- (145) MFAG kinnitas veel, et aktsionäride poolt FLH-le antud laenudel olid ka suured tagatised. MFAG selgitas, et FLH laenusid kasutatakse jätkusuutlike taristuinvesteeringute rahastamiseks. MFAG selgitas samuti, et FLH varasid ei ole antud mitte ühegi hüpoteegi tagatiseks. Seega on MFAG arvamusel, et väga head reitingut ja tagatise suurust arvesse võttes tuleks riskimarginaaliks kehtestada maksimaalselt [...] baaspunkti.
- (146) Kuna FLH laenude riskimarginaalid on sätestatud [...] ja [...] baaspunkti vahel, siis arvab MFAG, et laenud on saadud turutingimustel ja seal puudub igasugune riigiabi.

4.1.3. Abi kokkusobivus siseturuga

- (147) MFAG on seisukohal, et kapitalisüstid on igal juhul siseturuga kokkusobivad.
- (148) MFAG teatas, et Leipzigi/Halle lennujaam mõjutab positiivselt piirkonna tööhõivet, pakkudes tööd 5 100 inimesele (sealhulgas MFAG, lennuettevõtjate, restoranide, toitlustusettevõtjate, riigiasutuste ja muude ettevõtjate töötajad) otseselt lennujaamas ja umbes 8 100 inimesele kaudselt.
- (149) Lisaks rõhutas MFAG, et seoses teiste lennujaamade (näiteks Maini-äärne Frankfurt, München, Berliin, Düsseldorf ja Hamburg) mahu- ja öiste lendude piirangutega on Leipzigi/Halle lennujaamal oluline roll nende Saksa lennujaamade koormuse vähendamisel ja seega aitab ta kaasa Saksamaa kui terviku varustuskindlusele.
- (150) MFAG kinnitas seoses lennujaamatasude mittediskrimineeriva laadiga, et Leipzigi/Halle lennujaamas ei ole tasumäärad kujundatud selliselt, et need eelistaksid üht lennuettevõtjat, ning kõik lennuettevõtjad maksavad samasugust maandumistasu. Seega kasutavad MFAG sõnul kõik kasutajad taristut ühtsel ja diskrimineerimist välistaval moel.
- (151) Seoses abi vajaduse ja selle ergutava mõjuga teatas MFAG, et kõnealuseid meetmeid ei oleks ilma aktsionäride antud laenude ja kapitalisüstideta ellu viidud. MFAG teatel ületab investeeringu kogusumma 225,6 miljonit eurot kaks või kolm korda MFAG keskmise käibe ja enam kui viis korda FLH keskmise aastakäibe perioodil, millal langetati otsus taristuprojektide suhtes. MFAG teatel ei välista asjaolu, et meetmed on osaliselt juba ellu viidud, ergutava mõju olemasolu, kuna meetmed viidi ellu alles pärast finantstagatiste ja otsuste saamist avalik-õiguslikest aktsionäridelt, kes pakkusid laenude kaudu ka vaherahastamist.

- (152) MFAG kinnitas, et kõnealused meetmed ei mõjutanud konkurentsi negatiivselt. Lisaks on MFAG seisukohal, et nad ei mõjuta negatiivselt ka Brüsseli ega Vatry lennujaamu. MFAG teatel seisab Brüsseli lennujaam silmitsi öölendude piirangutega, mistõttu DHL otsustas pikas perspektiivis Leipzigi/Halle lennujaama üle kolida. Seoses Vatry lennujaamaga teatas MFAG, et ajakirjandusartiklite kohaselt tegeletakse selles lennujaamas lastilendudega vaid vähesel määral (ainult ligikaudu 5–6 lendu nädalas).

4.2. ARBEITSGEMEINSCHAFT DEUTSCHER VERKEHRSFLUGHÄFEN (ADV)

- (153) ADV saatis menetluse algatamise otsuse kohta oma märkused 27. oktoobril 2011. ADV märkused on täiesti kooskõlas MFAG märkustega. ADV tõi esile, et Leipzigi/Halle lennujaam on piirkondliku arengu seisukohast oluline.

4.3. DEUTSCHE FLUGSICHERUNG (DFS)

- (154) DFS esitas oma märkused 28. oktoobri 2011. aasta kirjaga.
- (155) DFS kinnitas, et taristuprojektid M3–M8 ja M10 (vt tabel 2) aitavad kaasa Leipzigi/Halle lennujaama lennuliikluse turvalisele ja sujuvale juhtimisele. Sellega seoses kinnitas DFS, et meede M3 aitab ruleerimisteedele ja avatavatele sildadele avaldatavat survet leevendada, meedet M5 oli hädasti vaja, et tagada lennujaama lõunaosas takistusteta ruleerimine, ning meetmega M8 luuakse baas õhupäästele ja hädaabioperatsioonidele. DFS kinnitas veel, et meede M10 aitab DFS-il teha tööd vastavalt Saksamaa lennuliiklusseaduse (*Luftverkehrsgesetz*) paragrahvi 29 lõike b punktile 2, mis näeb ette üldsuse kaitsmist liigse müra eest.

4.4. MFAG JA/VÕI FLH AKTSIONÄRID

4.4.1. Landkreis Nordsachsen

- (156) Landkreis Nordsachsen esitas oma märkused 27. oktoobri 2011. aasta kirjaga.
- (157) Landkreis Nordsachsen kinnitas, et lennujaam andis olulise tõuke piirkonna majanduslikule arengule ja tööhõivele. Lisaks tõi Landkreis Nordsachsen esile, et lennujaamal on ajaloolistel põhjustel suurem investeeringute vajadus kui teistel Saksa lennujaamadel. Ta teatas, et avalikes huvides täidetavate ülesannete mõistet tuleb tõlgendada laiemalt.
- (158) Landkreis Nordsachsen kinnitas veel, et lennujaamatasudest ei piisa vajalike investeeringute rahastamiseks. Tema hinnangul on kavandatud kapitalisüstitel ergutav mõju. Landkreis Nordsachsen jõudis oma märkustes järeldusele, et ilma toetuseta ei oleks lennujaam suutnud taristuprojekti ellu viia.

4.4.2. Dresdeni linn

- (159) MFAG väikeaktsionär Dresdeni linn esitas oma märkused 28. oktoobril 2011. Kõnealused märkused olid kooskõlas MFAG ja Landkreis Nordsachseni märkustega.
- (160) Dresdeni linn kinnitas, et lennujaam on piirkonna suurim tööandja, kes pakub tööd 5 100 inimesele. Seega rõhutab Dresdeni linn, et lennujaam on piirkonna jaoks oluline majanduslik stiimul. Lisaks väidab Dresdeni linn, et tänu öölendude loale on Leipzigi/Halle lennujaamal oluline roll teiste Saksamaa lennujaamade koormuse vähendamisel.
- (161) Dresdeni linn kinnitas, et lennujaamataristu investeerimiskulusid ei saa täies ulatuses rahastada lennujaama kasutajate makstavatest lennujaamatasudest. Ta kinnitas veel, et lennujaamade arendamist on üldiselt alati rahastanud riik. Dresdeni linna teatel ei saa lennujaama käitajad Saksamaal vabalt lennujaamatasusid määrata: need tasud peab ametlikult heaks kiitma vastav riigiasutus.
- (162) Dresdeni linn märkis ka, et Leipzigi/Halle lennujaama taristumeetmed ei mõjuta põhjendamatult siseturgu, kuna kõiki Saksa ja välismaiseid lennujaamu käitatakse peaaegu nende võimekuse piiril ning Vatry lennujaama ei käitata peaaegu üldse.

4.4.3. Leipzigi linn

- (163) Komisjon sai 28. oktoobril 2011 MFAG aktsionäri Leipzigi linna märkused. Kõnealused märkused olid täielikus kooskõlas Dresdeni linna ja MFAG märkustega.

4.5. LASTILENDUDE EKSPEDIITORID JA KIIRKULLERTEENUST PAKKUVAD ETTEVÕTJAD

4.5.1. European Air Transport Leipzig (EAT)

- (164) Leipzigi/Halle lennujaamas asuv lastilennuettevõtja EAT esitas oma märkused algatamisotsuse kohta 27. oktoobril 2011. EAT kinnitas, et ta on 100 % ulatuses Deutsche Post AG tütaretevõtja ja kasutab Leipzigi/Halle lennujaama oma põhilise keskusena.
- (165) EAT märkis, et tema teada on kõigil võimalikel kasutajatel võrdne ja diskrimineerimist välistav juurdepääs taristule. EAT selgitas edasi, et tema väidet toetab eelkõige kõigi kasutajate suhtes kohaldatav läbipaistev hinnakujundussüsteem.

4.5.2. Lufthansa Cargo

- (166) Lufthansa Cargo esitas oma märkused 26. oktoobril 2011. Lufthansa Cargo märkused on täiesti kooskõlas EAT märkustega. Ta kinnitas, et kõigil võimalikel kasutajatel on võrdne ja diskrimineerimist välistav juurdepääs lennujaamale.

4.5.3. Emons Spedition

- (167) Emons Spedition esitas oma märkused 18. oktoobril 2011. Emons Speditioni märkused on täiesti kooskõlas EAT märkustega. Ta rõhutas, et lennujaamade ja nende kasutajate jaoks on lennujaamataristu täiustamise rahastamine ülimalt oluline.

4.5.4. Spero Logistics Europe

- (168) Spero Logistics Europe esitas oma märkused 28. oktoobril 2011. Spero Logistics Europe'i märkused on täielikult kooskõlas EAT ja Emons Speditioni märkustega.
- (169) Ta märkis, et öölendude luba on lastilendude puhul väga oluline. Spero Logistics Europe selgitas, et ta otsustas paigutada oma tegevuse Leipzigi/Halle lennujaama selle geograafilise asendi tõttu (Euroopa keskel, mis tagab juurdepääsu suurimatele Euroopa turgudele ja lühema lennuaja Aasiasse).

4.5.5. Saksa-Vene majandusühendus (Deutsch Russische Wirtschaftsallianz e.V.)

- (170) 25. oktoobril 2011 teatas Saksa-Vene majandusühendus, et lennujaama arendamine on piirkonna majanduskasvu seisukohalt väga oluline.
- (171) Majandusühendus kinnitas, et Leipzigi/Halle lennujaam on oluline seoses projektiga SALIS, mis loodi NATO Afganistani operatsioonideks vajaliku eritranspordi jaoks. Majandusühendus väitis, et selle projekti elluviimise tingimused on praegu olemas vaid Leipzigis. Ta selgitas edasi, et see puudutab eelkõige NATO direktiivides sätestatud julgeolekunõudeid, 24/7 käitamise luba, 3 000 meetriseid lennuradu, piisavaid hoiustamise ja laadimise alasid ning SALIS projektis kasutatava Vene õhusõiduki tehnilise hooldamise suutlikkust.

4.5.6. Muud ekspediitorid ja ühendused

- (172) Komisjon sai märkused ka järgmistelt ettevõtjatelt: Skyline Air Services, Netzwerk Logistik Leipzig-Halle e.V., Kühne+Nagel, Jet-Speed, Jade Cargo, Baring, Air Cargo Club Deutschland, Aerologic ja Volga-Dnepr. Nende märkused olid täielikult kooskõlas EAT märkustega, rõhutades Leipzigi/Halle lennujaama olulisust piirkondlikus arengus ja juurdepääsetavuses.

4.6. REISIJATE VEOGA TEGELEVAD LENNUETTEVÕTJAD JA TURISMIÜHENDUSED

4.6.1. Germanwings

- (173) Deutsche Lufthansa AG tütaretevõtja Germanwings esitas oma märkused 26. oktoobril 2011.

- (174) Germanwings kinnitas, et lennujaamataristu ehitamist ja arendamist ei oleks saanud täielikult lennujaamatasudest rahastada. Germanwings selgitas, et väga suur osa algatamisotsuses nimetatud meetmetest on seotud lennuohutussmeetmete ja ohutuseeskirjade kohaldamise meetmetega. Germanwings märkis veel, et need meetmed ei kuulu riigiabiieskirjade reguleerimisalas.
- (175) Germanwings rõhutas, et komisjon peaks arvesse võtma Leipzigi/Halle lennujaama konkreetset olukorda ja Saksamaa taasühinemisel ilmnunud investeeringute mahajäämust selle lennujaama taristusse.
- (176) Lisaks teatas Germanwings, et Leipzigi/Halle lennujaama taristu on kõigile võimalikele kasutajatele kättesaadav ilma igasuguse diskrimineerimiseta või ühte lennuettevõtjat *de facto* eelistava kohtlemiseta.

4.6.2. Muud lennuettevõtjad ja turismiühendused

- (177) Komisjon sai märkused ka järgmistelt ettevõtjatelt ja asutustelt: Austrian Airlines, Alltours, Bundesverband der Deutsche Luftverkehrswirtschaft, Deutscher Reise Verband ja Bundesverband der Deutschen Tourismuswirtschaft. Nende märkused on täielikult kooskõlas Germanwingsi märkustega.

4.7. LENNUJAAMA LÄHEDAL ASUVAD ETTEVÕTJAD JA ÜHENDUSED

4.7.1. BMW Werk Leipzig (BMW)

- (178) BMW esitas märkused 27. oktoobri 2011. aasta kirjaga.
- (179) BMW teatas, et Leipzigi/Halle lennujaam on kohaliku tööstuse jaoks oluline ning sellel on piirkonnale ja seal asuvatele ettevõtjatele positiivne väline mõju. BMW kinnitas veel, et komisjon peaks arvesse võtma Leipzigi/Halle lennujaama investeeringute mahajäämust seoses Saksamaa taasühinemise eelse ajaga. Võttes arvesse lennujaama tähtsust piirkonna jaoks, on BMW seisukohal, et riiklik toetus tuleb lugeda siseturuga kokkusobivaks.

4.7.2. EADS Elbe Flugzeugwerke (EADS)

- (180) EADS esitas algatamisotsust käsitlevad märkused 27. oktoobri 2011. aasta kirjaga.
- (181) EADS tõi esile, et Leipzigi/Halle lennujaam on piirkonna majanduse jaoks väga oluline, mis on EADS jaoks olnud peamine argument oma tütaretevõtja paigutamisel sellesse piirkonda.

4.7.3. European Energy Exchange AG (EEX)

- (182) Leipzigi linnas asuva peakontoriga energiaettevõtja EEX esitas oma märkused 27. oktoobril 2011.
- (183) EEX teatas, et Leipzigi/Halle lennujaam on piirkonna ja EEX töötajate jaoks väga oluline. EEX teatas veel, et ta ei näe võimalust vahetada FLH välja mõne teise Euroopa lennujaama vastu.

4.7.4. Industrie- und Handelskammer Halle-Dessau [Halle-Dessau kaubandus- ja tööstuskoda] (IHK)

- (184) IHK esitas oma märkused 26. oktoobril 2014.
- (185) IHK teatas, et konkurents liidu lennujaamade turul tekitab positiivseid seoseid. Sellega seoses väitis IHK, et taristu parandamine ühes kohas mõjutab positiivselt ka teisi lennujaamu. IHK teatas selle valguses, et valdavad on Leipzigi/Halle lennujaama taristukava positiivsed võrgumõjud. IHK on seisukohal, et arvesse tuleb võtta piirkonna struktuurilisi nõrkusi ja Ida-Saksamaa investeeringute mahajäämust. Lõpuks teatas IHK, et ilma alge avalikult sektorilt saadud investeeringuta ei oleks olnud võimalik kaasata hiljem laiaulatuslikke erainvestoreid.

4.7.5. Muud ühendused

- (186) Komisjon sai märkused ka järgmistelt ettevõtjatelt ja asutustelt: Handwerkskammer zu Leipzig, Industrie- und Handelskammer zu Leipzig, Wirtschaftsinitiative Mitteldeutschland ja Leipziger Messe. Nende märkused on täiesti kooskõlas BMW ja EADS märkustega.

4.8. SCHKEUDITZI KODANIKE KÄIVITATUD „MÜRAVASTANE“ ALGATUS

- (187) Kodanike algatus esitati 24. augustil 2011.

- (188) Kodanike algatuses teatati, et selle liikmed on märganud, et lõunapoolset rada kasutab peaaegu ainult DHL. Kodanike algatuses avaldatud arvamuse kohaselt on DHL peaaegu ainus lennuraja ja lennujaama kagupoolse ala kasutaja. Algatuses selgitatakse, et DHLi nii intensiivset taristu kasutamist silmas pidades ei ole võimalik väita, et investeeringud on seotud reisijate veoga.

5. SAKSAMAA MÄRKUSED KOLMANDATE ISIKUTE ARVAMUSTE KOHTA

- (189) Saksamaa alustas oma märkusi väitega, et 34 kolmanda isiku arvamused toetasid teatatud meetmete elluviimist.
- (190) Saksamaa teatas, et kolmandate isikute arvamused kinnitasid tema seisukohta, et kõnealuste taristumeetmete puhul on tegemist avalikes huvides täidetavate ülesannetega. Selle valguses rõhutas Saksamaa, et DFS tõstis esile asjaolu, et meetmed M3–M8 ja M10 kujutasid endast riigi vastutusalasse kuuluvate meetmete elluviimist. Saksamaa rõhutas ka, et paljud kolmandad isikud väitsid, et kõnealuste meetmete puhul ei saa kohaldada riigiabieeskirju.
- (191) Lisaks tõi Saksamaa esile, et märkused näitasid selgelt, et riigi toetus on kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 3 sätestatud kriteeriumidega. Saksamaa teatas, et just linnad, kohalikud omavalitsused ja kaubanduskojad ning piirkonnas asuvad ettevõtjad rõhutasid lennujaama majanduslikku ja piirkondlikku tähtsust. Saksamaa teatel ei olnud siiski kahtlust, et lennujaama ehitamine ja käitamine toimus ühise huvi täpselt kindlaks määratud eesmärgi nimel. Lisaks väitis Saksamaa, et kolmandate isikute märkused kinnitasid samuti riigi toetuse vajalikkust ja proportsionaalsust.
- (192) Saksamaa tõi seoses võimaliku soovimatu negatiivse mõjuga konkurentsile ja kaubandusele esile, et ei Vatry ega Brüsseli lennujaam ei esitanud algatamisotsuse kohta märkusi. Saksamaa arvates näitab see, et kõnealustel meetmetel ei olnud negatiivset mõju kummalegi neist lennujaamadest. Saksamaa tõi esile, et seda seisukohta toetasid ka kolmandad isikud, nagu Lufthansa Cargo, Austrian Airlines, Germanwings ja Jade Cargo. Saksamaa kinnitas veel, et ka Alltours, Deutscher Reise Verband, BARING ja Aircargo Club Deutschland teatasid, et Leipzigi/Halle ja Brüsseli või Vatry lennujaama teeninduspiirkonnad ei kattu.
- (193) Saksamaa rõhutas seoses võrdse ja diskrimineerimist välistava juurdepääsuga lennujaamale, et kolmandate isikute märkused kinnitavad, et lennujaamatasud kehtestati diskrimineerimist välistaval moel.

6. HINDAMINE

- (194) Aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”.
- (195) Asutamislepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumid on kumulatiivsed. Et teha kindlaks, kas kõnealused meetmed kujutavad endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peavad need meetmed täitma järgmised tingimused:
- a) olema saadud riigilt või riigi ressurssidest,
 - b) soodustama teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist,
 - c) kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi,
 - d) mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust.

6.1. ETTEVÕTJA JA MAJANDUSTEGEVUSE MÕISTE

6.1.1. Ettevõtja mõiste

- (196) Seoses riigiabi olemasolu või selle puudumisega on vaja kindlaks teha, kas abisaaja tegeleb majandustegevusega ja teda võib seega käsitada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ettevõtjana ⁽²⁸⁾.

⁽²⁸⁾ Vt kohtuasi C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851) ning kohtuasjad C-180/98–C-184/98: Pavlov jt (EKL 2000, lk I-6451).

- (197) Sellega seoses teatas Saksamaa, et ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ei ole mõiste „ettevõtja” kohaldatav lennujaamade suhtes, vähemalt mis puudutab piirkondliku lennujaama taristu rahastamist. Saksamaa oli seisukohal, et sellise taristu ehitamise näol ei ole tegemist majandustegevusega, vaid üldise meetmega, mis tugineb transpordiga seotud, majanduslikele ja regionaalpoliitilistele kaalutlustele. Lisaks kinnitas Saksamaa, et lennujaamataristu ehitamine ei kujuta endast majandustegevust, kuna erainvestor sellega ei tegeleks. Saksamaa teatas sellega seoses veel, et lennujaamal on taristu, seadmete ja käitamise osas keskmisest suuremad püsikulud. Lisaks sellele piiravad nende tegutsemisruumi ranged õiguslikud kohustused ja tingimused. Saksamaa nendib seejärel, et viited otsustele kohtuasjades *Aéroports de Paris* ja *Leipzig/Halle* ei ole kõnealuste meetmete puhul asjakohased. Seoses *Aéroports de Paris* kohtuotsusega teatas Saksamaa, et otsuses ei käsitleta lennujaamataristu ehitamist, vaid lennujaama käitamist. Lisaks oli Saksamaa seisukohal, et *Aéroports de Paris* kohtuotsuses ei tegeleta mõiste „ettevõtja” tõlgendamisega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, vaid see puudutab turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keelu rikkumist ELi toimimise lepingu artikli 102 tähenduses. Seoses *Leipzig/Halle* kohtuotsusega oli Saksamaa seisukohal, et Üldkohtu otsusel ei ole pretsedenti loovat mõju, kuna selle võib edasi kaevata.
- (198) Seoses mõistega „ettevõtja” tuleb märkida, et Euroopa Kohus on ettevõtjaid järjepidevalt määratlenud majandustegevusega tegeleva üksusena, sõltumata ettevõtja õiguslikust seisundist, omanikust või rahastamisviisist ⁽²⁹⁾. Mis tahes tegevus, mis seisneb kaupade ja teenuste pakkimises turul, on majandustegevus ⁽³⁰⁾. Tegevuse majanduslik olemus ei sõltu sellest, kas tegevusega teenitakse kasumit ⁽³¹⁾.
- (199) Kohtuasjas *Aéroports de Paris* ⁽³²⁾ otsustas kohus, et lennujaamade käitamine, mis seisneb lennujaamateenuste osutamises lennuettevõtjatele ja erinevatele teenusepakkujatele, kujutab endast majandustegevust. Üldkohus kinnitas *Leipzigi/Halle* kohtuasjas ⁽³³⁾ tehtud otsuses, et lennujaama käitamine on majandustegevus ja lennujaamataristu rajamine on selle lahutamatu osa.
- (200) Komisjon meenutab, et *Leipzigi/Halle* kohtuotsuses oli Üldkohus seisukohal, et alates 2000. aastast ei ole enam võimalik välistada riigiabiieskirjade kohaldamist lennujaamataristu rahastamise suhtes ⁽³⁴⁾. Seega tuleb *Aéroports de Paris* otsuse kuupäevast (12. detsember 2000) käsitada lennujaamataristu käitamist ja rajamist riigiabi kontrolli alla kuuluva valdkonnana.
- (201) Üldkohus otsustas *Leipzigi/Halle* lennujaama kohtuotsuses, et see, kas lennujaamataristu ehitamine või laiendamine toimub kooskõlas piirkondlike, majanduslike või transpordipoliitikaga seotud eesmärkidega, ei ole oluline. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole erimeetmete puhul olulised eesmärgid, vaid pigem mõju, mis nad kaasa toovad ⁽³⁵⁾.
- (202) Lisaks kinnitas Üldkohus oma *Leipzigi/Halle* lennujaama kohtuotsuses, et lennujaamataristu turu olemasolu näitab asjaolu, et *Leipzigi/Halle* lennujaam konkureeris teiste piirkondlike lennujaamadega, eelkõige *Vatry* (Prantsusmaa) ja *Brüsseli* (Belgia) lennujaamadega, et saada DHLi Euroopa lastilendude keskuseks.

⁽²⁹⁾ Vt komisjoni teatis Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes (ELT C 8, 11.1.2012, lk 4), punkt 2.1; ja seonduv kohtupraktika, eelkõige otsused liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: *Pavlov jt* (EKL 2000, lk I-6451); vt ka otsus kohtuasjas C-222/04: *Cassa di Risparmio di Firenze jt* (EKL 2006, lk I-289); kohtuasjas C-205/03: *P FENIN vs. komisjon* (EKL 2006, lk I-6295) ja kohtuasjas C-49/07: *MOTOE* (EKL 2008, lk I-4863).

⁽³⁰⁾ Otsus kohtuasjas 118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599), punkt 7; kohtuasjas C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851), punkt 36; *Pavlov jt*, punkt 75.

⁽³¹⁾ Otsus liidetud kohtuasjades 209/78 kuni 215/78 ja 218/78: *Van Landewyck* (EKL 1980, lk 3125), punkt 88; kohtuasjas C-244/94: *FFSA jt* (EKL 1995, lk I-4013), punkt 21; ning kohtuasjas C-49/07: *MOTOE* (EKL 2008, lk I-4863), punktid 27 ja 28.

⁽³²⁾ Otsus kohtuasjas T-128/98: *Aéroports de Paris vs. komisjon* (EKL 2000, lk II-3929), mida kinnitati otsusega kohtuasjas C-82/01 (EKL 2002, lk I-9297), punktid 75–79.

⁽³³⁾ Liidetud kohtuasjad T-443/08 ja T-455/08: *Mitteldeutsche Flughafen AG, Flughafen Leipzig/Halle GmbH vs. Euroopa Komisjon* (EKL 2011, lk II-1311), eelkõige punktid 93 ja 94, mida kinnitab ka otsus kohtuasjas C-288/11 P: *Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. Euroopa Komisjon*, [2012] ei ole veel avaldatud.

⁽³⁴⁾ Vt *Leipzigi/Halle* kohtuotsuse punkt 106.

⁽³⁵⁾ *Leipzigi/Halle* kohtuotsuse punkt 102 jj.

- (203) Kohtupraktika kohaselt tuleb arvesse võtta ka asjaolu, et lennujaama juhtimistegevuse majandusliku olemuse hindamisel seoses taristu arendamise meetmete riikliku rahastamisega ei pea taristu ehitamise või laiendamise tegevust käsitlema eraldi selle edasisest kasutamisest ⁽³⁶⁾.
- (204) Lisaks otsustas Üldkohus Leipzigi/Halle lennujaama käsitlevas kohtuasjas järgmist: „Nimelt kujutavad maandumis- ja stardirajad endast lennujaama käitaja teostatava majandustegevuse jaoks olulisi elemente. Maandumis- ja stardiradade ehitamine võimaldab seega lennujaamal teostada oma peamist majandustegevust või juhul, kui tegemist on täiendava rajaga või olemasoleva raja laiendamisega, seda arendada”.
- (205) Põhjendustes 196 ja 204 nimetatud kohtupraktika valguses märgib komisjon, et käesoleva otsuse esemeks olevat taristut FLH kui lennujaama käitaja otse ärilistel kaalutlustel või seda toetatakse kaudselt ja võimaldatakse lennujaamal kui tervikul ärilistel kaalutlustel toimida.
- (206) Sellega seoses täheldab komisjon, et Saksamaa seaduste, eelkõige [...] kohaselt kehtestab lennujaamatasud lennujaama käitaja ja esitab need transpordiministeeriumile heakskiitmiseks. Komisjon märgib, et lennujaama käitajatel on lennujaamatasusid kehtestades regulatiivsed piirangud, mis on mõeldud lennujaama kasutajate igasuguse põhjendamatu diskrimineerimise ja lennujaama käitaja valitseva seisundi võimaliku kuritarvitamise vältimiseks. Komisjon on siiski seisukohal, et see ei takista lennujaama käitajal võtta lennujaamatasude kehtestamisel arvesse vajalikke investeeringuid. Seda kinnitavad eelkõige [...] ja [...] nõuded.
- (207) Komisjon märgib veel, et käesoleva otsuse esemeks oleva taristu ehitamine ja arendamine võimaldab FLH-l suurendada Leipzigi/Halle lennujaama käitajana oma läbilaskevõimet ja majandustegevust. Lennujaama käitaja FLH osutab lennujaamateenuseid raha eest, mis tuleb eelkõige lennujaamatasudest, aga ka muudest lennujaamataristu kasutamise ja kaasnevate teenuste – nagu angaaride rendile andmine – osutamisega seotud tuludest, mida tuleks käsitleda hüvitisena osutatud teenuste eest.
- (208) Seega on komisjon seisukohal, et käesoleva otsuse esemeks olev taristu on ärilistel eesmärkidel kasutatav taristu. FLH on seega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses „ettevõtja”.

6.1.2. Avalike huvidega seotud tegevus

- (209) Ometi ei pruugi lennujaama kogu tegevus olla majandusliku iseloomuga ⁽³⁷⁾. Kuna üksuse määratlemine ettevõtjana seondub alati konkreetse tegevusega, tuleb konkreetse lennujaama tegevusvaldkondi eristada ning teha kindlaks, mil määral need on majandusliku iseloomuga. Kui lennujaam tegeleb nii majandustegevuse kui ka mittemajandusliku tegevusega, tuleb teda lugeda ettevõtjaks ainult seoses esimesega.
- (210) Kohus on leidnud, et tegevust, mille eest seoses oma avalik-õiguslike volitustega vastutab tavaliselt riik, ei käsitata majandustegevusena ning selle suhtes ei kohaldata üldjuhul riigiabieskirju ⁽³⁸⁾. Lennujaama puhul peetakse üldjuhul mittemajanduslikuks selliseid tegevusvaldkondi nagu lennujuhtimine, politsei ja tolli tegevus, tuletõrje, meetmed, mis on vajalikud tsiviillennunduse kaitsmiseks õigusvastase sekkumise eest, ning investeeringuid, mis on seotud sellise tegevuse läbiviimiseks vajaliku taristu ja seadmetega ⁽³⁹⁾.

⁽³⁶⁾ Kohtuasi C-205/03P: FENIN vs. komisjon (EKL 2006, lk I-6295), punkt 88; ja Leipzigi/Halle lennujaama otsuse punkt 95.

⁽³⁷⁾ Leipzigi/Halle kohtuotsuse punkt 98.

⁽³⁸⁾ Otsus kohtuasjas C-118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599), punktid 7 ja 8; otsus kohtuasjas C-30/87: Bodson vs. Pompes funèbres des régions libérées (EKL 1988, lk 2479), punkt 18.

⁽³⁹⁾ Vt eelkõige otsust kohtuasjas C-364/92: SAT vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43), punkt 30; ja kohtuasjas C-113/07: P Selex Sistemi Integrati vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2207), punkt 71.

- (211) Sellise mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine ei kujuta endast riigiabi, kuid see peaks piirduma vaid seonduvate kulude hüvitamisega ning seda ei tohi kasutada muu tegevuse⁽⁴⁰⁾ rahastamiseks. Igasugune võimalik riigiasutuste teostatav kulude ülemäärane hüvitamine mittemajandusliku tegevuse eest võib kujutada endast riigiabi. Kui lennujaam tegeleb oma majandustegevuse kõrval mittemajandusliku tegevusega, peab ta pidama ka eraldi raamatupidamisarvestust, et vältida riigi vahendite igasugust ülekandmist mittemajandusliku ja majandusliku tegevuse vahel.
- (212) Mittemajandusliku tegevuse riikliku rahastamisega ei tohi kaasneda põhjendamatut diskrimineerimist lennujaamade vahel. Kohtupraktikast ilmneb, et kui riigiasutused vabastavad ettevõtjad nende majandustegevusega lahutamatult seonduvatest kuludest, on tegu eelise andmisega⁽⁴¹⁾. Kui teatava õiguskorra alusel tuleb lennujaamadel tavapärastel kanda teatavad tsiviillennujaama käitamisega seotud kulud, võidakse teistele lennujaamadele, kes seda tegema ei pea, seega anda eelis olenemata sellest, kas sellised kulud on seotud üldjuhul mittemajanduslikuna käsitatava tegevusega.
- (213) Põhjenduste 209 ja 212 valguses peab komisjon seega analüüsima käesoleva otsuse esemeks olevate Leipzigi/Halle lennujaamas ellu viidud taristumeetmete olemust.
- (214) Saksamaa kinnitas, et teatatud meetmed M1–M11 puudutavad avalikes huvides täidetavaid ülesandeid ja et selliste ülesannete täitmine on rangelt piiratud nende meetmete jaoks vajalike kuludega. Saksamaa oli seega seisukohal, et need kulud ei kuulu riigiabiesskirjade reguleerimisalasse. Sellega seoses kinnitas Saksamaa, et meetmed M1–M11 kuuluvad ühte järgmistest kategooriatest:
- i) meetmed, millega kaitstakse tsiviillennundust ebaseadusliku sekkumise eest,⁽⁴²⁾ mida käsitletakse Saksamaa lennuohutusseaduses (*Luftverkehrsgesetz*) ja eelkõige selle paragrahvis 8;
 - ii) tööohutusega seotud meetmed, mida käsitletakse Saksamaa lennuliikluse litsentsimise määruse (*Luftverkehrs-Zulassungs-Ordnung*) paragrahvis 45;
 - iii) meetmed, millega kaitstakse kolmandaid isikuid lennutranspordiga kaasnevate ohtude eest (nt müra ja reostus).
- (215) Tööohutusega seotud meetmete puhul on komisjon seisukohal, et lennujaama ohutu käitamine moodustab tavalise osa lennujaama käitamise majandustegevusest⁽⁴³⁾. Sellega seoses tuleb märkida, et regulatiivsete nõuete ja standarditega seotud kulusid ei saa pidada avalikes huvides täidetavate ülesannete kuludeks. Komisjon leiab seoses individuaalsete meetmete ja kulude üksikasjalikuma ülevaatamisega, et lennujaama ohutu käitamise tagamiseks mõeldud meetmete puhul ei ole tegemist avalikes huvides täidetavate ülesannetega. Iga ettevõtja, kes soovib tegutseda konkreetsel turul, peab tagama paigaldiste (lennujaamade puhul näiteks lennurajad, ruleerimisteed ja perroonid) ohutuse ja vastavuse regulatiivsetele standarditele.
- (216) Komisjon on seoses lennuradade, ruleerimisteede ja perroonidega seisukohal, et need on lennujaama käitaja majandustegevuse peamised elemendid. Lennuradade, ruleerimisteede ja perroonide ehitamine võimaldab seega lennujaama käitajal tegeleda oma esmase majandustegevusega.
- (217) Lennuohutusseaduse paragrahvi 8 kohaselt võib lennujuhtimist, meteoroloogiateenuseid ja tuletõrjebrigaadide tegevust põhimõtteliselt pidada avalikes huvides täidetavateks ülesanneteks.

⁽⁴⁰⁾ Otsus kohtuasjas C-343/95: *Calg & Figli vs. Servizi Ecologici Porto di Genova* (EKL 1997, lk I-1547). Komisjoni otsus N 309/02, 19. märts 2003, lennundusjulgestus – kulude hüvitamine pärast rünnakuid 11. septembril 2001 (ELT C 148, 25.6.2003, lk 7). Komisjoni otsus N 438/02, 16. oktoober 2002, abi sadamavaldajatele ametiülesannete täitmiseks (EÜT C 284, 21.11.2002, lk 2).

⁽⁴¹⁾ Vt mh otsus kohtuasjas C-172/03: *Wolfgang Heiser vs. Finanzamt Innsbruck* (EKL 2005, lk I-1627), punkt 36, ja selles otsuses viidatud kohtupraktika.

⁽⁴²⁾ Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 2320/2002, millega kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse valdkonna ühiseeskirjad (EÜT L 355, 30.12.2002, lk 1).

⁽⁴³⁾ Komisjoni 20. veebruari 2014. aasta otsus riigiabi SA.35847 kohta (2012/N) – Tšehhi Vabariik – Ostrava lennujaam (ELT C 153, 8.5.2015, lk 1, põhjendus 16).

- (218) Seoses kohaldatava õigusraamistikuga teatas Saksamaa, et ükski õigusakt ei pane rangelt lennujaama käitaja olule tuletõrjebriigaadidega seotud kulusid. Lisaks täheldab komisjon, et tuletõrjebriigaadidega seotud kulude hüvitamine kuulub liidumaa õiguspädevuse hulka ja need kulud hüvitavad tavaliselt asjaomased piirkondlikud ametiasutused. Kõnealuste kulude hüvitamine piirdub ainult nende kulude rahastamiseks vajalikuga.
- (219) Seoses lennujuhtimise ja meteoroloogiateenustega märgib komisjon, et lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigetes d ja f sätestatakse, et sama seaduse paragrahvi 27 lõikes c kirjeldatud kulud rahastab mitmete konkreetsete lennujaamade puhul riik. Kulud on rahastamiskõlblikud lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigete d ja f kohaselt „tunnustatud lennujaamade” puhul, kui transpordiministeerium on tunnistanud meetmete vajadust julgeolekuga seotud põhjustel ja transpordipoliitika huvide seisukohast⁽⁴⁴⁾. Saksamaa lennujaamad, mis ei ole tunnustatud, ei ole lennuliiklusseaduse artikli 27 lõigete d ja f kohaste kulude suhtes rahastamiskõlblikud ja peavad põhimõtteliselt lennuliiklusseaduse artikli 27 lõikes c sätestatud meetmetega seotud kulud ise rahastama. Need kulud tulenevad lennujaamade käitamisest. Kuna osa lennujaamu peab need kulud ise rahastama ja teised mitte, siis võivad viimased saada eelise, isegi kui lennujuhtimise ja lennuohutuse meetmeid ning meteoroloogiateenuseid võib pidada mittemajanduslikeks. Leipzigi/Halle lennujaam on üks tunnustatud lennujaamadest ja seega on tema lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigete d ja f kohased kulud rahastamiskõlblikud. Teised lennujaamad peavad need kulud ise rahastama. Seega annab Leipzigi/Halle lennujaama lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigete d ja f kohaste lennujuhtimise ja lennuohutuse meetmete ning meteoroloogiateenustega seotud kulude rahastamine Leipzigi/Halle lennujaamale eelise.
- (220) Seoses lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaste meetmetega selgub, et Saksamaa arvates võivad nende meetmetega seotud kõiki kulusid rahastada riigiasutused. Komisjon märgib aga, et lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt võib hüvitada vaid lennuohutuse seaduse paragrahvi 5 kohase tegevuse elluviimiseks vajalike ruumide eraldamise ja hooldamisega seotud kulusid. Kõik muud kulud peab rahastama lennujaama käitaja. Seega kui FLH-le eraldatud riiklik rahastamine vabastas ta kuludest, mida ta oleks pidanud lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt muidu ise rahastama, ei ole see riiklik rahastamine vabastatud liidu riigiabieeskirjadele vastavuse kontrollist. Igal juhul ja hoolimata sellest, kas nimetatud kulud liigitatakse õiguslikult avalikes huvides täidetavate ülesannete kuludeks või mitte, on näidatud, et neid peab kehtiva õigusraamistiku kohaselt rahastama lennujaama käitaja. Seega kui riik need kulud tasub, siis vabastatakse lennujaama käitaja kuludest, mis ta harilikult peaks ise kandma.
- (221) Põhjendustes 215 ja 220 esitatud kaalutluste valguses leiab komisjon, et väidetavalt avalikes huvides täidetavate ülesannetega seotud investeerimiskulude kohta oleks kohane teha konkreetsemad järeldused.

M1 – maaost, ümberpaigutamine, müra vähendamine, kaasnev maastiku säilitamise plaani koostamine, M2 – mootorite kontrollimiseks ette nähtud ehitised, ning M10 – täiendav müra vähendamine

- (222) Saksamaa kinnitas, et meetmete M1, M2 ja M10 puhul on tegemist avalikes huvides täidetavate ülesannetega, kuna nende eesmärk on kaitsta kolmanda isikuid lennutranspordiga seotud ohtude eest, näiteks majaomanike ja keskkonna kaitse mürareostuse mõju eest.
- (223) Komisjon on seisukohal, et meetmetega M1, M2 ja M10 seotud kulude puhul on tegemist ettevõtja tavakuludega teatud regulatiivsete standarditega kooskõlas olevate paigaldiste püstitamisel. Lisaks ei saa neid meetmeid käsitleda eraldi lennujaama majandustegevusest. Seda näitlikustab eelkõige asjaolu, et ilma nimetatud meetmeteta ei oleks lennujaamal lubatud tegeleda öölendudega ega keskenduda lastilendude äridele, millega oli seotud Leipzigi/Halle lennujaama lõunapoolse raja ehitamise planeeringu heakskiitmise otsus ja lennujaama laiendamise strateegia.
- (224) Seega on komisjon seisukohal, et meetmeid M1, M2 ja M10 ei saa käsitada avalikes huvides täidetavate ülesannetena.

⁽⁴⁴⁾ Lennuliiklusseaduse artikli 27 lõike d punktis 1 sätestatakse: „Flugsicherungsdienste und die dazu erforderlichen flugsicherungstechnischen Einrichtungen werden an den Flugplätzen vorgehalten, bei denen das Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung einen Bedarf aus Gründen der Sicherheit und aus verkehrspolitischen Interessen anerkennt” (Aeronavigatsiooniteenuste osutamine ja selleks vajalike lennuliikluse juhtimise tehniliste vahendite olemasolu tagatakse lennuväljadel, kus Saksa transpordi, ehituse ja linnaarengu ministeerium peab seda julgeoleku ja liikluspoliitika eesmärkidel vajalikuks).

M3 (ruleerimistee ja avatav sild „E7”), M4 (põhjaraja pikendamine (planeerimiskulud)), M5 (territooriumi puhastamine ruleerimistee Victor ehitamiseks), M6 (paralleelne ruleerimistee Victor), M12 (lõunapoolse raja pikendamise planeerimise kinnitusmenetlus (lennurada ja perrooni)), M13 (põhjapoolse perrooni pikendamine), M14 (idapoolse perrooni pikendamine), M15 (taristu kohandamine) ja M16 (täiendavad taristumeetmed, nagu põhjapoolse angaari laiendamine ning uue lennuterminali ja väikeste õhusõidukite angaari ehitamine)

- (225) Käesoleval juhul kavandatakse lennuraja pikendamist selleks, et tagada suure maksimaalse lubatud stardimassiga kaubalennukitele ilma kasuliku koormuse piiranguteta õhku tõusmine, ning perrooni pikendamine peaks võimaldama lendude paremat jaotust. Seoses ruleerimisteedega märgib komisjon, et lennujaamas seovad ruleerimisteed lennuradu kaldpindade, angaaride, terminalide ning muude rajatiste ja hoonetega. Seega võimaldavad need õhusõidukitel lennurajad vabastada, et järgmine õhusõiduk saaks maanduda või õhku tõusta. Seega on ruleerimisteed ja avatavad sillad loomuldasa seotud lennuradadega, mille kasutamise eest lennujaama käitaja saab tasu. Lisaks kinnitatakse Saksamaalt saadud teabes, et meetmed on lennuliikluse mahu ja voogude seisukohast väga olulised. Ilma kõnealuste ehitisteta ei oleks lennujaam saanud kasu oodatavalt suurenenud liiklusvoogudest või oleks praeguste liiklusvoogude maht kahanenud, et tagada õhusõidukite ohutu käitamine. Komisjon on seisukohal, et see ei ole vastuolus asjaoluga, et mõnesid ruleerimisteed ja avatavaid sildu saab ohutult kasutada ainult piiratud liiklusemahu korral.
- (226) Sellega seoses meenutab komisjon, et lennurajad, ruleerimisteed ja perroonid on lennujaama käitaja majandustegevuse peamised elemendid. Lennuradade, ruleerimisteede ja perroonide ehitamine võimaldab seega lennujaama käitajal tegeleda oma esmase majandustegevusega ja neid ei saa sellest majandustegevusest lahus käsitleda.
- (227) Komisjon täheldab, et lennujaama käitaja on viinud meetmeid M3, M4, M5, M6, M12, M13, M14, M15 ja M16 ellu äriilistel alustel. Seega on tegemist äriilistel kaalutlustel kasutatava taristuga ja seda ei saa lugeda kuuluvaks avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka.

M11 – kagutsooni avatud ala kavandamise I etapp

- (228) Komisjon täheldab, et meede M11 hõlmab olemasoleva hoone varustamist elektri ja veega, reovee- ja vihmavee äravooluseadmetega ning täiendavaid müra vähendamise meetmeid.
- (229) Põhjendustes 215 ja 220 osutatud hindamise valguses ei puuduta need meetmed tegevust, mis harilikult kuulub riigi kui avaliku võimu teostaja pädevusse. Pigem aitavad need kaasa äriilisel eesmärgil kasutatava taristu kaasajastamisele ja hõlmavad seega majandustegevust ning nii ei saa neid lugeda avalikes huvides täidetavateks ülesanneteks.

M5 (uued tuletõrjedepoo hooned) ja M9 (tuletõrjevarustus)

- (230) Nagu on öeldud põhjenduses 218, saab tuletõrjedepoo ehitamist ja tuletõrjevarustust käsitada avalikes huvides täidetavate ülesannetena.
- (231) Seoses õigusraamistikuga väitis Saksamaa, et ükski õigusakt ei nõua tuletõrjedepoo ehitamise ja tuletõrjevarustusega seotud kulude lennujaama käitaja õlule panemist. Lisaks täheldab komisjon, et Saksamaa teatel kuulub tuletõrjedepoo ehitamise ja tuletõrjevarustusega seotud kulude hüvitamine piirkondlike kohustuste hulka ja need kulud katavad tavaliselt asjaomased piirkondlikud ametiasutused. Kõnealuste kulude korvamine piirdub ainult nende kulude rahastamiseks vajalikuga.
- (232) Seega võib tuletõrjedepoo ehitamise ja tuletõrjevarustuse soetamisega seotud kulud lugeda avalikes huvides täidetavate ülesannete kulude hulka.

M5 (mitmeotstarbeline angaar) ja M9.3 (talviste teenuste osutamise seadmed)

- (233) Saksamaa kinnitas, et mitmeotstarbeline angaar on seotud avalike huvidega seotud tegevusega, kuna hädaolukorras kasutatakse seda ajutise peavarjuna. Saksamaa sõnul kuuluvad ka nimetatud angaari ehitamise kulud avalikes huvides täidetavate ülesannete kulude hulka, kuna praegu kasutatakse seda talviste teenuste osutamise seadmete hoidmiseks, mis on vajalikud lennujaama ohutuks käitamiseks talveperioodil.

(234) Komisjon täheldab seoses mitmeotstarbelise angaari ehitamisega Leipzigi/Halle lennujaama, et seda saab kasutada eri eesmärkidel. Lisaks, nagu juba nimetatud põhjenduses 215, kuuluvad lennujaama ohutuks käitamiseks vajalikud talviste teenuste osutamise seadmed (M9.3) äritegevuse harilike kulude hulka ja seega ei saa neid lugeda avalikes huvides täidetavate ülesannete kuludeks. Sellest lähtuvalt on komisjon seisukohal, et ka mitmeotstarbelise angaari ehitamise kulud ei kuulu avalikes huvides täidetavate ülesannete kulude hulka.

(235) See järeldus ei takista Saksamaad usaldamast lennujaamale eriolukorras üldist majandushuvi pakkuvate teenustega seotud ülesannete täitmist.

M7 – täiendavad jäätörjealad

(236) Saksamaa väidab, et täiendavad jäätörjealad on vajalikud õhusõidukite ohutu ja õigeaegse käitamise huvides. Saksamaa teatel on olemasolevate jäätörjealade laiendamine vajalik seoses kasvava lennuliiklusega lennujaamas, et vältida regulaarlendude hilinemisi. Lisaks rõhutab Saksamaa, et lennujaama osutatud jäätörjeteenustest saadav tulu ei kata taristu ehitamisega seotud kulusid.

(237) Esiteks märgib komisjon, et majandustegevuse mõiste juures ei ole otsustava tähtsusega see, kas tegevus on kasumlik või mitte⁽⁴⁵⁾. Teiseks märgib komisjon, et jäätörjeteenuseid osutatakse lennuettevõtjatele tasu eest. Tegemist on lennujaama majandustegevuse osa moodustavate peamiste teenustega. Mida rohkem neid teenuseid osutatakse, seda rohkem lende saab lennujaamast lahkuda, ja seeläbi saab lennujaam oma tulu suurendada.

(238) Sellest lähtuvalt on komisjon seisukohal, et jäätörjeteenused on lennujaama majandustegevusega loomuldasa seotud ja neid ei ole võimalik sellest tegevusest lahus käsitada ning seega tuleb neid vaadelda majandustegevusena.

M8 – kopteriväljak

(239) Kõnealune meede hõlmab helikopteri parkimiskoha loomist, mida kasutatakse üksnes õhupäästeteenuste osutamise baasina.

(240) Komisjon on seisukohal, et kopteriväljaku ehitamine hõlbustab õhupäästetööd. Seega võib õhupäästeteenuste osutamiseks kopteriväljaku loomist käsitada avalikes huvides täidetava ülesandena. Hüvitis peab olema rangelt seotud kõnealuste teenuste kuludega.

M9 – täiendavad taristumeetmed

(241) Täiendavad taristumeetmed hõlmavad I kontrollpunkti ümberehitamist, funktsionaalse turvahoone ehitamist föderaal- ja piirkondliku politsei ning tolli vajaduste rahuldamiseks, transporditavate loomade spetsiaalse hoiukoha ning lennujaama piirde tara (sealhulgas digitaalse videojärelevalve ja liikumise avastamise süsteem) rajamist. Saksamaa teatel on need meetmed vajalikud tsiviillennunduse kaitsmiseks ebaseadusliku sekkumise eest ja seega kuuluvad nad lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 reguleerimisalasse.

(242) Seoses lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaste meetmetega selgub, et Saksamaa arvates võivad nende meetmetega seotud kõiki kulusid rahastada riigiasutused. Komisjon märgib aga, et lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt võib hüvitada vaid lennuohutuse seaduse paragrahvi 5 kohase tegevuse elluviimiseks vajalike ruumide andmise ja hooldamisega seotud kulusid. Kõik muud kulud peab rahastama lennujaama käitaja. Seega kui FLH-le eraldatud riiklik rahastamine vabastab ta kuludest, mida ta oleks pidanud lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt muidu ise rahastama, ei ole see riiklik rahastamine vabastatud liidu riigiabieeskirjadele vastavuse kontrollist.

(243) Komisjon märgib seoses Saksamaa meteoroloogiatalituse funktsionaalse turvahoone kasutamisega seotud kuludega, et lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõikes f sätestatakse, et sama seaduse paragrahvi 27 lõikes c kirjeldatud kulud rahastab mitmete konkreetsete lennujaamade puhul riik. Kulud on rahastamiskõlblikud lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike f kohaselt „tunnustatud lennujaamade” puhul, kui transpordiministeerium on tunnistanud meetmete vajadust julgeolekuga seotud põhjustel ja transpordipoliitika huvide seisukohast. Saksamaa lennujaamad, mis ole tunnustatud, ei ole lennuliiklusseaduse artikli 27 lõike f kohaste kulude suhtes rahastamiskõlblikud ja peavad põhimõtteliselt lennuliiklusseaduse artikli 27 lõikes c sätestatud meetmetega seotud kulud ise rahastama. Need

⁽⁴⁵⁾ Leipzigi/Halle kohtuotsuse punkt 115.

kulud tulenevad lennujaamade käitamisest. Kuna osa lennujaamu peavad need kulud ise rahastama ja teised mitte, siis võivad viimased saada eelise, isegi kui Saksamaa meteoroloogiateenuseid võib pidada mittemajanduslikeks. Leipzigi/Halle lennujaam on üks „tunnustatud lennujaamadest” ja seega on tema lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike f kohased kulud rahastamiskõlblikud. Teised lennujaamad peavad need kulud ise rahastama. Seega annab Leipzigi/Halle lennujaamale eelise asjaolu, et tema lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike f kohased meteoroloogiateenustega seotud kulud on rahastamiskõlblikud.

6.1.3. Järeldus

- (244) Punkti 6.1.1 järelduste valguses on FLH ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses „ettevõtja”.
- (245) Seoses punkti 6.1.2 järeldustega ei saa järgmisi meetmeid avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka lugeda: M1 – maaost, ümberpaigutamine, müra vähendamine ja kaasnev maastiku säilitamise plaani koostamine, M2 – mootorite kontrollimiseks ette nähtud ehitised, M3 – ruleerimisteed ja avatav sild „E7”, M4 – põhjaraja pikendamine (planeerimise kulud), M5 – territooriumi puhastamine ruleerimistee Victor ehitamiseks, M5 – mitmetoostarbeline angaar, M6 – paralleelne ruleerimistee Victor, M7 – täiendavad jäätörjealad, M9.3 – talviste teenuste osutamise seadmed, M10 – täiendav müra vähendamine, M11 – kagutsooni avatud ala kavandamise I etapp, M12 – lõunaraja pikendamise planeerimise kinnitusmenetlus (lennurada ja perroon), M13 – põhjapoolse perrooni pikendamine, M14 – idapoolse perrooni pikendamine, M15 – taristu kohandamine ning M16 – täiendavad taristumeetmed, nagu põhjapoolse angaari laiendamine ning uue lennuterminali ja väikeste õhusõidukite angaari ehitamine. Nende meetmete rahastamine võimaldab seega lennujaama käitajal tegeleda oma esmase majandustegevusega ja neid ei saa sellest tegevusest lahus käsitleda.
- (246) Komisjon on seisukohal, et meetmeid M5 (uue tuletörjedepoo ehitamine), M9 (tuletörjevarustuse hankimine) ja M8 (kopteriväljaku rajamine) võib käsitada avalikes huvides täidetavate ülesannetena (vt punkt 6.1.2).
- (247) Seoses meetmega M9 (täiendavad taristumeetmed), nagu I kontrollpunkti ümberehitamine, funktsionaalse turvahoonde ehitamine föderaal- ja piirkondliku politsei ning tolli vajaduste rahuldamiseks, transporditavate loomade spetsiaalse hoiukoha ning lennujaama piirdeaia ehitamine (sealhulgas digitaalse videojärelevalve ja liikumise avastamise süsteem), on komisjon seisukohal, et selline tegevus võib kuuluda avalikes huvides täidetavate ülesannete hulka. Kui need meetmed kuuluvad lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 reguleerimisalasse, siis Saksamaa seaduse sätete kohaselt võib hüvitada vaid lennuohutuse seaduse paragrahvi 5 kohase tegevuse elluviimiseks vajalike ruumide andmise ja hooldamisega seotud kulusid. Kõik muud kulud peab rahastama lennujaama käitaja. Seega kui FLH-le eraldatud riiklik rahastamine vabastab ta kuludest, mida ta oleks pidanud lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt muidu ise rahastama, ei ole see riiklik rahastamine vabastatud liidu riigiabieeskirjadele vastavuse kontrollist.
- (248) Seoses kuludega, mis on tingitud asjaolust, et Saksamaa meteoroloogiatalitus kasutab funktsionaalset turvahoonet (M9), on komisjon põhjenduses 243 toodud põhjustel seisukohal, et Leipzigi/Halle lennujaamale annab eelise asjaolu, et tema lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike f kohased meteoroloogiateenustega seotud kulud on rahastamiskõlblikud, isegi kui meteoroloogiateenuseid saab käsitada mittemajanduslike teenustena.

6.2. AKTSIONÄRIDE POOLT FLH-LE ANTUD LAENUDES SISALDUV VÕIMALIK ABI

6.2.1. Aktsionäride antud laenude ja kapitalisüstide seos

- (249) Enne hinnangu andmist sellele, kas aktsionäride poolt FLH-le antud laenud kujutasid endast riigiabi või mitte, tuleb kindlaks määrata, kas aktsionäride antud laene ja kapitalisüste tuleks käsitada eraldi meetmetena või üheainsa meetmena.
- (250) Tõendid näitavad, et mõlemad tehingud otsustati samal ajal, osana lennujaamataristu parandamise üldisemast investeerimiskavast, ja et FLH aktsionäridel oli kavatsus oma laenud kapitaliks ümber arvestada. Saksamaa on siiski teatanud, et kapitalisüstid ei ole antud pöördumatult ja et FLH-l ei ole otsest õigust kapitali suurendada.
- (251) Komisjon on nende asjaoludega seoses seisukohal, et aktsionäride antud laene ja kapitalisüste võib käsitleda eraldi meetmetena.

6.2.2. Majanduslik eelis

- (252) Komisjon kohaldab nn turumajandusliku laenamise põhimõtet, et teha kindlaks, kas ettevõtja on saanud soodus-tingimustel antud laenu kaudu majanduslikke eeliseid. Selle põhimõtte kohaselt ei peeta riigiabiiks laenukapitali, mille riik on andnud ettevõtja käsutusse, kas otseselt või kaudselt, tingimustel, mis vastavad tavapärastele turutingimustele ⁽⁴⁶⁾.
- (253) Kõnealusel juhul peab komisjon hindama, kas FLH-le aktsionäride antud laenude (vt tabel 3) tingimused annavad talle majandusliku eelise, mida tavalistes turutingimustes laenu saanud ettevõtja ei oleks saanud.
- (254) Saksamaa on seisukohal, et turumajandusliku laenamise põhimõttest on igati kinni peetud, kuna aktsionäride laenud anti turutingimustel. Õigustamaks kõnealuste laenude tingimusi, võrdleb Saksamaa aktsionäride antud laenude tingimusi teiste pankade antud tingimustega (vt punktides 3.3.1 ja 3.3.2 esitatud argumendid).
- (255) Selleks et teha kindlaks, kas hindamise all olev rahastamismeede anti eelistingimustel, võib komisjon otsuste tegemise tava kohaselt võrrelda muude indikaatorite puudumise korral kõnealuse laenu intressimäärasid komisjoni avaldatud viitemääraga. Komisjoni viitemäär on kehtestatud vastavalt 2008. aasta viitemäärade teatistes sätestatud metoodikale.
- (256) 2008. aasta viitemäärade teatistes sätestati viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetod, mida kohaldatakse turumäära indikaatorina. Kuna komisjoni viitemäär on siiski indikaator ja komisjonil on konkreetsel juhul teisi intressimäära indikaatoreid, mida laenuvõtja turul võib saada, siis võib ta oma hindamises tugineda neile.

FLH krediitdireiting

- (257) Aktsionäride antud laenude tingimuste hindamiseks peab komisjon kõigepealt hindama FLH krediitdivõimelisust.
- (258) Reitinguagentuurid ei ole FLH-d hinnanud. Saksamaa väidab siiski, et FLH ja MFAG kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu tõttu tuleb arvesse võtta emaettevõtja reitingut.
- (259) Komisjon märgib, et Saksa õiguse kohaselt jääb MFAG vastutavaks mis tahes laenu eest, mille FLH lepi kokku kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu kehtimisajal, seda isegi juhul, kui leping hiljem tühistatakse.
- (260) Selle põhjal asub komisjon seisukohale, et FLH reiting peaks olema vähemalt tema emaettevõtja MFAG reiting.
- (261) Ka MFAG-d ei ole reitinguagentuurid hinnanud. Saksamaa esitas siiski mõned MFAG pangasisesed reitingud, vt tabel 4.
- (262) Komisjon on seoses põhjendustega 257–261 seisukohal, et FLH-l oli 2006. aastal vähemalt MFAG madalaim reiting ehk [...] Standard & Poor'si reitinguskaalal ja ajavahemikus 2007–2012 [...] Standard & Poor'si reitinguskaalal.

Makseviitusest tingitud kahjumäär (või laenude tagatiste tase)

- (263) Kui kõnealuseid aktsionäride antud laenusid võib pidada tagatisvaraga kindlustatud laenudeks, siis tõstetakse turutava kohaselt niisugusel puhul võlainstrumendi krediitdireitingut (emissioonireitingut) väärtpaberi väljalaskja krediitdireitinguga võrreldes ühe astme võrra ⁽⁴⁷⁾. Seega peab komisjon kindlaks määrama kõnealuste aktsionäride antud laenude makseviitusest tingitud kahjumimäära ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁶⁾ Komisjoni teatis liikmesriikidele EMÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 ning komisjoni direktiivi 80/723/EMÜ artikli 5 kohaldamise kohta riigi osalusega äriühingute suhtes tootmissektoris (EÜT C 307, 13.11.1993, lk 3, punkt 11). Teatistes käsitletakse tootmis-sektorit, kuid see on kohaldatav ka muudele majandussektoritele. Vt ka otsus kohtuasjas T-16/96: Cityflyer (EKL 1998, lk II-757), punkt 51.

⁽⁴⁷⁾ Vt näiteks Moody's, Updated Summary Guidance for Notching Bonds, Preferred Stocks and Hybrid Securities of Corporate Issuers (veebruar 2007).

⁽⁴⁸⁾ Tagatiste taset saab mõõta makseviitusest tingitud kahju määrana, milleks on oodatav kahju võlgniku laenu riski protsendina, arvestades tagatistest ja pankrotivarast saadavaid summasid; järelikult on makseviitusest tingitud kahju määr pöördvõrdeline tagatiste väärtusega.

- (264) Kuna laenud pidid endast kujutama vaid lühiajalist üleminekurahastamise vahendit, siis need ei olnud tagatud. Siiski väitis Saksamaa, et makseviivitusest tingitud kahjumäär peaks olema vähemalt alla 30 %, kuna FLH varade väärtus ([...] miljonit eurot 2010. aastal), mis ei ole tagatiseks antud, ületab kohustuste väärtuse ([...] miljonit eurot 2010. aastal).
- (265) Sellega seoses märgib komisjon, et likvideerimisväärtuse hindamiseks lennujaama maksejõuetuse või pankroti puhul ei piisa varade arvestuslikust väärtusest. Juunis 2006 Baseli pangajärelevalve komitee avaldatud dokumendis soovitati käsitada esimese nõudeõiguse järguga äriühingute makseviivitusest tingitud kahjumäära, mis ei ole kindlustatud tunnustatud tagatisvaraga, 45 % lähedal olevaks ⁽⁴⁹⁾. Seega on 2008. aasta viitemäärade teatise kohaselt kõnealused aktsionäride antud laenud nn tavatasemel tagatud ja keskmisest makseviivitusest tingitud kahjumääraga ($30\% < LGD < 60\%$).
- (266) Komisjon on seega seisukohal, et tagatise tase ei ole piisav selleks, et ettevõtja reitingut võiks ühe taseme võrra tõsta.

FLH-le aktsionäride antud laenude tingimuste turuindikaatoritega võrdlemine krediidiriski vahetustehingute vahede alusel

- (267) FLH-le aktsionäride antud laenude turutingimustele vastavuse hindamiseks esitas komisjon turuindikaatorite võrdlusaluse, mis põhineb krediidiriski vahetustehingute vahedel.
- (268) Kooskõlas metoodikaga, mis põhineb 2008. aasta viitemäärade teatisel, on komisjon arvamisel, et laenu intressimäärasid võib lugeda turutingimustele vastavaks, kui laene hinnatakse intressimäära alusel, mis on võrdne või kõrgem kui järgmise valemi abil väljendatud võrdlusmäär:

$$\text{Võrdlusmäär} = \text{baasmäär} + \text{riskimarginaal} + \text{tasu}$$

- (269) Baasmäär on pankadele likviidsuse tagamise eest makstav tasu (rahastamiskulu). Püsiva intressimääraga rahastamise puhul (st intressimäär on kogu laenu kestuse ajal fikseeritud) on asjakohane määrata baasmäär kindlaks vahetustehingute intressimäärade ⁽⁵⁰⁾ alusel, mille maksetähtaeg ja vääring vastavad võla tähtajale ja vääringule. Riskimarginaal hüvitab laenuandjale konkreetse laenuvahaga seotud riskid, eelkõige krediidiriski. Riskimäär saab tuletada krediidiriski vahetustehingute vahede ⁽⁵¹⁾ asjakohasest valimist referentsühikute (nt ettevõtte võlakirjad) suhtes, millel on FLH laenudega sarnane reiting. Pangatasude ühtlustamiseks, mida ettevõtjad tavaliselt maksuma peavad, oleks kohane lisada 10–20 baaspunkti ⁽⁵²⁾.
- (270) Komisjon on seisukohal, et hindamise all olevad rahastamismeetmed ei kujuta endast tüüpilist laenu. Käesoleva hindamise raames eeldatakse, et laenud on antud automaatlaenuna, mida uuendati igal aastal uute intressitingimustega. Sellest lähtuvalt oli laenu tähtaeg üks aasta.
- (271) Laenud anti ujuvate intressimääradega, võttes viitemääraks 1 aasta Euribor. Riskimarginaali saab hinnata krediidiriski vahetustehingute vahede alusel igal asjakohasel ajahetkel. Tabelis 7 võetakse kokku märkuste arv (FLH reitinguga ettevõtjad kõigilt tegevusaladelt, jättes välja finantsasutused ja valitsuse) ja vastavad krediidiriski vahetustehingute vahed.

⁽⁴⁹⁾ Kapitali adekvaatsuse arvutamise ja kapitalinõuete rahvusvahelist ühtlustamist käsitlev dokument (International Convergence of Capital Measures and Capital Standards), mille avaldas juunis 2006 Baseli pangajärelevalve komitee.

⁽⁵⁰⁾ Vahetustehingute intressimäär ei ole enam sama, mis pankadevaheline laenuintressimäär (IBOR). Seda kasutatakse finantsturgudel võrdlusmäärana rahastamise intressimäära üle otsustamiseks.

⁽⁵¹⁾ Krediidiriski vahetustehing on (kaubeldav) krediiderivatiivi leping kahe osapoole, kaitse ostja ja kaitse müüja vahel, millega antakse referentsühikute krediidirisk kaitse ostjalt kaitse müüjale üle. Kaitse ostja maksab kaitse müüjale kindlustusmakseid iga perioodi jooksul kuni krediidiriski vahetustehingu lepingu tähtajani või kuni eelnevalt kindlaksmääratud sündmuseni, mis mõjutab aluseks oleva referentsühiku krediitkvaliteeti (olenevalt sellest, mis on varasem). Kaitse ostja makstavat järgpreemiat (mis väljendatakse protsentide või kaitstava väärtuse baaspunktidenä, nn arvestuslik väärtus) nimetatakse krediidiriski vahetustehingute vaheks. Krediidiriski vahetustehingute vahesid võib kasutada krediidiriski hinnale sarnase indikaatorina.

⁽⁵²⁾ Vt näiteks Oxera, Madalmaade vee-ettevõtjate kapitalikulude hinnang, 2011 (lk 3), või Bloombergi andmeid võlakirjade emitteerimise emissioonitasude kohta. Käesoleva otsuse ülejäänud osas kasutatakse konservatiivse hinnangu mõttes 20 baaspunkti suurust tasu.

Tabel 7

FLH reitinguga ettevõtjate märkuste ülevaade

Kuupäev	Reiting	Märkuste arv	Kvartiil 1 (baas-punktid)	Kvartiil 2 (baas-punktid)	Kvartiil 3 (baas-punktid)
13.12.2006	[...]	34	4	5	7
1.1.2008	[...]	4	10	12	22
1.1.2009	[...]	15	73	107	141
1.1.2010	[...]	16	16	19	24
1.1.2011	[...]	18	12	17	21
1.1.2012	[...]	21	15	20	39

- (272) Võrdlusmäära riskimarginaal on kehtestatud 2. kvartiili krediidiriski vahetustehingute vahede kaalutud keskmise alusel (vt tabel 7).
- (273) Tabelis 8 võrreldakse võrdlusmääraga tegelikku intressimäära, mida kõnealuste aktsionäride antud laenude eest makstakse.

Tabel 8

FLH tegelike ja võrdlusmäärade võrdlev ülevaade

Kuupäev	Tegelik intressimäär (%)				Võrdlusmäär (%)			
	Baasmäär	Riskimargi-naal	Tasu	Summa	Baasmäär	Riskimargi-naal	Tasu	Summa
13.12.2006	3,90	[...]	0	[...]	3,90	[...]	[...]	[...]
1.1.2008	4,73	[...]	0	[...]	4,73	[...]	[...]	[...]
1.1.2009	3,03	[...]	0	[...]	3,03	[...]	[...]	[...]
1.1.2010	1,25	[...]	0	[...]	1,25	[...]	[...]	[...]
1.1.2011	1,50	[...]	0	[...]	1,50	[...]	[...]	[...]
1.1.2012	1,94	[...]	0	[...]	1,94	[...]	[...]	[...]

- (274) Turutava kohaselt tuleb krediidiriski vahetustehingute vahede alusel kehtestatud võrdlusmäära puhul võtta arvesse umbes [...] baaspunkti suurust pangatasu⁽⁵³⁾. Konservatiivse hinnangu saamiseks lisati käesoleval juhul [...] baaspunkti suurune pangatasu.
- (275) Komisjon on seisukohal, et tabelis 8 toodud tulemused viitavad sellele, et laenud olid tõesti turutingimustega kooskõlas. Sellega seoses märgib komisjon, et kõigil aastatel – välja arvatud 2009. aastal – oli FLH tegelik määr võrdlusmäärast kõrgem. 2009. aasta madalaimat tegelikku intressi korvavad kõrgemad määrad aastatel 2010–2012, mil aktsionäride laenude mahud olid suuremad.
- (276) Komisjon täheldab lisaks, et neid tulemusi kinnitasid ka Saksamaa punktides 3.3.1 ja 3.3.2 loetletud võrdluslaenud.

6.2.3. Järeldus

- (277) Punktides 6.2.1 ja 6.2.2 esitatud kaalutluste valguses on komisjon seisukohal, et aktsionäride laenud anti FLH-le turutingimustel ja seega ei ole tegemist riigiabiga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

⁽⁵³⁾ Vt näiteks Oxera, Madalmaade vee-ettevõtjate kapitalikulude hinnangut, 2011 (lk 3), või Bloombergi andmeid võlakirjade emiteerimise tasude kohta.

6.3. FLH KASUKS TEHTUD KAPITALISÜSTIDES SISALDUV VÕIMALIK ABI

6.3.1. Riigi vahendid ja riigiga seostatavus

- (278) Selleks et kõnealused meetmed kujutaksid endast riigiabi, tuleb neid rahastada riigi vahenditest ja meetmete toetamise otsus peab olema seostatav riigiga.
- (279) Riigiabi mõiste laieneb igale otsesele või kaudsele soodustusele, mida rahastatakse riigi vahenditest ja mille annab kas riik ise või mis tahes vahendav asutus talle riigi antud volituste alusel ⁽⁵⁴⁾. ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on kohalike omavalitsuste vahendid riigi vahendid ⁽⁵⁵⁾.
- (280) Kohus on ka otsustanud, et meetme määratlemisel riigiabina ei ole oluline see, kas meetme võtab otse riik või tema poolt abi haldamiseks loodud või nimetatud avalik-õiguslik või eraõiguslik asutus ⁽⁵⁶⁾.
- (281) Käesoleval juhul eraldati vahendid asjaomastele meetmetele, st FLH kasuks tehtud kapitalisüstid osaliselt otse kohalike omavalitsuste (Sachsen-Anhalti, Freistaat Sachseni liidumaad ja asjakohased linnad ja omavalitsused) eelarvest ja osaliselt kohalike omavalitsuste eelarvest toetuse eraldamise kaudu, mis suunatakse MFAG kui vaheorgani kaudu FLH-sse. Sellega seoses märgib komisjon, et kohalikud omavalitsused reserveerisid MFAG kaudu suunatud vahendid FLH-sse ülekandmiseks.
- (282) Seega oli riigil kogu asjaspepuutuval perioodil otsene või kaudne kontroll kõnealuste vahendite üle. Komisjon on seega seisukohal, et asjakohaseid meetmeid rahastati riigi vahenditest. Otsuse nimetatud riigivahendid eraldada tegid riigiasutused, kuna FLH avalik-õiguslikud aktsionärid nõustusid kapitalisüstide võimaldamisega.

6.3.2. Majanduslik eelis

- (283) Eelis ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on igasugune majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes, st riigi sekkumiseta ⁽⁵⁷⁾. Oluline on vaid meetme mõju ettevõtjale ning mitte riigi sekkumise põhjus ega eesmärk ⁽⁵⁸⁾. Eelis on antud iga kord, kui ettevõtja finantsseisund on riigi sekkumise tagajärjel paranenud.
- (284) Komisjon meenutab seejärel, et „riigi poolt tavapärastel turutingimustel otseselt või kaudselt ettevõtja käsutusse antud kapitali ei saa pidada riigiabiks” ⁽⁵⁹⁾. Antud juhul peab komisjon selle kindlaksmääramiseks, kas Leipzigi/Halle lennujaama riiklik rahastamine andis FLH-le eelise, mida ei oleks tavapärastes turutingimustes saadud, võrdlema otseinvesteeringute toetusi ja kapitalisüste pakkuvate riigiasutuste ning pikaajalistest kasumiväljavaadetest lähtuva turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja käitumist ⁽⁶⁰⁾.
- (285) Hindamises tuleks kõrvale jätta kõik lennujaama piirkonna majandusele positiivsed tagajärjed, kuna kohus on selgitanud, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel on asjakohane küsimus, kas „eraaktsionär, arvestades kasumi saamise tõenäosust ning jättes kõrvale kõik sotsiaalsed, regionaalpoliitilised ja tööstusharu kaalutlused, sooviks samadel tingimustel osalust kõnealuses kapitalis” ⁽⁶¹⁾.
- (286) Stardust Marine'i kohtuasjas sätestas kohus, et „uurimaks seda, kas riik tegutses turumajanduse tingimustes tegutseva investori kombel, tuleb arvestada finantsabi meetmete võtmise ajalist konteksti, et hinnata riigi käitumise majanduslikku ratsionaalsust ja seega hoiduda hinnangust, mis põhineb hilisemal olukorral” ⁽⁶²⁾.

⁽⁵⁴⁾ Kohtuasi C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (Stardust Marine) (EKL 2002, lk I-4397).

⁽⁵⁵⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-267/08 ja T-279/08: Nord-Pas-de-Calais (EKL 2011, lk II-1999, punkt 108).

⁽⁵⁶⁾ Kohtuasi 78/76, Steinike & Weinlig vs. Saksamaa (EKL 1977, lk 595), punkt 21.

⁽⁵⁷⁾ Kohtuasjad C-39/94: Syndicat français de l'Express international (SFEI) jt vs. La Poste jt (EKL 1996, lk I-3547), punkt 60; ja C-342/96: Hispaania vs. komisjon (EKL 1999, lk I-2459), punkt 41.

⁽⁵⁸⁾ Kohtuasi 173/73: Itaalia Vabariik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1974, lk 709), punkt 13.

⁽⁵⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon, nn Stardust Marine'i kohtuasi (EKL 2002, lk I-4397), punkt 69.

⁽⁶⁰⁾ Otsus kohtuasjas C-305/89: Itaalia vs. komisjon („ALFA Romeo”) (EKL 1991, lk I-1603), punkt 23; kohtuasjas T-296/97: Alitalia vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3871), punkt 84.

⁽⁶¹⁾ Kohtuasi C-40/85: Belgia vs. komisjon (EKL 1986, lk I-2321).

⁽⁶²⁾ Stardust Marine'i kohtuotsuse punkt 71.

- (287) Lisaks otsustas kohus EDF-i kohtuasjas, et, „kui majandushinnangud koostatakse pärast selle eelise andmist, ei piisa asjaomase liikmesriigi tehtud investeeringu tegeliku kasumlikkuse tagantjäreli tuvastamisest või tegelikult kasutatud menetluse valiku hilisemast põhjendamisest, selleks et tõendada, et liikmesriik tegi enne eelise andmist või eelise andmise ajal niisuguse otsuse aktsionärina”⁽⁶³⁾.
- (288) Et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet rakendada, peab komisjon asetama end aega, mil FLH-le riigi toetuse eraldamise otsus vastu võeti. Komisjon peab oma hinnangus samuti tuginema teabele ja eeldustele, mis olid kohalikele omavalitsustele kättesaadavad kapitalisüste käsitleva otsuse vastuvõtmise ajal.
- (289) Saksamaa rõhutas ka, et taristu on vajalik töökohtade loomise seisukohast (5 106 töökohta sõltub otseselt lennujaamast). Komisjon täheldab aga, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte rakendamisel ei saa sotsiaalseid ja piirkondlikke kaalutlusi arvesse võtta.
- (290) Konkreetset juhul näib Saksamaa seoses taristu- ja taristuga seotud investeeringute puhul seadvat kahtluse alla turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldatavuse.
- (291) Saksamaa väitis, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet ei saa rakendada transporditaristu suhtes, kuna ei ole võrreldavaid erainvestoreid. Saksamaa sõnul ei ole erainvestoril huvi lennujaamade vastu, eriti siis, kui vaja on suuri investeeringuid. Sellega seoses teatas Saksamaa, et see tähendaks, et investeeringud, mida erainvestorid ei teeks, langeksid automaatselt riigiabi eeskirjade reguleerimisalast välja.
- (292) Komisjon ei saa selle Saksamaa seisukohaga nõustuda. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet ei saa välistada ainult seetõttu, et erasektor lennujaamataristu rahastamisega ei tegeleks. Majanduslikult raske olukord ei vabasta riigiosalusega investorit käitumast sama arukalt, kui erainvestor vastavas olukorras käituks. Sellega seoses märgib komisjon, et Euroopa Kohtu kohtupraktika on selgitanud, et sellisesse majandustegevusse investeerimine, millega turumajanduse tingimustes tegutsev investor ei tegeleks, sisaldab riigiabi elemente⁽⁶⁴⁾.
- (293) Saksamaa ei arva, et FLH aktsionärid käitusid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, kui otsustasid lennujaama omakapitali suurendada ja arvestada aktsionäride laenu ümber kapitaliks. Komisjon märgib, et Saksamaa teatel suurendati kapitali ilma äriplaani ja pikaajaliste kasumiväljavaadeteta.
- (294) Hoolimata projektist tulenevast ja sellega seotud suurest ebakindlusest, näiteks investeerimisprojekti pikaajalise (umbes 50 aastat) olemuse osas, ei olnud olemas ei eelnevat äriplaani ega kasumi aluseks olevate eelduste tundlikkusanalüüsi. See ei ole kooskõlas analüüsiga, mille ettevaatlik investor oleks nii suuremahulise projekti puhul teostanud.
- (295) Komisjon leiab selle põhjal, et avalik-õiguslike aktsionäride ja MFAG kapitalisüstid FLH-sse andsid viimasele majandusliku eelise (mis puudutab toetuse seda osa, mis ei olnud seotud puhtalt avalikes huvides täidetavate ülesannetega, nagu on järeltatud punktis 6.1.2).

6.3.3. Valikulisus

- (296) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses peab riigi meede soodustama „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist”. Seega on riigiabi mõistega hõlmatud vaid need meetmed, millega soodustatakse ettevõtjaid, kes said majandusliku eelise.
- (297) Käesoleval juhul sai kapitalisüstidest kasu ainult FLH. Seega on meetme puhul selgelt tegemist valikulise rahastamisega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.3.4. Konkurentsi moonutamine ja kaubavahetuse mõjutamine

- (298) Liikmesriigi antav abi kahjustab liidusisest kaubandust, kui see parandab ettevõtja seisundit võrreldes tema siseturu konkurentidega⁽⁶⁵⁾. Kapitalisüstidega antav majanduslik eelis tugevdab lennujaama käitaja majanduslikku seisundit, sest lennujaama käitaja saab alustada äritegevust ilma vältimatuid investeerimiskulusid kandmata.

⁽⁶³⁾ Kohtuasi C-124/10 P: Euroopa Komisjon vs. Électricité de France (EDF) [2012], veel avaldamata, punkt 85.

⁽⁶⁴⁾ Leipzigi/Halle kohtuotsuse punkt 115.

⁽⁶⁵⁾ Kohtuasi T-214/95: Het Vlaamse Gewest vs. komisjon (EKL 1998, lk II-717).

- (299) Nagu on hinnatud punktis 6.1.1, on lennujaama käitamine majandustegevus. Ühelt poolt on olemas konkurents lennujaamade vahel lennuettevõtjate ja asjaomase lennuliikluse (reisijate- ja kaubavedu) ligimeelitamiseks ja teiselt poolt lennujaamade käitajate vahel, kes võivad omavahel konkureerida konkreetse lennujaama käitamise õiguse nimel. Lisaks rõhutab komisjon, et lennujaamad, kes ei asu samas teeninduspiirkonnas ja asuvad eri liikmesriikides, võivad omavahel konkureerida, eelkõige ekspediitorite, lastilendudele spetsialiseerunud lennuettevõtjate ning ka reisijateveo ja tellimuslendude teostajate ligimeelitamisel.
- (300) Üldkohus kinnitas, et Leipzigi/Halle lennujaam konkureerib lennujaamadega teistes liikmesriikides, eelkõige Brüsseli (Belgia) ja Vatry (Prantsusmaa) lennujaamadega ja seda eriti lastilendude valdkonnas ⁽⁶⁶⁾. Lisaks teenindab Leipzigi/Halle lennujaam praegu ligikaudu 890 000 tonni lennulasti ja on seega suuruselt teine lastilendudega tegelev lennujaam Saksamaal.
- (301) Saksamaa teatas seoses teiste lastilendudega tegelevate Saksamaa lennujaamadega, et Leipzigi/Halle lennujaama konkurents on piiratud, kuna Leipzigi/Halle lennujaama peamistel konkurentidel, Saksamaa suurimatel lastilennu keskustel (Maini-äärne Frankfurt, München ja Köln/Bonn) olid mahu- või öiste lendude piirangud.
- (302) Saksamaa teatel ei olnud konkurentsi kattuvusi ka liidu teiste lastilendudega tegelevate lennujaamadega, nagu Brüssel ja Vatry. Vatry lennujaamaga seoses tõi Saksamaa esile, et tegemist oli väga väikese lennujaamaga ja et 2010. aastal oli Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht rohkem kui 80 korda suurem Vatry lennujaama lastilendude mahust. Saksamaa väitis seoses Brüsseli lennujaamaga, et kui Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht oli viimastel aastatel kasvanud, siis Brüsseli lennujaama maht kahanes samal perioodil. Lisaks seisis Brüsseli lennujaam Saksamaa teatel silmitsi öiste lendude oluliste piirangutega ja seega oli tema konkurents piiratud.
- (303) Kolmandate isikute märkustest jäi komisjonile silma, et Leipzigi/Halle lennujaama kasutavad erinevad rahvusvahelised lennustiettevõtjad, nagu Wirtschaftsallianz projekti SALIS raames, Jade Cargo, Volga-Dnepr Group, Baring jne. Lisaks on Leipzigi/Halle lennujaam DHLi Euroopa keskus. Teatatud taristumeetmed hõlmavad lennujaamataristu edasist laiendamist, et teenindada suuremaid lennukeid ilma igasuguse maksimaalse lubatud stardimassi piiranguta. Sellega seoses täheldas komisjon, et lennujaam käitab kahte lennurada (lõuna- ja põhjapoolne rada pikkusega 3 600 meetrit).
- (304) Eelpool öeldu alusel on komisjon seisukohal, et majanduslik eelis, mille FLH võib saada Leipzigi/Halle lennujaama taristu arendamise ja laiendamise eri projektide rahastamiseks antavatest kapitalisüstidest, tugevdab tema positsiooni võrreldes lennujaamateenuseid, eelkõige lastilende pakkuvate konkurentidega ELi turul.
- (305) Seega on komisjon seisukohal, et uuritav riiklik abi moonutab konkurentsi või ähvardab seda moonutada ning mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust.

6.3.5. Järeldus

- (306) Põhjendustes 278–305 esitatud kaalutluste valguses on komisjon seisukohal, et FLH-le kapitalisüstide vormis eraldatud riikliku rahastamise puhul on tegemist riigiabiga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.4. ABI ÕIGUSPÄRASUS

- (307) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 peab liikmesriik teatama kõikidest abi määramise või muutmise plaanidest ning ta ei tohi rakendada kavandatavaid meetmeid enne, kui kõnealuse teavitamismenetluse tulemusel on vastu võetud lõplik otsus.
- (308) Kuna komisjon peab kapitalisüstid heaks kiitma ja need ei olnud veel FLH käsutusse antud, siis asub komisjon seisukohale, et Saksamaa on kinni pidanud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud keelust ⁽⁶⁷⁾.

6.5. ABI KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

6.5.1. Kohaldatav õigusraamistik

- (309) Kuna FLH-sse tehtavate kapitalisüstide puhul on tegemist riigiabiga, siis peab komisjon uurima, kas põhjenduses 306 kindlaks tehtud abi on siseturuga kokkusobiv.

⁽⁶⁶⁾ Leipzigi/Halle lennuvälja otsus, punkt 93, ja otsus 2008/948/EÜ, põhjendus 8.

⁽⁶⁷⁾ Otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost vs. komisjon (EKL 2004, lk II-127).

- (310) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikega 3 nähakse ette mitu erandit lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud üldeeskirjast, et riigiabi ei ole siseturuga kokkusobiv. Kõnealust abi saab hinnata ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel, milles sätestatakse, et: „abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega”, võib siseturuga kokkusobivaks pidada.
- (311) Sellega seoses moodustavad 2014. aasta lennundussektori suunised aluse, mille põhjal võib lennujaamade abi vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c lubatavaks kuulutada.
- (312) 2014. aasta lennundussektori suuniste kohaselt kohaldab komisjon käesolevates suunistes sätestatud põhimõtteid kõigi teatatud investeerimisabimeetmete suhtes, mille kohta ta peab võtma vastu otsuse alates 4. aprillist 2014, isegi kui projektidest teatati enne nimetatud kuupäeva ⁽⁶⁸⁾.
- (313) Komisjon on põhjenduses 308 juba jõudnud järeldusele, et otsesed ja iga-aastased kapitalisüstid ei kujutanud endast ebaseaduslikku riigiabi enne 4. aprilli 2014.
- (314) Käesoleval juhul täheldab komisjon siiski, et Leipzigi/Halle lennujaam on oma enam kui 800 000 tonniga lastilendudele spetsialiseerunud lennujaam. Komisjon täheldab veel, et kõnealused meetmed on seotud lennujaama laiendamise selleks, et siseneda lastilennuturule.
- (315) 2014. aasta lennundussektori suuniste punkti 22 kohaselt puuduvad komisjonil lastilendudele spetsialiseerunud lennujaamadele antava abi kokkusobivuse hindamisel veel piisavad kogemused, mis võimaldaksid koostada selle valdkonna konkreetsed kokkusobivuskriteeriumid. Seega selliste ettevõtjate kategooriate suhtes kohaldab komisjon 2014. aasta lennundussektori suuniste 5. jaos sätestatud ühiseid kokkusobivuspõhimõtteid, hinnates iga üksikjuhtumit eraldi.

6.5.2. Kokkusobivuse hindamine

- (316) Hinnates, kas riigiabimeedet saab pidada aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivaks, analüüsib komisjon üldiselt, kas meetme ülesehitus tagab selle, et kasulik mõju ühist huvi teeniva eesmärgi saavutamisele kaalub üles võimalikud negatiivsed mõjud kaubandusele ja konkurentsile.
- (317) Riigiabi ajakohastamist käsitlevas teatises ⁽⁶⁹⁾ kutsuti üles tegema kindlaks ja määratlema ühised põhimõtted, mida komisjon kohaldab, kui ta hindab kõikide abimeetmete kokkusobivust siseturuga. Abimeede loetakse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 kohaselt siseturuga kokkusobivaks tingimusel, et täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- a) panus ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamisse;
 - b) vajadus riigi sekkumiseks;
 - c) abimeetme asjakohasus;
 - d) ergutav mõju;
 - e) abi proportsionaalsus (piirdumine minimaalselt vajaliku abiga);
 - f) konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine;
 - g) abi läbipaistvus: vastavalt 2014. aasta lennundussektori suuniste punktile 8.2 peab liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja huvitatud üldsusel olema hea juurdepääs kõigile asjaomastele õigusaktidele ja nende alusel antavat abi käsitlevale teabele.

6.5.2.1. Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse

- (318) Riigiabimeede peab olema suunatud ühistes huvides oleva eesmärgi täitmisele vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 3. Lennujaamadele antavat investeerimisabi loetakse harilikult ühistes huvides oleva eesmärgi saavutamisele kaasa aitavaks, kui see i) suurendab liikuvust ja piirkondade ühendusvõimalusi, luues juurdepääsupunkte ELi sisestele lendudele, ii) vähendab lennutranspordi ülekoormatust ELi suurtes sõlmilennujaamades või iii) aitab kaasa piirkondlikule arengule.

⁽⁶⁸⁾ 2014. aasta lennundussektori suuniste punkt 173.

⁽⁶⁹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: ELi riigiabi ajakohastamine (COM(2012) 209 final).

- (319) Käesoleva otsuse esemeks olevate kapitalisüstide eesmärk on lastilendudele spetsialiseerunud Leipzigi/Halle lennujaama taristumeetmete rahastamine. Saksamaa teatel on lastilendude sektor ja eelkõige kiirkullervedu üha kiiremini kasvav valdkond. Saksamaa teatas veel, et kolmes suures Saksamaa lastilendude keskuses – Maini-äärses Frankfurdis, Münchenis ja Kölnis/Bonnis – on öiste lendudele kehtestatud piirangud. Sellega seoses teatas Saksamaa, et Saksamaa Liitvabariigi halduskohtu 4. aprilli 2012. aasta kohtuotsuse kohaselt ei tohi Maini-äärse Frankfurdi lennujaamas enam toimuda öiseid lende. Sellest tulenevalt teatas Saksamaa, et FLH aitab Saksamaal leevendada läbilaskevõime kriitilist piiri seoses lastilendudega.
- (320) Saksamaa teatas veel, et projekt kuulub üleeuroopalise liiklusteede võrgu 2004. aasta (kuni 2020. aastani ulatuva) ülevaatliku kava strateegiasse „ühenduse sõlmpunktiks” nimetatud lennujaama arendamiseks. Leipzigi/Halle lennujaam asub Kesk-Saksamaal (üleeuroopalise liiklusteede võrgu viie peamise liiklustee ja üleeuroopaliste koridoride lähedal) ning kahe kiirtee lõikepunktis, mis ühendavad omavahel nii Põhja- ja Lõuna-Euroopat (A9) kui ka Lääne- ja Ida-Euroopat (A14). Lisaks on sellel liiklusühendus nii raudtee- kui ka maanteevõrguga.
- (321) Saksamaa teatab veel, et tänu oma asukohale Euroopa südames on lennujaamal ligi 7 miljoni inimesega turg 100 km raadiuses ning ühenduse tõttu raudtee- ja maanteevõrguga on sel suur kasvupotentsiaal. Nagu on osutatud põhjenduses 319, kasvab lastilendude sektor märkimisväärse kiirusega (rahvusvahelises reisijateveos oli keskmine kasv 2007.–2011. aastal ligikaudu 5,0 %, kaubaveos 4,3 %) ⁽⁷⁰⁾. Kuid öise lennu piirangud panevad lennujaama tegelikule läbilaskevõimele piirid (vt põhjendus 319).
- (322) Nagu on nimetatud põhjenduses 319, on oodata, et lennujaama lastilendude arv kasvab järk-järgult, kuid märkimisväärselt. Saksamaa märkis, et teiste lennujaamadega võrreldes suurenevad Leipzigi/Halle kasvumäärad pidevalt (2007. aastal töödeldi 101 364 tonni kaupa, 2008. aastal oli see arv aga kerkinud 442 453 tonnini, 2009. aastal 524 084 tonnini ja 2010. aastal 663 059 tonnini). Oma väidete täiendamiseks tõi Saksamaa esile, et lennulasti maht kasvas 2009. aastal 18,5 % ja 2010. aastal 26,5 %. Saksamaa väitel on oodata lastimahu edasist kasvamist. Sellega seoses selgitas Saksamaa, et 2020. aastaks prognoositakse umbes 820 000 tonni lennulasti ⁽⁷¹⁾. Saksamaa teatas aga, et nimetatud prognoos täidetakse juba 2015. aastal ⁽⁷²⁾. Ka kaubavedudele ennustatakse kasvu, eelkõige teiste Saksamaa lennujaamade (st Maini-äärne Frankfurt jt) jätkuvaid öiste lendude piiranguid silmas pidades.
- (323) Komisjon märgib, et projekti elluviimisel on kasulikud tagajärjed kogu piirkonnale ning see mõjutab positiivselt majanduslikku ja ühiskondlikku arengut. Saksamaa teatas ka, et lennujaamas tegutseb praegu 133 ettevõtjat, pakkudes 2010. aastal tööd kokku 5 106 inimesele (14,4 % kasv 2009. aastaga võrreldes). Saksamaa teatas veel, et investeerimisprojekt parandab piirkonna ühendusvõimalusi ning nii suureneb selle külgetõmbavus investorite ja turistide silmis. Komisjon märgib, et seda toetasid ka kolmandad isikud (vt punkt 4). Lisaks on projektil positiivne mõju tööhõivele, pidades silmas, et Leipzigi/Halle piirkonna töötuse määr (Sachseni piirkonnas 10,3 % ja Saksi-Anhaldi piirkonnas 11,2 %) on oluliselt kõrgem riigi keskmisest (6,9 %).
- (324) Komisjon võib seega lõpuks nentida, et taristu ehitamine ja kasutamine teenivad selgelt määratletud ühiste huvide eesmärki ning suure kaubaveo osatähtsusega lennujaama arendamine vastab piirkondlikke aspekte silmas pidades liidu asjaomasele poliitikale, nii et see lubatavuse kriteerium on praegusel juhul täidetud.

6.5.2.2. Riigi sekkumise vajadus

- (325) Riigiabimeede peab olema suunatud olukorrale, mida abiga saab oluliselt parandada määral, mida turg ise ei suuda, näiteks kui abi võimaldab kõrvaldada turutõrget või lahendada võrdsete võimaluste või ühtekuuluvuse puudumisega seotud probleemi.

⁽⁷⁰⁾ IATA prognoos reisijate- ja kaubaveoks aastatel 2007–2011, oktoober 2007.

⁽⁷¹⁾ Enne 2011. aastat tehtud prognooside alusel.

⁽⁷²⁾ 2011. aasta prognooside alusel.

- (326) Saksamaa teatas, et Leipzigi/Halle lennujaam kannatab ajaloolistest põhjustest tingitud investeeringute mahajäämuse käes. Saksamaa oli seisukohal, et rahastamine piirdus vajaliku ja seaduses ettenähtud miinimumiga, nii abi summa kui ka osakaalu osas. Lisaks puudutavad meetmed Saksamaa sõnul pikaajalisi taristuinvesteeringuid, mis aitavad rahuldada lennujaama vajadusi seoses kauba- ja reisijate transpordi tulevase suurenemisega. Saksamaa väitis, et meetmed ei ole ei suuruselt ega kuludelt ebaproportsionaalsed. Saksamaa teatas, et kulud on eelneva kavandamise ja kulude hindamise kaudu viidud miinimumtasemeni. Saksamaa arvamuse kohaselt ei ole riikliku rahastamise vähendamine võimalik, kuna nii suurt taristut ei ole võimalik lennujaama käitajate omavahenditest rahastada.
- (327) Saksamaa esitas argumendi, et teenustest laekuvad tulud ei kata taristu ehitamise kulusid, ning põhjendas seda rahastamispuudujäägiga ja sekkumise puudumise hindamise abil.
- (328) Komisjon jõuab järeldusele, et abi parandab investeerimisprojekti materiaalselt määral, mida turg ise ei suudaks, ning et seega on olemas riigi sekkumise vajadus.

6.5.2.3. Abimeetme asjakohasus

- (329) Abimeede peab olema sobiv poliitiline vahend ühist huvi pakkuva eesmärgi täitmiseks.
- (330) Nagu on selgitatud punktis 6.5.2.2, näitas Saksamaa, et projekti rahastamine kapitalisüstidega on Leipzigi/Halle lennujaama taristu tingimuste parandamiseks kohane vahend. Mitte ükski vähem moonutatav abivorm ei oleks taganud vajalike taristutööde rahastamist.
- (331) Komisjon jõuab järeldusele, et kõnealune abimeede on sobiv poliitiline vahend.

6.5.2.4. Ergutav mõju

- (332) Abi peab muutma asjaomaste ettevõtjate käitumist nii, et nad hakkavad tegelema lisategevusalaga, mida nad ilma abita ei teeks või teeks piiratult või muul viisil või muus kohas.
- (333) Esiteks võib üksikute investeeringute töid alustada alles pärast abi andvale asutusele taotluse esitamist. Kui töid alustatakse enne abi andvale asutusele taotluse esitamist, ei loeta kõnealusele üksikule investeeringule antud abi siseturuga kokkusobivaks.
- (334) Saksamaa teatas, et tööd ei alanud enne taotluse esitamist abi andvale asutusele. Seega võib komisjon järeldada, et kõnealune kriteerium on täidetud.
- (335) Teiseks, lennujaama investeerimisprojekt võib olla ka iseenesest majanduslikult atraktiivne. Seetõttu tuleb kontrollida, kas riigiabi ei oleks investeeringut tehtud või ei oleks seda tehtud samas ulatuses. Kui see saab kinnitust, asub komisjon seisukohale, et abimeetmel on ergutav mõju.
- (336) Ergutav mõju määratakse kindlaks vastupidise stsenaariumi analüüsi põhjal, milles võrreldakse kavandatava tegevuse ulatust koos abiga ja ilma selleta.
- (337) Kui ei ole teada konkreetselt vastupidist, võib ergutava mõju olemasolu eeldada kapitalikulude rahastamispuudujäägi korral, st kui eelnevalt koostatud äriplaani alusel on võimalik tõendada, et positiivsete ja negatiivsete rahavoogude (sealhulgas põhivarasse tehtud investeeringute kulude) vahel on investeeringu eluea jooksul vahe nüüdispuhasväärtuse seisukohast ⁽⁷³⁾.
- (338) Käesoleval juhul esitas Saksamaa rahastamispuudujäägi arvutuse, mille kohaselt ulatus rahastamispuudujääk vähemalt 142,1 miljoni euroni (vt tabel 5 ja tabel 6). Lisaks näitab vastupidise stsenaariumi analüüs, et kui taristuinvesteeringuid oleks täielikult rahastatud laenude kaudu, siis ei oleks lennujaam suutnud vajalikku rahastust leida.
- (339) Komisjon jõuab seega järeldusele, et investeerimisabil oli ergutav mõju.

⁽⁷³⁾ See ei välista selle ettenägemist, et tulevane tulu võib hüvitada esialgse kahjumi.

6.5.2.5. Abi proportsionaalsus (võimalikult minimaalne abi)

- (340) Abi tuleb piirata miinimumini, mis on vajalik lisainvesteeringute tekitamiseks või tegevuse ergutamiseks asjaomases piirkonnas.
- (341) Selleks et lennujaamadele antav investeermisabi oleks proportsionaalne, peab see piirduma lisakuludega (millest on maha arvatud lisatulud), mis tulenevad sellest, et võetakse ette toetatud projekt/tegevus alternatiivse projekti/tegevuse asemel, mille abisaaja oleks ette võtnud vastupidise stsenaariumi korral, st kui ta ei oleks abi saanud. Kui ei ole teada konkreetselt vastupidist, siis selleks et abisumma oleks proportsionaalne, peab see piirduma investeermisprojekti kapitalikulude rahastamispuudujäägiga, mis määratakse eelnevalt koostatud äriplaani alusel kindlaks kui positiivsete ja negatiivsete rahavoogude (sealhulgas investeeringukulude) vahe nüüdispuhasväärtus investeeringu eluea jooksul. Investeermisabi puhul peaks kõnealune äriplan hõlmama vara majandusliku kasutamise ajavahe- mikk.
- (342) Igal juhul ei tohi abi osakaal ületada investeermisprojekti tegelikku rahastamispuudujääki.
- (343) Nagu on öeldud punktides 6.5.2.2 ja 6.5.2.3, esitas Saksamaa teatatud projekti rahastamispuudujäägi täiendava arvutuse 142,1 miljoni euro ulatuses, et põhjendada abi 75 % osakaalu (vt tabel 6), eeldades, et kapitalisüstid tehakse investeeringute teostamisega samal ajal. Aga kuna kapitalisüstid tehakse alles pärast komisjonilt heakskiidu saamist 2014. aastal, siis on Saksamaa teatel rahastamispuudujääk 166,9 miljonit eurot ja abi põhjendatud osakaal 88,1 % (vt tabel 5).
- (344) Kuna lastilendude puhul puudub abi maksimaalse lubatud osakaalu piirmäär, siis piirduv abi osakaal investeermisprojekti rahastamispuudujäägiga. Komisjon võib seega järeldada, et abisumma on proportsionaalne ja piirduv miinimumiga.

6.5.2.6. Konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva põhjenda- damatu negatiivse mõju vältimine

- (345) Abi negatiivne mõju peab olema piisavalt väike selleks, et meetme üldine mõju oleks positiivne.
- (346) Igasuguste moonutuste täiendavaks piiramiseks peab lennujaam, sealhulgas igasugune investeering, millele abi antakse, olema avatud kõigile võimalikele kasutajatele, mitte ühele konkreetsele kasutajale. Läbilaskevõime füüsiliste piirangute korral tuleks eraldi teha asjakohaste, objektiivsete, läbipaistvate ja diskrimineerimist välistavate kriteeriumide alusel.
- (347) Saksamaa teatas, et meetmete üldine mõju konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele on positiivne. Sellega seoses kinnitas Saksamaa kõigepealt, et kõigil võimalikel kasutajatel (lennuettevõtjad ja lennulasiettevõtjad) on uuele taristule võrdne ja diskrimineerimist välistav juurdepääs.
- (348) Teiseks teatas Saksamaa, et kõnealused taristumeetmed ei ole ekspansiivset laadi. Saksamaa teatas seoses võimaliku mõjuga Leipzigi/Halle lennujaama konkurentidele, et lennujaama vahetus läheduses asuvad lennujaamad ei ole spetsialiseerunud lastilendudele. Lisaks kinnitas Saksamaa seoses Altenburg-Nobitzi, Berlin Brandenburgi, Dresdeni, Erfurti, Hofi, Magdeburgi, Magdeburg-Cochstedti ja Praha lennujaamadega, et mõned neist lennujaamadest asuvad liiga kaugel, nad asuvad erinevates majanduspiirkondades, nende teeninduspiirkond on küllalt erinev või on tegemist väga väikeste lennujaamadega.
- (349) Saksamaa teatas seoses teiste Saksamaa lastilendudega tegelevate lennujaamadega, et Leipzigi/Halle lennujaama konkurents on piiratud, kuna Leipzigi/Halle lennujaama peamistel konkurentidel, Saksamaa suurimatel lastilennu keskustel (Maini-äärne Frankfurt, München ja Köln/Bonn) olid mahu- või öiste lendude piirangud.
- (350) Saksamaa teatel ei olnud konkurentsi kattuvusi ka teiste Euroopa lastilendudega tegelevate lennujaamadega, nagu Brüssel ja Vatry. Vatry lennujaamaga seoses tõi Saksamaa esile, et tegemist oli väga väikese lennujaamaga ja et 2010. aastal oli Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht rohkem kui 80 korda suurem Vatry lennujaama lastilendude mahust. Saksamaa väitis seoses Brüsseli lennujaamaga, et kui Leipzigi/Halle lennujaama lastilendude maht oli viimastel aastatel kasvanud, siis Brüsseli lennujaama maht kahanes samal perioodil. Lisaks seisis Brüsseli lennujaam Saksamaa teatel silmitsi öiste lendude oluliste piirangutega ja seega oli tema konkurents piiratud.

- (351) Seega võib komisjon jõuda järeldusele, et abi negatiivne mõju on piisavalt piiratud. Sellest lähtuvalt võib komisjon järeldada, et kokkusobivuse kriteerium on täidetud.

6.5.2.7. Abi läbipaistvus

- (352) Saksamaale tuletatakse meelde eraldatud abi üksikasjade avaldamisega kaasnevaid läbipaistvusega seotud kohustusi, nagu on esile toodud 2014. aasta lennundussektori suuniste punktis 8.2.

6.5.3. Järeldus

- (353) Seetõttu on komisjon seisukohal, et käesoleval juhul on kõik ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohased kokkusobivuse ühised tingimused täidetud.
- (354) Seoses läbiviidud hindamisega jõudis komisjon järeldusele, et kõnealune meede on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobiv seni, kuni see piirdub investeerimisprojekti rahastamispuudujäägi rahastamisega.

7. JÄRELDUS

- (355) Punkti 6.1.1 järelduste valguses on FLH ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses „ettevõtja”. Punktis 6.1.2 kirjeldatud hindamise kohaselt on komisjon seisukohal, et meetmeid M5 (uue tuletõrjedepoo ehitamine), M9 (tuletõrjevarustuse hankimine) ja M8 (kopteriväljaku rajamine) võib käsitada avalikes huvides täidetavate ülesannetena. Punktis 6.1.2 kirjeldatud hindamise kohaselt ei saa ülejäänud meetmeid vabastada liidu riigiabieeskirjadele vastavuse kontrollist.
- (356) Punkti 6.2.1 kaalutluste kohaselt on komisjon seisukohal, et aktsionäride laenu FLH-le turutingimustel ja seega ei ole tegemist riigiabiga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (357) Punktis 6.3 toodud kaalutluste valguses on komisjon seisukohal, et FLH-le kapitalisüstide vormis eraldatud riikliku rahastamise puhul on tegemist riigiabiga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kuna komisjon peab kapitalisüstid heaks kiitma ja need ei olnud FLH käsutusse antud, siis asub komisjon seisukohale, et Saksamaa on kinni pidanud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud keelust.
- (358) Punktis 6.5 esitatud hindamise kohaselt on komisjon seisukohal, et käesoleval juhul on kõik ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohased kokkusobivuse ühised tingimused täidetud. Seega jõudis komisjon järeldusele, et kõnealused meetmed on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivad seni, kuni need piirduvad investeerimisprojekti rahastamispuudujäägi rahastamisega.
- (359) Komisjon märgib, et 17. juunil 2014 teatas Saksamaa komisjonile, et ta nõustub erandkorras sellega, et kõnealune otsus on vastu võetud inglise keeles,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Aktsionäride poolt ettevõtjale Flughafen Leipzig/Halle GmbH antud laenu ei kujuta endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

1. Niivõrd kui võrd ettevõtjale Flughafen Leipzig/Halle GmbH tehtud kapitalisüstid katavad avalikes huvides täidetavate ülesannetega seotud kulusid, mis on lennuohutuse seaduse (LuftSiG) paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt lennujaama käitaja jaoks rahastamiskõlblikud kulud, ning kopteriväljaku kulusid, ei ole tegemist riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

2. Niivõrd kui võrd ettevõtjale Flughafen Leipzig/Halle GmbH tehtud kapitalisüstid piirduvad investeerimisprojekti rahastamispuudujäägi rahastamisega ja ei kata punktis 1 sätestatud avalikes huvides täidetavaid ülesandeid, on tegemist siseturuga kokkusobiva riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

3. Kui kapitalisüstide summa ületab summad, mis punktide 1 ja 2 kohaselt on siseturuga kokkusobivad, on tegemist siseturuga kokkusobimatu riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Saksamaa Liitvabariigile.

Brüssel, 23. juuli 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

KOMISJONI OTSUS (EL) 2015/1470,**30. märts 2015,****Rumeenia antud riigiabi SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) kohta Vahekohtu 11. detsembri 2013. aasta otsus juhtumis Micula vs. Rumeenia***(teatavaks tehtud numbri C(2015) 2112 all)***(Ainult rumeeniakeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sätetele ⁽²⁾ ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) Rahvusvahelise Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuse (ICSID) egiidi all asutatud vahekohtu 11. detsembri 2013. aasta otsusega juhtumis Micula a.o. vs. Rumeenia (edaspidi „vahekohtuotsus”) ⁽³⁾ määrati, et Rumeenia peab maksma viiele hagejale (vennad Viorel ja Ioan Micula ning vendadele Miculadele kuuluvad äriühingud S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack, kõik kokku edaspidi „hagejad”) hüvitist summas 376 433 229 leud (ligikaudu 82 miljonit eurot ⁽⁴⁾), sest Rumeenia ei suutnud tagada hagejate investeeringute õiglast ja võrdset kohtlemist, rikkudes sellega Rootsi Kuningriigi ja Rumeenia valitsuse vahel sõlmitud kahepoolse investeeringute edendamise ja vastastikuse kaitsmise lepingu (edaspidi „kahepoolne investeerimisleping”) ⁽⁵⁾ artikli 2 lõiget 3. Lisaks otsustas vahekohus, et sellelt summalt arvestatakse seni, kuni Rumeenia on vahekohtuotsuse täielikult rakendanud, intressi. 11. detsembriks 2013 ulatus kogusumma, mis Rumeenial tuli hagejatele maksta, 791 882 452 leuni (ligikaudu 178 miljonit eurot) ⁽⁶⁾.
- (2) Komisjoni talitused teavitasid 31. jaanuari 2014. aasta kirjaga Rumeenia ametiasutusi sellest, et vahekohtuotsuse mis tahes rakendamine või täitmine kujutaks endast uut abi, millest tuleks teavitada komisjoni.
- (3) 20. veebruaril 2014 teatasid Rumeenia ametiasutused komisjoni talitustele, et nad olid rakendanud vahekohtuotsust osaliselt, tasaarvestades osa vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitisest ja maksud, mis üks hageja, nimelt S.C. European Food S.A., võlgnes Rumeenia ametiasutustele. Sel viisil tasaarvestatud maksuvõla suurus oli 337 492 864 leud (ligikaudu 76 miljonit eurot) ⁽⁷⁾. Veel palus Rumeenia komisjoni talitustelt selgitusi võimaluse kohta maksta järelejäänud summa füüsilisele isikule (vendadele Viorel ja Ioan Miculale või ükskõik millisele teisele füüsilisele isikule, kellele võib nõude loovutada).
- (4) 12. märtsil 2014 palusid komisjoni talitused Rumeenialt vahekohtuotsuse kavandatud edasise rakendamise või täitmise kohta lisateavet, mille Rumeenia esitas 26. märtsi 2014. aasta kirjaga.

⁽¹⁾ Alates 1. detsembrist 2009 muutusid EÜ asutamislepingu artiklid 87 ja 88 vastavalt Euroopa Liidu toimimise artikliteks 107 ja 108. Sätted on sisult identsed. Käesolevas otsuses tuleb viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral vastavalt viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88. Euroopa Liidu toimimise lepinguga tehti terminoloogiasse teatavaid muudatusi: „ühendus” asendati „liiduga” ja „ühisturg” „siseturuga”. Käesolevas otsuses kasutatakse läbivalt Euroopa Liidu toimimise lepingu terminoloogiat.

⁽²⁾ ELT C 393, 7.11.2014, lk 27.

⁽³⁾ ICSIDi 11. detsembri 2013. aasta lõppotsus kohtuasjas nr ARB/05/20: Ioan Micula, Viorel Micula, SC European Food SA, SC Starmill SRI, SC Multipack SRL vs. Rumeenia.

⁽⁴⁾ Euroopa Keskpanka viitekurss 11. detsembril 2013: 1 euro = 4,45 leud.

⁽⁵⁾ Kahepoolne investeerimisleping jõustus 1. aprillil 2003.

⁽⁶⁾ Vt joonealune märkus 4.

⁽⁷⁾ 15. jaanuaril 2014 oli Euroopa Keskpanka viitekurss 4,52 leud 1 euro eest.

- (5) 1. aprillil 2014 hoiatasid komisjoni talitused Rumeenia ametiasutusi, et on võimalik väljastada abi maksmise peatamise korraldus tagamaks, et siseturuga kokkusobimatut abi rohkem välja ei makstaks, ning palusid selle kohta Rumeenialt märkusi. 7. aprilli 2014. aasta kirjaga teatas Rumeenia, et ta ei soovi võimaluse kohta, et komisjon väljastab abi maksmise peatamise korralduse, märkusi esitada.
- (6) 26. mai 2014. aasta kirjaga teavitas komisjon Rumeeniat oma otsusest väljastada vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽⁸⁾ artikli 11 lõikele 1 abi maksmise peatamise korraldus (edaspidi „abi maksmise peatamise korraldus”), millega kohustati Rumeeniat peatama seni, kuni komisjon on teinud lõpliku otsuse kõnealuse riigiabi siseturuga kokkusobivuse kohta, mis tahes tegevus, mis võib kaasa tuua vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise vahekohtuotsuse seni välja maksmata osa ulatuses, sest see kujutaks endast ebaseadusliku riigiabi maksmist.
- (7) 1. oktoobri 2014. aasta kirjaga teatas komisjon Rumeeniale, et ta on otsustanud algatada seoses vahekohtuotsuse Rumeenia-poolse osalise rakendamisega 2014. aasta alguses⁽⁹⁾ ja seoses kõnealuse otsuse mis tahes edasise rakendamise või täitmisega aluslepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse (edaspidi „menetluse algatamise otsus”).
- (8) Komisjoni otsus menetluse algatamise kohta avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 7. novembril 2014⁽¹⁰⁾. Selle otsusega kutsus komisjon huvitatud isikuid üles esitama märkusi.
- (9) Rumeenia esitas oma märkused menetluse algatamise otsuse kohta 26. novembril 2014. Hagejad kui huvitatud pool esitasid oma märkused 8. detsembril 2014 pärast seda, kui komisjon oli tagasi lükanud nende taotluse saada märkuste esitamiseks rohkem aega. Hagejate märkused edastati Rumeeniale, kellele anti võimalus neile vastata. Rumeenia tähelepanekud hagejate märkuste kohta saadi 27. jaanuaril 2015.
- (10) Hagejad taotlesid ka juurdepääsu kogu komisjoni ja Rumeenia vahelisele kirjavahetusele, mis sisaldas juhtumi toimikus. Taotlus lükati 19. detsembril 2014 tagasi ja tagasilükkamist kinnitati 2. märtsil 2015.
- (11) 2015. aasta 9. ja 11. märtsi kirjaga teatasid Rumeenia ametiasutused komisjonile, et ajavahemikus 5.–25. veebruarini 2015 konfiskeeris kohtu määratud täidesaatja rahandusministeeriumilt veel 9 197 482 leud ning et rahandusministeerium tegi ülejäänud summa ulatuses (466 760 066 leud)⁽¹¹⁾ vabatahtliku makse viie hageja nimel avatud blokeeritud kontole.

2. TAUST

Riigiabiõigus, mida kohaldati Rumeenias enne liiduga ühinemist

- (12) 1. veebruaril 1995 jõustus ühelt poolt Euroopa Ühenduse (edaspidi „ühendus”) ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Rumeenia vahel sõlmitud Euroopa leping⁽¹²⁾. Euroopa lepingu eesmärk oli valmistada Rumeenia ette ühinemiseks liiduga. Euroopa lepingu artikli 64 lõike 1 punktis iii kuulutati Euroopa lepingu nõuetekohase toimimisega kokkusobimatuks mis tahes avaliku sektori abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist niivõrd, kuivõrd see võib kahjustada liidu ja Rumeenia vahelist kaubandust. Euroopa lepingu artikli 64 lõike 2 kohaselt tuli igat selle artikliga vastuolus olevat tava hinnata „Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artiklite 85, 86 ja 92 (nüüd ELi toimimise lepingu artiklid 101, 102 ja 107) eeskirjade kohaldamisest tulenevate kriteeriumide alusel”. Selle dünaamilise viitega eeskirjade kohaldamisest tulenevatele kriteeriumidele viidatakse kõikidele liidu riigiabieeskirjadele, sealhulgas neile, millega reguleeritakse piirkondliku riigiabi andmist⁽¹³⁾. Lisaks sisulisele kohustusele järgida liidu riigiabiõigust kohustati

⁽⁸⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

⁽⁹⁾ Vt põhjendus 3.

⁽¹⁰⁾ Vt allmärkus 2.

⁽¹¹⁾ Blokeeritud kontole on kantud täitekulude katmiseks veel 6 028 608 leud.

⁽¹²⁾ EÜT L 357, 31.12.1994, lk 2.

⁽¹³⁾ Vt ka ELi–Rumeenia assotsiatsiooniinõukogu 10. aprilli 2001. aasta otsuse nr 4/2000 (millega võetakse kooskõlas Euroopa lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Rumeenia vahel) artikli 64 lõikega 3 vastu kõnealuse lepingu artikli 64 lõike 1 punktis iii ja lõikes 2 ning kõnealuse lepingu protokolli nr 2 (mis käsitleb Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) tooteid) artikli 9 lõike 1 punktis iii ja lõikes 2 nimetatud riigiabisätete kohaldamise eeskirjad) artikkel 2 (EÜT L 138, 22.5.2001, lk 16).

Euroopa lepingu artiklitega 69 ja 71 Rumeeniat viima oma siseriiklikud õigusaktid kooskõlla ühenduse õigustikuga, nimetades sõnaselgelt liidu konkurentsioigust ja seega ka liidu riigiabiõigust, mis on selle osa. Seega kohustas Euroopa leping Rumeeniat ja Rumeenia kohustus järgima liidu riigiabiõigust tervikuna. Peale selle on Euroopa leping olnud pärast lepingu Rumeenia parlamendi poolset ratifitseerimist seadusega nr 20/1993 ja avaldamist riigi ametlikus teatajas 12. aprillil 1993 ⁽¹⁴⁾ osa riigi õiguskorrast.

- (13) Selleks et täita oma Euroopa lepingu kohast kooskõlastamiskohustust, võttis Rumeenia 1999. aastal vastu seaduse nr 143/1999 riigiabi kohta (edaspidi „riigiabiseadus“), mis jõustus 1. jaanuaril 2000. See seadus sisaldas sama riigiabi määratlust, mis oli esitatud Euroopa lepingu artiklis 64 ja liidu õiguses. Samuti määrati selle seadusega Rumeenia konkurentsinookogu ⁽¹⁵⁾ ja Rumeenia konkurentsiamet ⁽¹⁶⁾ riigiabi valdkonna riiklikeks järelevalveasutusteks, kes on pädevad hindama Rumeenia poolt ettevõtjatele antava riigiabi kokkusobivust Euroopa lepinguga, ⁽¹⁷⁾ ning nähti aluslepingu artiklit 108 aluseks võttes ette menetlus, mida tuleb järgida riigiabist teatamisel ja riigiabi eraldamiseks loa andmisel.

Investeeringusstiimulite kava

- (14) 2. oktoobril 1998 jõustas Rumeenia valitsus erakorralise määruse nr 24/1998 (edaspidi „erakorraline määrus nr 24“), millega anti teatavatele ebasoodsas olukorras olevate piirkondade investoritele mitu investeeringusstiimulit. Muu hulgas sätestati:

— artikli 6 lõike 1 punktis a tollimaksu- ja käibemaksuvabastus masinate, vahendite, seadmete, transpordivahendite ja teiste amortiseeruvate kaupade puhul, mis imporditakse või toodetakse kohapeal eesmärgiga teha kõnealusesse piirkonda investeeringuid (edaspidi „seadmete meede“);

— artikli 6 lõike 1 punktis b selles piirkonnas investorite omatoodangu jaoks vajalike toorainete, varuosade ja/või komponentide tollimaksude tagastamine (edaspidi „toorainete meede“);

— artikli 6 lõike 1 punktis c tulumaksuvabastus ajavahemikul, mil asjaomane piirkond on määratud ebasoodsas olukorras olevaks piirkonnaks (edaspidi „tulumaksumeede“).

- (15) Rumeenia valitsus määras kindlaks, milliseid piirkondi ja kui kaua (kuni kümme aastat) tuleks pidada ebasoodsas olukorras olevateks piirkondadeks. Oma 25. märtsi 1999. aasta otsusega kuulutas valitsus Bihori maakonna Ștei-Nuceti kaevanduspiirkonna alates 1. aprillist 1999 kümneks aastaks ebasoodsas olukorras olevaks piirkonnaks.

- (16) 15. mail 2000 võttis Rumeenia konkurentsinookogu vastu otsuse nr 244/2000, milles ta leidis, et mitmed erakorralise määruse nr 24 alusel pakutavad stiimulid kahjustavad konkurentsi. Konkurentsinookogu oli seda meelt, et „[t]oorainete tollimaksuvabastus on tegevuse jaoks antav riigiabi [—], mis toob kaasa konkurentsi kahjustamise“, ning otsustas, et „piirkonnas omatoodangu jaoks vajalike imporditavate toorainete, varuosade ja/või komponentide tollimaksude hüvitamine [—] lõpetatakse“. See otsus võeti vastu pärast seda, kui riiklik regionaalarengu agentuur (erakorralise määruse nr 24 alusel abi andja) teatas konkurentsinookogule kooskõlas seadusega nr 143/1999 valitsuse erakorralise määruse nr 75/2000 (edaspidi „erakorraline määrus nr 75“) eelnõus sisalduvatest erakorralise määruse nr 24 kavandatavatest kohandustest. Teiste teatatud kohanduste seas kavatses Rumeenia seadusandja asendada erakorralise määruse nr 24 artikli 6 lõike 1 punkti b kohase tollimaksude hüvitamise (toorainete meede) omatoodangu jaoks vajalike imporditavate toorainete, varuosade ja/või komponentide tollimaksuvabastusega. Konkurentsinookogu andis otsusega nr 244/2000 erakorralise määruse nr 75 eelnõule heakskiidu, tingimusel et i) erakorralise määruse nr 24 artikli 6 lõike 1 punkti b kohane meede tühistatakse ja kavandatud muudatusest, millega asendatakse tollimaksude hüvitamine tollimaksuvabastuse andmisega, loobutakse ning ii) muudatused, mida kavandatakse teha erakorralise määruse nr 24 artikli 6 lõike 1 punktis c (tulumaksumeede), hõlmavad vaid uuesti investeeritavat kasumit.

⁽¹⁴⁾ *Monitorul Oficial*, I osa, nr 73, 12. aprill 1993.

⁽¹⁵⁾ Konkurentsinookogu oli ja on konkurentsi ja riigiabi valdkonnas tegutsev autonoomne haldusasutus, kellel on nimetatud valdkonnades reguleerimis- ja uurimisvolitused, mis sarnanevad Euroopa Komisjoni vastavatele volitustele.

⁽¹⁶⁾ Konkurentsiamet oli valitsusele alluv eripädevusega asutus. Ameti põhiülesanded olid järgmised: i) korraldada uurimisi ning jälgida õigusnormide ja konkurentsinookogu otsuste jõustamise tõhusust; ii) teostada järelevalvet avaliku sektori üksuste ja riigiettevõtete hinnakujundustegevuse üle ning iii) tagada riigiabi läbipaistvus ja kontrollida riigiabi kulusid ja neist aru anda.

⁽¹⁷⁾ ELi-Rumeenia assotsiatsiooninookogu määras oma otsuse nr 4/2000 artiklis 1 konkurentsinookogu ja konkurentsiameti Rumeenia üksusteks, kes kontrollivad ja hindavad riigiabi vastavust 1995. aasta Euroopa lepingule.

- (17) Erakorraline määrus nr 75 jõustus 1. juulil 2000. Paraku ei vastanud kõnealune määrus vastuvõetud kujul konkurentsinoukogu tingimustele, mille kohaselt tulnuks tühistada toorainete meede ja loobuda määрусesse kavadatud muudatusest. Sellega muudeti hoopiski erakorralise määрусе nr 24 artikli 6 lõike 1 punkti b, asendades toorainete meetme kohase tollimaksude tagastamise imporditavate toorainete tollimaksuvabastusega, mis oli otseses vastuolus otsusega nr 244/2000.
- (18) Konkurentsinoukogu vaidlustas oma otsuse rakendamata jätmise Bukaresti apellatsioonikohtus, kes aga lükkas selle taotluse 26. jaanuaril 2001 tagasi kui vastuvõetamatu⁽¹⁸⁾. Vastuvõetamatust põhjendati sellega, et erakorraline määrus nr 75 oli seadusandlik meede (mitte haldusmeede), mille seaduslikkust ei saanud konkurentsinoukogu seaduse nr 143/1999 alusel vaidlustada, ning et kõik õigusnormide vahel esinevad vastuolud peavad lahendama valitsus ja parlament ilma kohtute sekkumiseta. Sarnastel põhjustel lükkas Rumeenia kõrgem kassatsioonikohtus 19. veebruaril 2002 vastuvõetamatuna tagasi apellatsioonikohtu otsuse peale esitatud konkurentsinoukogu kaebuse⁽¹⁹⁾.
- (19) 2000. aasta veebruaris alustas Rumeenia ELiga ühinemisläbirääkimisi. Nende läbirääkimiste üks osa oli konkurentsi poliitika, sealhulgas liidu riigiabi eeskirjade järgimine. Läbirääkimiste käigus märgiti liidu 21. novembri 2001. aasta ühises seisukohas, et „leidub hulk olemasolevaid ja uusi kokkusobimatu abi kavasad, sealhulgas [erakorraliste määrustega nr 24 ja 75] ette nähtud meetmed, mis ei ole viidud vastavusse ühenduse õigustikuga”⁽²⁰⁾.
- (20) 31. augustil 2004 tühistas Rumeenia kõik erakorralise määрусега nr 24 (mida on muudetud erakorralise määрусега nr 75) kehtestatud stiimulid, välja arvatud tulumaksu meetme. Erakorralise määрусега nr 24 stiimulite tühistamine jõustus 22. veebruaril 2005. Erakorralise määрусега nr 24 (mida on muudetud erakorralise määрусега nr 75) kehtetuks tunnistamise määрусега lisatud aruandes oli esitatud järgmine selgitus: „Selleks et täita ühenduse riigiabi eeskirjades sätestatud kriteeriume ja viia lõpule 6. peatükiga „Konkurentsi poliitika” seotud läbirääkimised, tuleb kaotada selle valdkonna siseriiklikest õigusaktidest kõik ühenduse õigustikuga kokkusobimatud riigiabi vormid, mistõttu tehakse ettepanek tunnistada kehtetuks [—] valitsuse erakorralise määрусега nr 24/1998 artikli 6 lõike 1 punkti b, d ja e ebasoodsas olukorras olevate piirkondade kohta [—]”⁽²¹⁾.

Hagejate investeeringud ja ICSIDI vahekohtumenetlus

- (21) Hagejad tegid 2000. aastate alguses Rumeenia Bihori maakonna Ştei-Nuceti piirkonnas teatavad investeeringud. 1. juunil 2000 sai S.C. European Food S.A. ning 17. mail 2002 said S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack alalise investori tunnistuse, millega need äriühingud said investeeringute puhul, mille nad tegid alates nimetatud kuupäevadest Rumeenia Bihori maakonna Ştei-Nuceti piirkonnas, õiguse erakorralise määрусега nr 24 (mida oli muudetud erakorralise määрусега nr 75) kehtestatud kava raames pakutavatele soodustustele.
- (22) 2003. aastal sõlmisid Rumeenia ja Rootsi kahepoolse investeerimislepingu, mis tagas mõlema riigi investoritele teise riiki investeerimisel (sh investeeringute puhul, mis olid tehtud enne kõnealuse lepingu jõustumist)⁽²²⁾ teatava kaitse. Muu hulgas tagas kahepoolne investeerimisleping hõlmatud investeeringute õiglase ja võrdse kohtlemise sihtriigis, mida tõlgendati nii, et sellega kaasnes ka investorite õiguspärase ootuste kaitse. Samuti võimaldas see investoritel algatada rahvusvahelises vahekohtus menetlusi, juhul kui nad leiavad, et sihtriik on rikkunud nende kahepoolse investeerimislepingu kohaseid õigusi. Kuna vendadel Miculadel oli Rootsi kodakondsus, väitsid nad, et nende investeeringud Rumeenias on hõlmatud kahepoolse investeerimislepinguga.
- (23) 28. juulil 2005 nõudsid hagejad vastusena erakorralise määрусега nr 24 kohaste investeerimisstiimulite tühistamisele, et kooskõlas kahepoolse investeerimislepingu vaidluste lahendamise sätetega asutataks vahekohtus. 24. septembri 2008. aasta otsuses leidis vahekohtus, et hagejate nõuded olid vastuvõetavad. Hagejad nõudsid algselt seda, et taastataks erakorralise määрусега nr 24 investeerimisstiimulid, mis olid tühistatud 22. veebruaril 2005. Menetluse käigus 2009. aastal hagejad siiski loobusid osaliselt oma nõudest ja nõudsid selle asemel erakorralise määрусега

⁽¹⁸⁾ Tsviilotsus nr 26 (vt vahekohtuotsuse punkt 219).

⁽¹⁹⁾ Vt vahekohtuotsuse punkt 224.

⁽²⁰⁾ Euroopa Liidu ühine seisukoht, 21. november 2001, CONF-RO 43/01, lk 4. Kandidaatriigi ühinemisprotsessi käigus kavandab komisjon korrapäraselt ja nõukogu võtab vastu nn ühised seisukohad, milles hinnatakse kandidaatriigi edusamme vastuvõtukriteeriumide täitmisel.

⁽²¹⁾ Erakorralisele määрусега nr 94/2004 lisatud põhjendav aruanne, 26. august 2004, lk 12.

⁽²²⁾ Kahepoolse investeerimislepingu artikli 9 lõige 1.

nr 24 stiimulite tühistamisest tuleneva kahju hüvitamist. Hagejate väitel oli Rumeenia petnud stiimulite tühistamisega nende õiguspäraseid ootusi, et need stiimulid on olemas kuni 1. aprillini 2009. Sellega oli Rumeenia hagejate sõnul rikkunud oma kohustust tagada õiglane ja võrdne kohtlemine, millele hagejatel kui Rootsi investoritel oli õigus kahepoolse investeerimislepingu artikli 2 lõike 3 alusel.

- (24) Vahekohtumenetluse käigus sekkus komisjon kui *amicus curiae*. Komisjon selgitas oma 20. juulil 2009 esitatud menetluse astumise avalduses, et erakorralise määruse nr 24 stiimulid olid: „kokkusobimatud ühenduse regionaalabi eeskirjadega. Eelkõige ei peetud stiimulite puhul kinni ühenduse õiguse nõuetest rahastamiskõlblike kulude ja abi osakaalu kohta. Lisaks kujutasid meetmed endast tegevusabi, mille andmine on regionaalabi eeskirjade kohaselt keelatud.”
- (25) Komisjon täheldas ka seda, et „[m]is tahes otsus, millega taastatakse Rumeenia kaotatud stiimulid või hüvitatakse hagejatele nende privileegide kaotamisest tulenev kahju, tooks kaasa uue abi andmise, mis ei ole kooskõlas EÜ asutamislepinguga”. Samuti teatas komisjon vahekohtule, et „ühtki [otsust, milles nõutakse Rumeenialt selliste investeerimiskavade taastamist, mille puhul on ühinemisläbirääkimiste käigus leitud, et need on siseturuga kokkusobimatud] ei saa seega täita, kui see on vastuolus ELi riigibipoliitika eeskirjadega”.
- (26) Vahekohus leidis 11. detsembri 2013. aasta otsuses, et erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamisega „pettis [Rumeenia] õiguspäraseid ootusi seoses erakorralise määruse nr 24 stiimulite kättesaadavusega” kuni 1. aprillini 2009 ⁽²³⁾. Veel leidis vahekohus, et kui jätta kõrvale investorite erakorralise määruse nr 24 kohaste kohustuste säilitamine pärast asjaomaste stiimulite tühistamist, siis „oli stiimulite tühistamine Rumeenia poolt mõistlik samm ratsionaalse poliitika poole” ⁽²⁴⁾. Samas jätkas vahekohus väitega, et „see järeldus ei muuda vahekohtu seisukohta [—], et Rumeenia kahjustas hagejate õiguspäraseid ootusi seoses stiimulite jätkuva kättesaadavusega kuni 1. aprillini 2009. Seepärast olid Rumeenia meetmed, mis olid ratsionaalse poliitika poole püüdlemisel küll enamjaolt asjakohaselt ja kitsalt piiritletud, hagejate suhtes ebaõiglased või ebavõrdsed ⁽²⁵⁾”.

Vahekohus võttis oma analüüsi kokku, öeldes, et „tühistades erakorralise määruse nr 24 stiimulid enne 1. aprilli 2009, ei tegutsenud Rumeenia ebamõistlikult ega pahauskselt (kui jätta kõrvale investorite kohustuste põhjendamatut säilitamine pärast stiimulite kohaldamise lõpetamist). Vahekohus jõuab siiski hääleteenamuse alusel järeldusele, et Rumeenia pettis hagejate õiguspäraseid ootusi selle suhtes, et need stiimulid on sisuliselt samas vormis kättesaadavad kuni 1. aprillini 2009. Samuti ei tegutsenud Rumeenia läbipaistvalt, jättes hagejatele õigel ajal teatamata, et korra kohaldamine lõpeb enne selle ettenähtud aegumiskuupäeva. Selle tulemusel leiab vahekohus, et Rumeenia ei suutnud tagada [hagejate] investeringute õiglast ja võrdset kohtlemist kahepoolse investeerimislepingu artikli 2 lõike 3 tähenduses ⁽²⁶⁾”.

- (27) Edasi otsustas vahekohus, et Rumeenia peab maksma hagejatele kahjutasu ⁽²⁷⁾. Vahekohus nägi ette, et hagejatele tuleb maksta kokku 376 433 229 leud, millele lisandub intress. Kahjutasusumma kujunes järgmiselt: vahekohus leidis, et Rumeenia peab maksma hagejatele 85,1 miljonit leud ⁽²⁸⁾ kahjutasu suhkruhinna tõusu eest (suhkru importimisel tuli hagejatel maksta pärast toorainete meetme tühistamist tollimaksu), 17,5 miljonit leud ⁽²⁹⁾ kahjutasu muude toorainete kui suhkru ja PETi (polüetüleenitereftalaadi) ⁽³⁰⁾ hinna tõusu eest, 18,1 miljonit leud ⁽³¹⁾ kahjutasu selle eest, et kadus võimalus varuda suhkrut madalamate hindadega, ja 255,7 miljonit leud ⁽³²⁾ kahjutasu

⁽²³⁾ Vahekohtuotsuse punkt 725.

⁽²⁴⁾ Vahekohtuotsuse punkt 827.

⁽²⁵⁾ Vt allmärkus 24.

⁽²⁶⁾ Vahekohtuotsuse punkt 872.

⁽²⁷⁾ Vahekohtuotsuse punkt 875 jj.

⁽²⁸⁾ Summa arvutamisel on võetud arvesse importi ajavahemikus 22. veebruarist 2005 kuni 31. märtsini 2009.

⁽²⁹⁾ Vt joonealune märkus 28.

⁽³⁰⁾ Hagejad taotlesid hüvitist PETi hinna suurenemise eest. Vahekohus lükkas selle taotluse siiski tagasi, sest hageja ei olnud tegelikult saanud kunagi seoses PETi impordiga osa toorainemeetme soodustustest.

⁽³¹⁾ Selle summa arvutamisel on aluseks võetud suhkru impordil nõutud tollimaks, mida oleks olnud võimalik vältida, kui hagejal oleks olnud võimalus varuda suhkrut enne erakorralise määruse kavandatud aegumist (1. aprill 2009). Võrdlusaluseks on 2004./2005. aasta varud.

⁽³²⁾ Saamata jäänud kasumi arvutamisel on lähtutud turuosa vähenemisest karastusjookide ja muude suhkrut sisaldavate toodete turul ajavahemikul 2004–2008. Nõude kohaselt suurenesid pärast erakorralise määruse stiimulite kaotamist kulud, mis tõi kaasa kõrgemad hinnad, ja sellest tulenevalt vähenes turuosa.

valmistoodangu müügi vähenemise tõttu saamata jäänud kasumi eest. Peale selle andis vahekohus Rumeeniale korralduse maksta intressi (ROBOR pluss 5 %), mida arvutatakse seoses suhkru ja teiste toorainete hinna tõusuga alates 1. märtsist 2007, seoses suhkru varumise võimaluse kadumisega alates 1. novembrist 2009 ja seoses saamata jäänud kasumiga alates 1. maist 2008. Vahekohtuotsuse tegemise päeval oli hagejatele makstava põhiosa ja intressi kogusumma 791 882 452 leud, nagu on näha tabelist.

Vahekohtuotsusega hagejatele määratud kahjutasu ja intress

Kahjutasu maksmise põhjus	Summa (leudes)	Intressi arvutamise algus
Suhkruhinna tõus	85 100 000	1. märts 2007
Muude toorainete kui suhkru ja PETi hinna tõus	17 500 000	1. märts 2007
Suhkru varumise võimaluse kadumine	18 133 229	1. november 2009
Valmistoodangu müügist saamata jäänud kasum	255 700 000	1. mai 2008
KOKKU	376 433 229	Kokku, sh intressid, seisuga 11. detsember 2013: 791 882 452 leud

ICSIDI tühistamismenetlus

- (28) 18. aprillil 2014 esitas Rumeenia riikide ja muude riikide kodanike vaheliste investeringuvaidluste lahendamise 18. märtsi 1965. aasta konventsiooni (edaspidi „ICSIDI konventsioon”) artikli 52 alusel ajutisele komiteele taotluse vahekohtuotsus tühistada. Selle menetluse puhul kohaldatavate menetlusnormide tõttu ei ole Rumeenia komisjonile oma taotlust edastanud. Ometi on selgunud, et Rumeenia palus oma taotluses ka seda, et ajutine komitee annaks korralduse peatada vahekohtuotsuse sundtäitmine seni, kuni komitee on teinud tühistamistaotluse kohta otsuse. 18. augusti 2014. aasta kirjaga teavitas Rumeenia komisjoni sellest, et ajutine komitee oli peatanud 7. augusti 2014. aasta korraldusega vahekohtuotsuse sundtäitmise tingimusel, et „Rumeenia kohustub ilma ühegi tingimusest (sh [ELi] õiguse või otsustega seotud tingimused) tasuma pärast tühistamist käsitlevast otsusest teatamist – juhul, kui vahekohtuotsust ei tühistata – täies mahus talle ICSIDI juhtum nr ARB/05/20 tehtud otsusega kehtestatud rahalise kohustuse hagejate ees.”
- (29) Rumeenia palvel selgitas komisjon Rumeeniale, et Rumeenia ei saa võtta tingimusteta kohustust maksta hagejatele vahekohtuotsusega ette nähtud hüvitist, tehes seda isegi juhul, kui see tähendab tema liidu õiguse kohaste kohustuste rikkumist, ja vaatamata komisjoni mis tahes otsusele. Rumeenia teatas sellest ajutisele komiteele, kes tühistas 7. septembril 2014 vahekohtuotsuse sundtäitmise peatamise.
- (30) 15. oktoobril 2014 taotles komisjon ajutiselt komiteelt luba astuda vaidluses mitteosaleva poolena tühistamismenetluse. Ajutine komitee andis selle loa 4. detsembril 2014 ja komisjon esitas 9. jaanuaril 2015 kõnealuse menetluse raames oma *amicus curiae* kokkuvõtte.

Hagejate Rumeenia ja Ameerika Ühendriikide kohtutele otsuse tunnustamiseks ja täitmiseks esitatud hagi

- (31) Rumeenia ametiasutused teavitasid komisjoni talitusi ka siseriiklikest menetlustest, mille hagejad olid algatanud otsuse jõustamiseks. Kõigepealt algatas Viorel Micula 2014. aasta veebruaris kohtumenetluse vahekohtuotsuse tunnustamiseks uue tsiviilmenetlusseadustiku alusel (artiklid 1124–1132) ⁽³³⁾. 7. mail 2014 sekkus sellesse menetlusesse komisjon kooskõlas määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 23a lõikega 2. Viorel Micula võttis oma hagi 28. mail 2014 siiski tagasi ja seepärast ei ole ühtki otsust tehtud. 18. märtsil 2014 algatasid neli ülejäänud hagejat (S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack ja Ion Micula) Rumeenias eraldi kohtumenetluse vahekohtuotsuse jõustamiseks ICSIDI konventsiooni artikli 54 alusel, nõudes veel maksmata summast (301 146 583 leud) 80 % ja vastava intressi tasumist.

⁽³³⁾ Bukaresti kohtu kohtuasi nr 3456/3/2014.

- (32) 24. märtsil 2014 andis Bukaresti kohus loa täita vahekohtuotsust, nagu seda olid taotlenud neli hagejat, leides, et Rumeenia ratifitseeritud ja riigi õiguskorra osaks oleva ICSIDi konventsiooni artikli 54 alusel on vahekohtuotsus vahetult jõustatav ja seda tuleb käsitada lõpliku siseriikliku otsusena, millega välditakse menetlust vahekohtuotsuse tunnustamiseks Rumeenia uue tsiviilmenetlusseadustiku (artiklid 1123–1132) alusel⁽³⁴⁾. 30. märtsil 2014 alustas täidesaatja jõustamismenetlust, kehtestades Rumeenia rahandusministeeriumile kuue kuu pikkuse tähtaja, et tasuda neljale hagejale vahekohtuotsusega määratud summast 80 % ning intress ja muud kulud.
- (33) Rumeenia vaidlustas vahekohtuotsuse täitmise Bukaresti kohtus ja nõudis ajutisi meetmeid, st otsuse täitmise ajutist peatamist, kuni kohtuasjas on vastu võetud otsus poolte täpsete seaduslike õiguste kohta⁽³⁵⁾. 14. mail 2014 peatas Bukaresti kohus ajutiselt vahekohtuotsuse täitmise kuni Rumeenia vaidlustamisaotluse ja vahekohtuotsuse täitmise lõpliku peatamise taotluse kohta otsuse tegemiseni. 26. mail 2014 sekkus sellesse menetlusse komisjon kooskõlas määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 23a lõikega 2. Komisjon kutsus Bukaresti kohust üles peatama ja tühistama vahekohtuotsuse sundtäitmine. Alternatiivina kutsus komisjon Bukaresti kohust üles esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimust.
- (34) 23. septembril 2014 tühistas Bukaresti kohus vahekohtuotsuse täitmise ajutise peatamise ja lükkas tagasi Rumeenia taotluse peatada otsuse täitmine lõplikult. Selle tagasilükkamise peamine põhjus oli asjaolu, et ICSIDi ajutine komitee oli tühistanud 7. septembril 2014 vahekohtuotsuse sundtäitmise peatamise (vt põhjendus 29). 30. septembril 2014 otsustas Rumeenia Bukaresti kohtu 23. septembri 2014. aasta otsuse edasi kaevata⁽³⁶⁾. 13. oktoobril 2014 lükkas Bukaresti kohus tagasi taotluse saata aluslepingu artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus. 17. oktoobril 2014 taotles Rumeenia, võttes arvesse komisjoni 1. oktoobri 2014. aasta otsust algatada seoses Bukaresti kohtus menetletava juhtumiga nr 15755/3/2014 ametlik uurimismenetlus, taas ajutiste meetmete võtmist, nõudes vahekohtuotsuse sundtäitmise peatamist.
- (35) Hoolimata kõikide Rumeenia ametiasutuste, sealhulgas kohtute kohustusest täita komisjoni 2014. aasta 26. mai ja 1. oktoobri otsuseid, andis Bukaresti kohtu määratud täidesaatja 31. oktoobril 2014 välja korraldused arestida Rumeenia rahandusministeeriumi kontod ja täita vahekohtuotsus 80 % ulatuses. Täidesaatja väljastatud arestimis-kirjade tulemusel on mõned rahandusministeeriumi riigikassa osad ja pangakontod praegu külmutatud.
- (36) 24. novembril 2014 lükkas Bukaresti kohus tagasi ka Rumeenia põhihagi 24. märtsi 2014. aasta täitmiskorralduse suhtes, sealhulgas 17. oktoobril 2014 esitatud taotluse võtta ajutisi meetmeid. 14. jaanuaril 2015 kaebas Rumeenia otsuse edasi Bukaresti kohtusse⁽³⁷⁾. 24. veebruaril 2015 tühistas Bukaresti apellatsioonikohus Bukaresti kohtu 23. septembri 2014. aasta otsuse ja peatas sundtäitmise seni, kuni on langetatud otsus kaebuse kohta, mis esitati Bukaresti kohtu 24. novembri 2014. aasta otsuse kohta. Komisjon on otsustanud taotleda määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 23a lõike 2 alusel luba sekkuda sellesse apellatsioonimenetlusse.
- (37) 5. jaanuaril 2015 konfiskeeris kohtu määratud täidesaatja Rumeenia rahandusministeeriumilt 36 484 232 leud (ligikaudu 8,1 miljonit eurot)⁽³⁸⁾. Seejärel kandis täitur sellest summast 34 004 232 leud (ligikaudu 7,56 miljonit eurot) võrdsete osadena üle viiest hagejast kolmele ja jättis ülejäänud summa täitmiskulude katteks. 5.–25. veebruarini 2015 konfiskeeris kohtu määratud täitur rahandusministeeriumilt veel 9 197 482 leud (ligikaudu 2 miljonit eurot)⁽³⁹⁾. 9. märtsil 2015 kandis rahandusministeerium vabatahtlikult ülejäänud 472 788 675 leud (ligikaudu 106,5 miljonit eurot, ⁽⁴⁰⁾ sh kohtu määratud täidesaatja kulud summas 6 028 608 leud) blokeeritud kontole, mis avati viie hageja nimel vahekohtuotsuse rakendamiseks. Kõnealused viis hagejat saavad kontolt raha välja võtta siiski vaid siis, kui komisjon otsustab, et vahekohtuotsuse alusel antud riigiabi on siseturuga kokkusobiv.

⁽³⁴⁾ Bukaresti kohtu korraldus kohtuasjas nr 9261/3/2014, IV jagu „Tsiviilõigus”.

⁽³⁵⁾ Bukaresti kohtu kohtuasi nr 15755/3/2014, III jagu „Tsiviilõigus”.

⁽³⁶⁾ Bukaresti apellatsioonikohtu kohtuasi nr 15755/3/2014/al, IV jagu „Tsiviilõigus”.

⁽³⁷⁾ Vt allmärkus 36.

⁽³⁸⁾ Euroopa Keskpanka viitekurss 5. jaanuaril 2015: 1 euro = 4,49 leud.

⁽³⁹⁾ Vt allmärkus 38.

⁽⁴⁰⁾ Euroopa Keskpanka viitekurss 9. märtsil 2015: 1 euro = 4,44 leud.

- (38) Komisjon avastas, et Viorel Micula on algatanud vahekohtuotsuse sundtäitmiseks hagi ka Ameerika Ühendriikide Columbia ringkonnakohtus ⁽⁴¹⁾. See kohtuasi on veel pooleli. Komisjonil on kavas taotleda luba esitada nende menetluste raames *amicus curiae* kokkuvõte. Viorel Micula algatas 3. oktoobril 2014 Rumeenia kohtutes Rumeenia suhtes veel täitemenetlusi, ent need nõuded lükkas Bukaresti kohus 3. novembril 2014 tagasi.

3. MEETME KIRJELDUS JA MENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

Meetme kirjeldus

- (39) Hinnatavaks meetmeks on vahekohtuotsusega hagejatele määratud hüvitise maksmine kas kõnealuse otsuse rakendamise või täitmise kaudu ja pärast vahekohtuotsuse tegemist kogunenud intressi tasumine.
- (40) Nagu on märgitud põhjenduses 3, maksis Rumeenia 2014. aasta alguses selle hüvitise juba osaliselt välja, tasaarvestades osa hüvitisest ühe hageja, S.C. European Food S.A. maksuvõlaga Rumeenia riigi ees. Sel viisil tasaarvestatud maksuvõla suurus oli 337 492 864 leud (ligikaudu 76 miljonit eurot) ⁽⁴²⁾.
- (41) Nagu on märgitud põhjenduses 37, konfiskeeris kohtu määratud täidesaatja vahekohtuotsuse täitmiseks Rumeenia rahandusministeeriumilt 45 681 714 leud (ligikaudu 10,17 miljonit eurot) ⁽⁴³⁾. Lisaks on Rumeenia ametiasutused kandnud ülejäänud 472 788 675 leud (ligikaudu 106,5 miljonit eurot, ⁽⁴⁴⁾ sh kohtu määratud täidesaatja kulud summas 6 028 608 leud) viie hageja nimel avatud blokeeritud kontole.
- (42) Rumeenia ametiasutuste sõnul on vahekohtuotsus rakendatud täielikult.

Ametliku uurimismenetluse algatamise põhjused

- (43) Komisjon jõudis menetluse algatamise otsuses esialgsele järeldusele, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Selle esialgse järelduse aluseks on esialgsed tähelepanekud, et:

- viis hagejat moodustavad ühe majandusüksuse, mida tuleks käsitada ettevõtjana;
- määratud hüvitise maksmisega antaks hagejatele majanduslik eelis, mida neil turul muidu ei oleks;
- eelise olemasolu ei välista asjaolu, et vahekohtu määratud hüvitis on mõeldud kahjude hüvitamiseks, sest kõnealuse vahekohtuotsuse puhul ei ole asjakohane Asterisi kohtupraktika, kus tehakse vahet kahjutasul ja riigiabil;
- antud eelis on valikuline, sest meetmest saavad kasu vaid hagejad;
- eelis antakse riigi ressurssidest, sest asjakohased maksed tehakse riigieelarvest, ja eelise andmise otsus on seostatav Rumeeniaga, olenemata sellest, kas Rumeenia rakendas vahekohtuotsust vabatahtlikult või kohtu korraldusel;
- hagejatele määratud hüvitise maksmine kahjustab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.

- (44) Seejärel tegi komisjon kindlaks, et riigiabieeskirjade kohaldamine ei mõjuta käesoleva juhtumi puhul aluslepingu artikliga 351 kaitstud õigusi ja kohustusi. Veel leidis komisjon, et hagejatele määratud hüvitise maksmine kujutaks endast uut abi, sest vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine toimuks pärast Rumeenia ühinemist liiduga, ning et ei ole oluline, et osa kuludest, mis meetmega hüvitatakse, tekkisid hagejatel enne ühinemist. Lõpetuseks jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu ei ole kokkusobiv siseturuga, sest see ei vasta regionaalabi puhul kohaldatavatele abi kokkusobivuse tingimustele.

⁽⁴¹⁾ Ameerika Ühendriikide Columbia ringkonnakohtu kohtuasi nr 1-14-cv-600 Viorel Micula vs. Rumeenia valitsus – petitioon ICSIDi otsuse kinnitamiseks ja otsuse registreerimiseks.

⁽⁴²⁾ Vt allmärkus 7.

⁽⁴³⁾ Vt allmärkus 38.

⁽⁴⁴⁾ Vt allmärkus 40.

4. RUMEENIA MÄRKUSED

- (45) Esiteks juhib Rumeenia tähelepanu sellele, et ICSIDi konventsiooni artikli 54 lõike 1 alusel peab iga osalisriik (Rumeenia ühines konventsiooniga 1975. aastal) „käsitama käesoleva konventsiooni kohaselt tehtud vahekohtuotsust siduvana ja jõustama oma territooriumil selle otsusega kehtestatud rahalised kohustused, nii nagu ta teeks seda oma riigi kohtu lõpliku otsuse korral”. Rumeenia väitel on tulenevalt sellest sättest igal osalisriigil kohustus tunnustada ja jõustada ICSIDi kohtuotsust (mille täitmist ei ole ICSIDi konventsiooni eeskirjade kohaselt peatatud) ning võimalus selline otsus riiklikesse kohtutesse edasi kaevata puudub.
- (46) Teiseks toonitab Rumeenia, et Rumeenia valitsus on kohustatud järgima Rumeenia põhiseadust, mis keelab tal põhjendamatult mõjutada vahekohtuotsuse jõustamise küsimuses riigi kohtunikke. Rumeenia rõhutab, et riigi kohus otsustas sõltumatult, et mitmesugused komisjoni 2014. aastal välja antud õigusaktid ei saa peatada vahekohtuotsuse jõustamist Rumeenia õiguse alusel. Veel väidab Rumeenia, et ehkki Rumeenia põhiseaduse kohaselt on liidu õigus Rumeenia (liht)seaduste suhtes ülimuslik, ei jäta see varju Rumeenia põhiseadust.
- (47) Kolmandaks väidab Rumeenia, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitist ei tuleks käsitleda siseturuga kokkusobimatu uue abina, vaid kahjude hüvitamisena Asterisi kohtupraktika tähenduses. Rumeenia on iseäranis vastu Lucchini kohtupraktika kohaldamisele käesoleva juhtumi puhul, väites, et käesoleva juhtumi asjaolud eristavad seda juhtumitest, mille kohta Euroopa Kohus langetas otsused Lucchini kohtuasjas ⁽⁴⁵⁾.
- (48) Ja lõpetuseks – Rumeenia tõstab korduvalt esile vastuolu, mis tekib käesoleva juhtumi puhul Rumeenia ICSIDi konventsiooni kohaste kohustuste ja liidu õiguse kohaste kohustuste vahel. Rumeenia väidab, et seni, kuni ei ole ICSIDi tasandil kindlaks määratud, kas ülimuslik on ICSIDi konventsioon või liidu õigus, ei tuleks ICSIDi otsuse rakendamist või täitmist pidada ebaseaduslikuks riigiabiks.

5. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (49) Ainsad huvitatud isikud, kes esitasid menetluse algatamise otsuse kohta märkuseid, olid vahekohtuotsuseni viinud vahekohtumenetluse algatanud hagejad. Hagejad vaidlustavad menetluse algatamise otsuses esitatud esialgsed järeldused. Eelkõige esitavad nad tähelepanekuid i) juhtumi tausta ja ii) meetme väidetavalt ebaõige kirjelduse kohta; nad kinnitavad, et iii) liidu riigiabieeskirjade ja ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute vahel ei ole mingit vastuolu; nad on veendunud, et iv) vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine ei kujuta endast riigiabi või v) vähemalt ei kujuta see endast uut abi; nad on seda meelt, et kui käsitada meedet abina, vi) oleks vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine siseturuga kokkusobiv abi; nad leiavad, et vii) õiguspäraste ootuste kaitse välistab selle, et komisjon võtab vastu negatiivse otsuse; ning lõpetuseks väidavad nad, et viii) komisjon peab astuma samme, et kaasata hagejaid korralikult uurimismenetlusse.

Märkused juhtumi tausta kohta

- (50) Hagejad selgitavad, et pärast kommunistliku režiimi kokkuvarisemist 1989. aastal avastas Rumeenia end äärmises majanduslikus kitsikuses. Olukord oli selline, et kui 1995. aastal algas Rumeenia ühinemine Euroopa Liiduga, oli riik kaugel liidu ühinemiskriteeriumide täitmisest. Selleks et kiirendada majanduse arengut ja vähendada piirkondade erinevusi, seadis Rumeenia valitsus sisse regionaalarengu raamistiku ja võttis üsna pea pärast seda vastu erakorralise määruse nr 24, et stimuleerida ebasoodsas olukorras olevates piirkondades erasektori investeringute tegemist. Erakorralise määruse nr 24 stiimulid olid suunatud pelgalt nendele investoritele, kes löid töökohti Euroopa ühe kõige vaesema riigi kõige ebasoodsamas olukorras olevates piirkondades. Sellega seoses rõhutavad hagejad eeskätt seda, et erakorralise määrusega nr 24 ei antud investoritele mitte üksnes eeliseid, vaid kehtestati neile ka kohustused, näiteks kohustus luua töökohti ja võtta tööle varem töötanud isikuid, arendada ja toota ebasoodsamas olukorras olevas piirkonnas uusi materjale, jätta värskest rajatud äriühingute peakontor ebasoodsas olukorras olevasse piirkonda ning taotleda alalise investori tunnistust ja see tunnistus saada.
- (51) Edasi selgitavad hagejad, et neile kuuluvad äriühingud said Bihori maakonnas investeerimise eest alalise investori tunnistuse aastatel 2000–2002. Nende kuni 1. aprillini 2009 kehtinud alalise investeerimise tunnistuste tingimuste kohaselt kohustusid hagejad säilitama oma investeringud „kaks korda pikema aja jooksul, kui [hagejad] said osa soodustustest”, mis olid kehtestatud erakorralise määrusega nr 24. Hagejad väidavad, et nad löid oma investeringutega ligikaudu 9 000 uut töökohta, millest 7 000 on senini alles. Veel kinnitavad hagejad, et

⁽⁴⁵⁾ Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 39.

nende investeeringutel oli piirkonnas märkimisväärne ülekanduv mõju. Nende tähelepanekute põhjal järeldavad hagejad, et nad aitasid leevendada oma investeeringutega Bihori maakonnas äärmiselt keeruliste majanduslike tingimuste põhjustatud viletsust ja et nad on parandanud selles piirkonnas elukvaliteeti.

- (52) Riigiabiieskirjade kohta, mis kehtisid Rumeenias enne Rumeenia ühinemist liiduga, väidavad hagejad, et kuna erakorraline määrus nr 24 võeti vastu enne seaduse nr 143/1999 jõustumist, oli osutatud määrus kõnealuse seaduse kohaldamisel olemasolev abi ja selle jaoks ei olnud vaja konkurentsiohkukogu luba. Samuti tulevad hagejad meelde seda, et ehkki konkurentsiohkukogu püüdis vaidlustada Rumeenia kohtutes erakorralist määrust nr 75, ei vaidlustanud ta erakorralise määruse nr 24 kokkusobivust seadusega nr 143/1999. Hagejad meenutavad ka seda, et kui jätta kõrvale 21. novembri 2001. aasta ühine seisukoht, siis üheski avalduses, mille liit ühinemisprotsessi käigus tegi, ei toodud eraldi välja erakorralise määruse nr 24 problemaatilisust riigiabi vaatenurgast.
- (53) Lõpetuseks väidavad hagejad, et igasugune vahekohtuotsuse täielik rakendamata jätmine või selle osa tagasinõudmine, mis eraldati hageja maksuvõla ja maksmisele kuuluva hüvitise tasaarvestamisega, oleks hagejate ja piirkonna jaoks hukutav, seades ohtu tuhanded töökohad ja põhjustades tagasimineku piirkonna majandusarengus.

Märkused meetme kirjelduse kohta

- (54) Hagejad väidavad, et menetluse algatamise otsuses puudub asjaomase meetme kindlaksmääramisel järjekindlus. Viidates menetluse algatamise otsuse põhjendustele 25 ja 26, rõhutavad hagejad, et ehkki komisjon uurib oma väitel üksnes vahekohtuotsuse rakendamist või täitmist, vaidlustab ta tegelikult selle aluseks oleva erakorralise määruse 24 kohase kava. Samuti väidavad hagejad, et igal juhul ei ole kunagi tõendatud, et erakorraline määrus nr 24 kujutas endast siseturuga kokkusobimatut riigiabi.
- (55) Märkides, et menetluse algatamise otsuses on kirjeldatud vahekohtuotsust valesti, jätkavad hagejad väitega, et kõnealuse otsusega antakse üksnes hüvitist kahju eest, mis tekkis selle tulemusel, et Rumeenia rikkus kahepoolset investeerimislepingut, mitte ei dubleerita erakorralise määrusega nr 24 ette nähtud soodustusi. Hagejate sõnul ei määranud vahekohus hüvitist erakorralise määruse nr 24 stiimulite enneaegse tühistamise eest. Pigem leiti, et kahepoolse investeerimislepingu rikkumise oli kaasa toonud Rumeenia ebamõistlik käitumine: i) investorite kõikide erakorralise määruse nr 24 kohaste kohustuste säilitamine, hoolimata sisuliselt kõikide kõnealuse määruse kohaste soodustuste kaotamisest; ii) hagejate erakorralise määruse nr 24 stiimulite jätkuva kättesaadavusega seotud õigus-päraste ootuste kahjustamine ning iii) ebapiisav läbipaistvus hagejate kohtlemisel.
- (56) Peale selle märkisid hagejad, et menetluse algatamise otsus põhineb eeldusel, mille kohaselt erakorraline määrus nr 24 kujutab endast siseturuga kokkusobimatut abi, mis aga on väär lähtepunkt, sest kõnealuse määruse kui regionaalabi kokkusobimatust siseturuga ei ole kunagi tõendatud.

Märkused liidu riigiabiieskirjade ja ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute vahelise vastuolu kohta

- (57) Viidates menetluse algatamise otsuse põhjendustele 51–55, kinnitavad hagejad, et liidu õigusaktid, milles käsitletakse liikmesriikide rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, ei oma käesoleva juhtumi puhul tähtsust, sest liidu riigiabiõiguse ja kahepoolse investeerimislepingu vahel ei ole vastuolu. Hagejad väidavad eeskätt seda, et igasuguse vastuolu välistab asjaolu, et kõnealune vahekohtumenetlus algatati enne Rumeenia ühinemist liiduga. Rumeenia kohustus rakendada vahekohtuotsust on pärit hetkest, mil ilmnes väidetav kahepoolse investeerimislepingu rikkumine, st ajast enne Rumeenia ühinemist liiduga, ja seega liidu õigus seda ei mõjuta.

Märkused seoses vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise käsitlemisega riigiabina

- (58) Hagejad väidavad, et Rumeenia-poolne vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine ei kujuta endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (59) Esiteks, ehkki hagejad ei vaidlusta S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L.-i ja S.C. Multipacki liigitamist ettevõtjateks, väidavad nad, et Ioan ja Viorel Micula ise ei tegele majandustegevusega. Ainuüksi faktist, et vendadel Miculadel on aktsiad mitmes ettevõttes, ei piisa, et lugeda ka neid endid ettevõtjateks. Samuti väidavad hagejad, et kolme eespool nimetatud äriühingut ja vendi Miculasid ei saa käsitada ühe majandusüksusena, sest vendade huvid ei ole identsed nimetatud äriühingute huvidega.
- (60) Teiseks rõhutavad hagejad, et vahekohtuotsuse rakendamisega ei anta neile eelist. Nende väitel ei kujuta meetmed, millega täidetakse seadusest tulenevaid kohustusi (nt makstakse kahju eest hüvitist), endast ettevõtjate sooduskohtlemist. Sellega seoses märgivad hagejad, et komisjon ei saa tugineda kohtujurist Colomeri avaldusele Atzeni kohtuasjas, sest see juhtum oli seotud kahjutasuga, millega hüvitati juba välja makstud siseturuga kokkusobimatu

abi sissenõudmine. Hagejad väidavad, et käesoleva juhtumi puhul ei ole neile vastupidiselt välja makstud mingit riigiabi, ammugi siis ebaseaduslikku riigiabi, mistõttu käesolev juhtum eristub *Atzeni* juhtumist. Samamoodi väidavad hagejad, et käesolevat juhtumit ei saa võrdsustada menetluse algatamise otsuses nimetatud juhtumitega, mille puhul leiti, et lepingusätted, millega hüvitati siseturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmine, kujutasid endast ise riigiabi.

- (61) Edasi märgivad hagejad, et vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine kuulub otseselt Asterisi kohtupraktika alla. Nad väidavad, et Asterisi kohtupraktika, nagu ka *Denkavit*⁽⁴⁶⁾ ja *ThyssenKruppi*⁽⁴⁷⁾ kohtuasjade aluseks on põhimõte, et liikmesriikidel ei ole kahjutasu maksmisel kaalutusõigust ja seega ei saa see liigituda riigiabiks. Rumeenia kahepoolse investeerimislepingu kohastes kohustustes kajastuvad väidetavalt üldised vastutuse kandmist käsitlevad eeskirjad, mille suhtes on kohaldatav Asterisi kohtupraktika. Komisjoni väite kohta, et Asterisi kohtupraktika ei ole kohaldatav kahjutasu suhtes, mida on antud liidu õigusega kokkusobimatuks peetavate ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute alusel, märgivad hagejad, et ükski selline kokkusobimatus ei muuda kehtetuks sellise kahepoolse investeerimislepingu alusel tehtud vahekohtuotsust. Lisaks ei saa vahekohtuotsuse rakendamist või täitmist lugeda riigiabi andmiseks n-ö tagaukse kaudu, kuivõrd kõnealuse otsusega ei ennistata tühistatud erakorralise otsuse nr 24 kohast kava. Pigem määratakse kõnealuse otsusega kahjutasu seoses Rumeenia iseseisva otsusega muu hulgas säilitada hagejatele kehtestatud põhjendamatu koormus.
- (62) Edasi märgivad hagejad, et komisjoni väited selle kohta, et kahepoolne investeerimisleping ei sobi kokku liidu õigusega, ei oma tähtsust, sest vaidlus, mis viis vahekohtumenetluseni ja lõppkokkuvõttes vahekohtuotsuse vastuvõtmiseni, tekkis enne Rumeenia ühinemist liiduga. Väites, et komisjoni menetluse algatamise otsuses esitatud põhjenduste aluseks on vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise ekslik seostamine erakorralise määruse nr 24 kohase kava kokkusobimatusega, kinnitavad hagejad taas, et igal juhul ei olnud vahekohtuotsusega kahjutasu määramisel aluseks Rumeenia otsus täita liidu riigiabieeskirju.
- (63) Edasi vaidlevad hagejad vastu sellele, et Euroopa Kohtu otsus *Lucchini* kohtuasjas, millele komisjon viitas menetluse algatamise otsuses, omab käesoleva juhtumi puhul mingit tähtsust. Hagejate meelest määratakse *Lucchini* kohtuasjas kindlaks üksnes see, et siseriikliku õiguse sätteid ei saa nurjata siseturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmist, ning sellel ei ole mingit seost kahepoolse investeerimislepingu rikkumise eest kahjutasu maksmist käsitleva vahekohtuotsuse rakendamise/täimisega.
- (64) Kolmandaks, mis puudutab vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise seostatavust Rumeenia riigiga, siis hagejad väidavad, et komisjoni hinnang ei saa põhineda erakorralise määruse nr 24 seostatavusel riigiga. Veel väidavad nad, et ICSIDi otsuse rakendamine/täitmine on Rumeenia ICSIDi konventsioonist tulenevate kohustuste automaatne ja paratamatu tagajärg. Ükskõik millist paratamatut sammu ei saa hagejate sõnul seostada riigiga ega lugeda riigiabiks. Edasi rõhutavad hagejad, et ICSIDi otsused ei kuulu läbivaatamisele liikmesriikide kohtutes ja et nende jõustamist ei saa takistada riigi avalikust korrast tulenevad põhjused või kokkusobimatus liidu õigusega.
- (65) Veel väidavad hagejad, et Rumeenia ICSIDi konventsiooni kohaseid kohustusi ei mõjutanud Rumeenia hilisem liidu liikmeks saamine. Nad selgitavad, et kuna kahepoolse investeerimislepingu väidetav rikkumine ja menetluse algatamine leidis aset enne Rumeenia ühinemist liiduga, ei ole ELi õigus käesoleva juhtumi suhtes kohaldatav.
- (66) Neljandaks, mis puudutab valikulisust, siis hagejad väidavad, et vahekohtuotsuse rakendamine/täitmine ei ole valikuline, sest kahepoolsete investeerimislepingute ja ICSIDi konventsiooniga kehtestatakse üldine vastutuse kandmise süsteem, mis on ühtmoodi kohaldatav kõikide investorite suhtes. Sellest tulenevalt ei ole selle süsteemi raames makstav kahjutasu valikuline. Sellega seoses tsiteerivad hagejad ka avaldust, mille on väidetavalt teinud komisjon, öeldes, et „ehkki kahepoolsete investeerimislepingutega antakse omandiõiguste kaitsmisega võõrsil eelis, ei saa need tehniliselt liigituda [aluslepingu] artikli 107 lõike 1 alusel keelatud riigiabiks, sest eelis ei soodusta teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, vaid antakse üldiselt kõikidele investoritele, olenemata sellest, millises valdkonnas nad tegutsevad”.
- (67) Lõpetuseks eitavad hagejad, et vahekohtuotsuse rakendamine kahjustab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Nende sõnul ei saa menetluse algatamise otsuses esitatud põhjendusi kasutada vendade Miculade puhul, kes väidetavalt ei tegele mingi majandustegevusega, mistõttu neile tehtavad maksed ei saa kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Hagejad väidavad üldiselt, et vahekohtuotsuse rakendamisega ei anta hagejatele eelist, nii et mis tahes mõju konkurentile või kaubandusele saab välistada.

⁽⁴⁶⁾ Kohtuasi 61/79: *Amministrazione delle finanze dello Stato vs. Denkavit italiana* (EU:C:1980:100).

⁽⁴⁷⁾ Komisjoni otsus 2008/408/EÜ, 20. november 2007, riigiabi C 36/A/06 (ex NN 38/06) kohta, mida Itaalia andis äriühingutele ThyssenKrupp, Cementir ja Nuove Terni Industrie Chimiche (ELT L 144, 4.6.2008, lk 37).

Märkused seoses vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise käsitlemisega uue abina

- (68) Järgmisena avaldavad hagejad arvamust seoses vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise käsitlemisega uue abina. Nad märgivad, et ainukesed sündmused, mis leidsid aset pärast Rumeenia ühinemist, olid vahekohtuotsuse vastuvõtmine ja selle täitmine. Iseäranis Rumeenia-poolne otsuse täitmine on väidetavalt pelgalt vahekohtuotsuse tagajärg, mitte põhjalike kaalutluste tulemus. Hagejate sõnul oli määrav hetk erakorralise määruse nr 24 jõustamine, hagejatele alalise investori tunnistuste väljastamine või hiljemalt kahepoolse investeerimislepingu sõlmimine. Hagejad tuginevad ka kohtupraktikale ja komisjoni praktikale seoses riigigarantiidega (mille kohaselt on määrav hetk see, mil antakse garantii, mitte see, mil seda kasutatakse või mil tehakse maksed) väitmaks, et kui hüvitist makstakse rahvusvahelises lepingus sisalduva kohustuse alusel, tuleks pidada määravaks selle lepingu sõlmimise kuupäeva.

Märkused vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise siseturuga kokkusobivuse kohta

- (69) Kõigepealt väidavad hagejad, et kui komisjon uurib teatamata abi juhtumit ja asjaomane liikmesriik ei esita ühtki kokkusobivusargumenti, on komisjon kohustatud kaaluma, kas abi võib olla siseturuga kokkusobiv kohaldatavate eeskirjade või suuniste alusel, nõudes vajaduse korral liikmesriigilt või abisaajalt lisateavet.
- (70) Menetluse algatamise otsuses leiduva esialgse kokkusobivusanalüüsi kohta märgivad hagejad, et see analüüs on põhimõtteliselt väär, sest selles kohaldatakse vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise suhtes praeguseid regionaalabi suuniseid, ehkki on ilmselge, et kõnealuse otsuse rakendamine/täitmine ei ole ajendatud ühestki regionaalarengu eesmärgist. Hagejate meelest – ja rõhutades taas, et menetluse algatamise otsuses on eeldatud väärtalt, et vahekohtuotsuse rakendamisega ennistatakse tagasiulatuvalt erakorralise määruse nr 24 kohane kava – on ainukene abi, mis võidi anda, erakorralise määruse nr 24 kava kohased soodustused. Seega oleks erakorralist määrust nr 24 tulnud hinnata 1998. aasta regionaalabi suuniste alusel, mille põhjal oleks nimetatud soodustused leitud olevat siseturuga kokkusobivad.
- (71) Järgmisena väidavad hagejad, et kunagi ei ole olnud ühtki kehtivat ametlikku otsust selle kohta, et erakorraline määrus nr 24 kujutab endast siseturuga kokkusobimatut riigiabi. Rumeenia konkurentsinspektsiooni otsus (nr 244), millega tühistati erakorraline määrus nr 24, oli hagejate sõnul puudulik, sest selles ei hinnatud kokkusobivust ja jäeti tehtud järeldused põhjendamata. Lisaks väidavad hagejad, et erakorralise määruse nr 75 vastuvõtmisega, millega kinnitati veel kord erakorralist määrust nr 24, eiras Rumeenia valitsus konkurentsinspektsiooni otsust. Peale selle väidavad nad, et konkurentsinspektsiooni poolt Rumeenia kohtutesse esitatud erakorralise määruse nr 75 vaidlustamise taotluste tagasilükkamine on veel üks tõend sellest, et erakorralised määrused nr 24 ja 75 olid konkurentsinspektsiooni otsuse suhtes ülimuslikud.
- (72) Veel märgivad hagejad, et komisjonil puudub pädevus vaadata, isegi täiendavalt, läbi erakorraline määrus nr 24. Erakorralise määruse nr 24 asjakohased osad tühistati enne Rumeenia ühinemist liiduga. Seega kui ka leitakse, et vahekohtuotsusega ennistatakse erakorralise määruse nr 24 alusel antud abi, ei ole hagejate väitel komisjonil mingit läbivaatamispädevust. Sellega seoses viitavad hagejad ka komisjoni otsusele seoses riigiabi juhtumiga N 380/2004, kus komisjon leidis, et enne ühinemist tehtud ja vaid ühinemiseelse ajaga seotud vahekohtuotsuse rakendamine pärast ühinemist ei kujuta endast uut abi.
- (73) Lõpetuseks väidavad hagejad, et erakorraline määrus nr 24 ja kõnealuse määruse kohased individuaalsed stiimulid olid kohaldatavate 1998. aasta regionaalabi suuniste kohaselt siseturuga kokkusobivad, sest kõik kokkusobivuskriteeriumid olid täidetud. Sellega seoses märgivad nad esiteks, et erakorralist määrust nr 24 võib tegelikult pidada pigem siseturuga kokkusobivaks investeerimisabiks kui tegevusabiks, ja teiseks, et isegi kõnealuse määruse lugemisel tegevusabiks on see siiski siseturuga kokkusobiv.

Märkused õiguspärase ootuste kohta

- (74) Hagejad väidavad, et komisjoni otsus, milles leitakse, et vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine on vastuolus riigiabi eeskirjadega, kahjustab hagejate õiguspäraseid ootusi. Nad väidavad, et liit sõnaselgelt julgustas Rumeeniat sõlmima enne Rumeenia ühinemist liikmesriikidega kahepoolseid investeerimislepinguid; et komisjon jätkab kahepoolsete investeerimislepingute sõlmimise toetamist; et hagejatel oli ootus, et vahekohumenetlus võimaldab neil saada hüvitist kahju eest, mida oli põhjendanud neile Rumeenia otsus säilitada kõik erakorralisest määrusest nr 24 tulenevad investorite kohustused; ning et ülekaalukas avalik huvi hagejate õiguspärase ootuste tähelepanuta jätmise vastu puudub.

Märkused hagejate menetlusõiguste kohta

- (75) Lõpetuseks märgivad hagejad, et kohtupraktika kohaselt on huvitatud isikutel õigus „olla haldusmenetlusega seotud piisavas ulatuses, võttes arvesse juhtumi asjaolusid”⁽⁴⁸⁾. Väites, et Rumeenia ei ole nõuetekohaselt kaasanud hagejaid riigiabimenetluse, millega väidetavalt asetati hagejad eriti ebasoodsasse olukorda, hoiatavad hagejad, et kui komisjon ei kaasa neid põhjalikumalt menetluse, võimaldamaks neil kaitsta korralikult oma huve, võib komisjoni lõppotsus muutuda kehtetuks. Lõpetuseks täheldavad hagejad, et komisjoni praktika seoses riigiabi juhtumitega üldiselt ei kindlusta piisavalt väidetavate abisaajate menetlusõigusi ja on – suutmata pakkuda tõhusaid õiguskaitsevahendeid – vastuolus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõikega 1 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47.

6. RUMEENIA MÄRKUSED KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSTE KOHTA

- (76) Oma tähelepanekutes hagejate esitatud märkuste kohta lükkab Rumeenia kõigepealt tagasi väite, et Ioan ja Viorel Miculat ennast ei saa pidada ELi riigiabiõiguse kohaldamisel ettevõtjateks. Rumeenia väidab, et viit hagejat tuleks käsitleda pigem ühe majandusüksusena, sest vendadel Miculadel on äriühingutest hagejate üle otsene või kaudne kontroll. Selle väite toetamiseks selgitab Rumeenia muu hulgas, et läbirääkimiste ajal, mis toimusid Rumeenia ja hagejate vahel pärast vahekohtuotsuse tegemist, võtsid vennad Miculad kolme äriühingust hageja nimel vastu ametliku otsuse.
- (77) Teiseks, Rumeenia tõrjub hagejate katset eitada seost erakorralise määruse nr 24 kohaste stiimulite tühistamise ja vahekohtuotsuse alusel kahjutasu maksmise vahel. Rumeenia väitel on vahekohtuotsusest selge, et vahekohus määras kahjutasu suuruse kindlaks majandusliku eelise põhjal, mis hagejad oleksid stiimulite säilitamise korral saanud.
- (78) Kolmandaks – mis puudutab hagejate väidet, et neid ei kaasatud ja et neid ei kaasata ka praegu nõuetekohaselt riigiabi uurimisse, siis Rumeenia eitab, et ta ei edastanud hagejatele viivitamata menetluse algatamise otsust. Veel väidab Rumeenia, et tal ei ole mingit seadusest tulenevat kohustust kaasata hagejaid rohkem, kui ta on seda teinud ja teeb praegu.

7. HINDAMINE

7.1. Abi olemasolu

- (79) Aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on „igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik millisel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Seega kujutab meede endast riigiabi, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:

— meede peab andma ettevõtjale valikulise majandusliku eelise;

— meede peab olema seostatav riigiga ja olema rahastatud riigi ressurssidest;

— meede peab kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi;

— meetmel peab olema potentsiaal kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

- (80) Komisjon rõhutab, et riigiabi mõiste on aluslepingus otseselt määratletud objektiivne õigusmõiste. Selle kindlaks tegemisel, kas konkreetne meede kujutab endast riigiabi, ei lähtuta mitte liikmesriigi kavatsustest või põhjendustest abi andmisel, vaid asjaomase meetme mõjust⁽⁴⁹⁾.

Ettevõtja

- (81) Euroopa Kohus on korduvalt määratlenud ettevõtjat kui majandustegevusega tegelevat üksust, olenemata tema õiguslikust seisundist ja rahastamisviisist⁽⁵⁰⁾. Seega sõltub konkreetse üksuse liigitamine täielikult tema tegevuse laadist.

⁽⁴⁸⁾ Viidatud on otsusele kohtuasjas T-68/03: Olympiaki Aeroporia Ypiresies (EU:T:2007:253, punkt 42).

⁽⁴⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-487/06 P: British Aggregates vs. komisjon (EU:C:2008:757, punktid 85 ja 89) ja tsiteeritud kohtupraktika ning otsus kohtuasjas C-279/08 P: komisjon vs. Madalmaad (NOx) (EU:C:2011:551, punkt 51).

⁽⁵⁰⁾ Otsus liidetud kohtuasjades C-180/98 kuni C-184/98: Pavlov jt (EU:C:2000:428, punkt 74).

- (82) Eraldi juriidilisi üksuseid võidakse käsitada riigiabieeskirjade kohaldamisel ühe majandusüksusena. Sel juhul peetakse asjaomaseks ettevõtjaks seda majandusüksust. Euroopa Kohus on sedastanud, et mõistet „ettevõtja” tuleb mõista konkurentsidiiguses kui majandusüksust isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust⁽⁵¹⁾. Selleks et teha kindlaks, kas mitu üksust moodustavad ühe majandusüksuse, vaatleb Euroopa Kohus kontrollosaluse või funktsionaalsete, majanduslike või orgaaniliste sidemete olemasolu⁽⁵²⁾.
- (83) Vahekohtuotsuse tegemiseni viinud vahekohtumenetluses on hagejateks vennad Ioan Micula ja Viorel Micula ning kolm neile kuuluvat äriühingut (S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack). On selge, et need kolm äriühingut tegelevad majandustegevusega, sest nad on spetsialiseerunud vastavalt toidukaupade, jahvatussaaduste ja plastpakendite tööstuslikule tootmisele. Seepärast on need kolm äriühingut ettevõtjad. Seda käsitust hagejad ei vaidlusta.
- (84) Küll aga väidavad hagejad, et vendi Miculasid kui füüsilisi isikuid ei saa pidada aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamisel ettevõtjateks ning et sellest tulenevalt ei kujuta vahekohtuotsuse rakendamisel või täitmisel neile välja makstud vahendid endast riigiabi. Eelkõige ei lange vendade Miculade huvid väidetavalt kokku kolme äriühingust hageja huvidega.
- (85) Komisjon leiab siiski, et kõnealused kolm äriühingut ja vennad Miculad üheskoos moodustavad riigiabiéeskirjade kohaldamisel ühe majandusüksuse. Seepärast peetakse asjaomaseks ettevõtjaks seda majandusüksust.
- (86) See järeldus tugineb esiteks asjaolule, et kolm äriühingust hagejat kuuluvad otseselt või kaudselt sisuliselt vendade Miculade ainuomandisse ja seega on vendadel Miculadel nende äriühingute üle kontroll.
- (87) Teiseks võetakse selle järelduse tegemisel arvesse seda, et äriühingutest hagejad on osa suuremast äriühingute kontsernist European Food and Drinks Group (edaspidi „EFDG”). Vahekohtumenetluse käigus nõudsid vennad Miculad hüvitist ka teiste EFDGsse kuuluvate äriühingute jaoks, mis olid väidetavalt kandnud menetluse kaasa toonud Rumeenia tegevuse tõttu kahju. Selle asemel et teha kahju kindlaks ja nõuda selle hüvitamist iga äriühingust hageja ja kahe individuaalse hageja puhul eraldi, võtsid hagejad oma hüvitamistaotluse aluseks väidetava kahju, mida kandis EFDG tervikuna. Pärast EFDG omandistruktuuri uurimist ja selle kindlakstegemist, et vendadele Miculadele kuulus otseselt või kaudselt vähemalt 99,96 % kõikidest EFDGsse kuuluvatest äriühingutest, mille puhul vennad Miculad nõudsid kahjutasu (need äriühingud on European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L., West Leasing S.R.L), kiitis vahekohus selle lähenemisviisi heaks ja lubas hagejatel taotleda hüvitist EFDG kui terviku kantud kahjude eest⁽⁵³⁾. See hagejate käitumine vahekohtumenetluse käigus ja vahekohtu vastavad otsused näitavad, et vennad Miculad ja kolm äriühingust hagejat, nagu ka EFDGsse kuuluvad eespool nimetatud äriühingud, moodustavad ühe majandusüksuse, millel on samad majanduslikud huvid.
- (88) Kolmandaks, vendade Miculade ja nende kuuluvate äriühingute käsitamist ühe majandusüksusena kinnitab veelgi see, kuidas neile määrati lõpuks vahekohtuotsusega hüvitis. Selle asemel, et eraldada igale viiest hagejast hüvitis eraldi, anti neile vahekohtuotsusega hüvitis ühiselt n-õ ühise hüvitise saamise õiguse alusel. Asjaolu, et viis hagejat koos (sh äriühingutest hagejad) palusid vahekohtul anda kogu hüvitis vendadele Miculadele, näitab, et äriühingutest hagejad ei ole vendadest Miculadest sõltumatud. Lõpuks lubas vahekohus igal hagejal võtta vastu kogu määratud hüvitis ja seejärel jagada see hagejate vahel nii, nagu nad seda sobilikuks peavad, olenemata kahjust, mida iga hageja tegelikult kandis.
- (89) Eespool toodud järeldust ei mõjuta hagejate väide, et käesolevat juhtumit tuleb eristada Hydrothermi kohtuasjast, sest sealne füüsiline isik oli partner, kes vastutas isiklikult nende äriühingute finantskohustuste eest, millega asjaomane isik leiti moodustavat ühe majandusüksuse, samal ajal kui vendadel Miculadel puudub selline isiklik vastutus. Selle peale tuletab komisjon meelde, et Euroopa Kohus ei nimetanud oma Hydrothermi kohtuotsuse asjakohastes punktides üldse asjaomase füüsilise isiku isiklikku vastutust. Pigem piirdus Euroopa Kohus tähelepanu

⁽⁵¹⁾ Otsus kohtuasjas C-170/83: Hydrotherm (EU:C:1984:271, punkt 11). Vt ka otsus kohtuasjas T-137/02: Pollmeier Malchow vs. komisjon (EU:T:2004:304, punkt 50).

⁽⁵²⁾ Otsus kohtuasjas C-480/09 P: Acea Electrabel Produzione SpA vs. komisjon (EU:C:2010:787, punktid 47–55); otsus kohtuasjas C-222/04: Cassa di Risparmio di Firenze SpA jt (EU:C:2006:8, punkt 112).

⁽⁵³⁾ Vt vahekohtuotsuse punktid 935–936 ja 943.

juhtimisega sellele, et asjaomasel füüsilisel isikul on kõnealuste äriühingute üle täielik kontroll⁽⁵⁴⁾. Nagu juba öeldud, on vendadel Miculadel tänu oma omandisuhtele samuti täielik kontroll äriühingutest hagejate ja tegelikult ka teiste asjakohaste EFDG äriühingute üle.

- (90) Samuti leiab komisjon vastupidiselt hagejate väidetele, et Cassa di Risparmio di Firenze kohtuotsuse aluseks olev loogika on kohaldatav ka käesoleva juhtumi puhul. Euroopa Kohus tunnistas kõnealuses otsuses, et üksus võib tegeleda majandustegevusega otseselt või kaudselt, kontrollides ettevõtjat majandusüksuse osana, mille nad koos moodustavad. Ehkki Euroopa Kohus tunnistas, et pelgalt aktsiate omamisest, isegi kontrollosalusest, ei piisa, et lugeda neid aktsiaid omava üksuse tegevust majandustegevuseks, kui see tähendab üksnes aktsionäri või liikme seisundiga kaasnevate õiguste kasutamist, nagu ka dividendide saamist, mis on vaid vara omamise viljad, leiab kohus, et praegune olukord on teistsugune. Euroopa Kohtu meelest „tuleb äriühingus kontrollosalust omavat üksust, kes tegelikult ka seda äriühingut kontrollib, sekkudes otseselt või kaudselt selle juhtimisse, lugeda aktiivselt kontrollitava ettevõtja majandustegevuses osalevaks”⁽⁵⁵⁾. Euroopa Kohus pidas vajalikuks juhtida tähelepanu ka sellele, et riigiabieskirjadest mööda hiilimiseks ei piisa sellest, et „ettevõtja lihtsalt jagatakse kaheks erinevaks üksuseks”⁽⁵⁶⁾. See põhimõte kehtib ka siis, kui üks kahest asjaomasest üksusest on füüsiline isik. Abi andmist füüsilisele isikule, kes on ettevõtjat kontrolliv aktsionär, muidu riigiabiks ei peeta, ehkki füüsiline isik võib kasutada seda abi enda kontrolli all olevate ettevõtjate hüvanguks. Praeguse juhtumi puhul ei ole riigiabieskirjade kohaldamise seisukohast vahet, kas hüvitis, mille vahetuse määras kõigile viiele hagejale ühiselt, makstakse välja vendadele Miculadele või neile kuuluvatele äriühingutele.
- (91) Lõpetuseks leiab komisjon, et vennad Miculad ja kolm äriühingust hagejat moodustavad koos ühe majandusüksuse, mis kujutab endast aluslepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamisel ettevõtjat. Sellesse majandusüksusesse kuuluvad ka teised EFDG äriühingud (European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L., West Leasing S.R.L), kelle väidetavate kahjudega seoses anti vendadele Miculadele vahekohtuotsusega hüvitist⁽⁵⁷⁾. Abimeetme lõplik abisaaja on kõnealune majandusüksus, mis koosneb viiest hagejast ja nimetatud EFDG äriühingutest.

Majanduslik eelis (1)

- (92) Eelis, nagu on sätestatud aluslepingu artikli 107 lõikes 1, on majanduslik hüve, mida ettevõtja ei oleks tavapärastes turutingimustes, st riigi sekkumise puudumisel saanud⁽⁵⁸⁾. Meetme täpne vorm ei oma tähtsust selle kindlakstegemisel, kas meetmega antakse ettevõtjale majanduslik eelis. Eelise mõiste hõlmab näiteks kõiki olukordi, kus ettevõtjad vabastatakse nende majandustegevusega kaasnevatest kuludest.
- (93) Vahekohtuotsusega määrati hagejatele hüvitis 376 433 229 leud, mille Rumeenia pidi koos lisanduva intressiga maksma. Selleks et täielikult mõista, miks vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise antakse hagejatele majanduslik eelis, on esmalt kasulik uurida, mille põhjal tegi vahet vahet oma otsust vastu võttes kindlaks, et hagejatele tuleks maksta hüvitist.
- (94) Olles otsustanud, et Rumeenia oli rikkunud kahepoolset investeerimislepingut, selgitas vahet vahet, et kahjutasu määramisel tuleks lähtuda põhimõttest, et „hageja olukord tuleb taastada sellisena, milline see oleks tõenäoliselt olnud, kui rahvusvahelist lepingut ei oleks rikutud”⁽⁵⁹⁾. Edasi selgitas vahet vahet, et kahjutasu maksimisega võib hüvitada üksnes selle kahju, millel on rahvusvahelise lepingu rikkumisega põhjuslik seos, ning et „kõik hagejate nimetatud väidetavad kahepoolse investeerimislepingu rikkumised tulenevad samast asjaolust – [erakorralise määruse nr 24] stiimulite enneaegsest tühistamisest – või on sellega otseselt seotud”⁽⁶⁰⁾. Määra kindlaks hagejatele makstava hüvitise täpset suurust, võttis vahet vahet arvesse seda, kas kahju tekkis ka tegelikult ja kas see oli otseselt seotud stiimulite kava tühistamisega. Suhkru hinna tõusu hüvitamiseks määratud kahjutasu puhul

⁽⁵⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-170/83: Hydrotherm (EU:C:1984:271, punkt 10).

⁽⁵⁵⁾ Otsus kohtuasjas C-222/04: Cassa di Risparmio di Firenze SpA jt (EU:C:2006:8, punkt 112).

⁽⁵⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-222/04: Cassa di Risparmio di Firenze SpA jt (EU:C:2006:8, punkt 114).

⁽⁵⁷⁾ Vt põhjendused 87 ja 88.

⁽⁵⁸⁾ Otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt (EU:C:1996:285, punkt 60); otsus kohtuasjas C-342/96: Hispaania vs. komisjon (EU:C:1999:210, punkt 41).

⁽⁵⁹⁾ Vahekohtuotsuse punkt 917.

⁽⁶⁰⁾ Vahekohtuotsuse punkt 928.

leidis vahekohus näiteks järgmist: „Nii kahju olemasolu kui ka põhjuslik seos stiimulite tühistamise ja kantud kahju vahel on piisavalt tõendatud. Keegi ei vaidlusta seda, et toorainetega seotud stiimuli tühistamise tõttu pidid hagejad maksma pärast 2005. aasta veebruari ostetud suhkrust rohkem”⁽⁶¹⁾.

- (95) Nende kaalutluste valguses on selge, et Rumeenia eraldab vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu hagejatele alates erakorralise määruse nr 24 kehtetuks tunnistamise hetkest (22. veebruar 2005) kuni selle määruse kavandatud aegumiseni (1. aprill 2009) summa, mis vastab täpselt kõnealuses määruses sätestatud kava alusel ette nähtud eelistele. Täpsemalt öeldes hüvitatakse vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise tollimaksud, mida nõuti suhkrust ja teiste toorainete importimisel ajavahemikus 22. veebruarist 2005 kuni 31. märtsini 2009, ning suhkrust importimisel nõutud tollimaksud, mille tasumist oleks hagejatel õnnestunud vältida, kui neil oleks olnud võimalus varuda suhkrust enne erakorralise määruse nr 24 meetmete kavandatud aegumist 31. märtsil 2009. Tagamaks et hagejad saaksid kaotatud kavale vastava summa täies ulatuses ja selleks, et „taastada hageja olukord sellisena, milline see oleks tõenäoliselt olnud”, määras vahekohus lisaks intressi ning hüvitise väidetavalt kaotatud võimaluste ja saamata jäänud kasumi eest⁽⁶²⁾. Vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise taastatakse sisuliselt olukord, milles hagejad oleksid suure tõenäosusega olnud, kui erakorralise määruse nr 24 kohast kava ei oleks kunagi kehtetuks tunnistatud.
- (96) Seega antakse vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise hagejatele majanduslik eelis, mida neil muidu turul ei oleks. Esiteks on toorainete kui lõpptoodete sisendi hankimise kulud ettevõtjate tavapärasel tegevuskulud ja ettevõtjate vabastamisega osast nende tavapärastest tegevuskuludest antakse neile selge eelis. Teiseks on asjaolu, et hagejatele anti hüvitist kasumi eest, mis neil jäi saamata põhjusel, et nad pidid kandma ise oma tegevuskulud, samamoodi majanduslik eelis, mida ettevõtjal tavapärastes turutingimustes ja vahekohtuotsuse puudumisel ei oleks. Tavapärastes turutingimustes oleks ettevõtja pidanud kandma oma majandustegevusega kaasnevad kulud ise ega oleks seepärast sellist kasumit tootnud. Kolmandaks on eraldi ja täiendav eelis hagejatele intressi tasumine maksetelt, mis oleks väidetavalt tulnud minevikus teha, kuid mida ennast tuleks käsitada eelise andmisena. Taas tuleb öelda, et tavapärastes turutingimustes ja vahekohtuotsuse puudumisel oleks ettevõtja pidanud kandma oma tavapärasel tegevuskulud, ta ei oleks tootnud väidetavalt saamata jäänud kasumit ja seepärast ei oleks ta saanud teenida sellelt kapitalilt intressi. Erakorralise määruse nr 24 kohase kava kehtetuks tunnistamisega taastas Rumeenia turul, kus hagejad tegutsevad, õigupoolest tavapärasel konkurentsitingimused ning mis tahes katsega hüvitada hagejatele erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamise tagajärjed antakse eelis, mida ettevõtjatel nendes tavapärastes turutingimustes ei oleks.
- (97) Hagejate katse eraldada hüvitise andmine erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamisest on ebaveenev. Hagejad väidavad järgmist: „ICSIDI vahekohus järeldas käesoleva juhtumi puhul, et otsus järgida riigiabieeskirju oli kooskõlas Rumeenia kahepoolse investeerimislepingu kohaste kohustustega, ning ei määranud hagejatele kahjutasu selle põhjal. ICSIDI vahekohus määras kahjutasu hoopis Rumeenia riigi väärkäitumise tõttu, mis seisnes seoses erakorralise määrusega nr 24 kehtestatud kohustuste säilitamises pärast kava tühistamist ja mitteläbipaistvas käitumises investorite suhtes.”
- (98) See vahekohtuotsuse kirjeldus on ebatäpne ja igal juhul ei võeta selles arvesse vahekohtuotsuse rakendamise/täitmise mõju. Nagu juba märgitud – vahekohus leidis, et kõik kahepoolse investeerimislepingu väidetavad rikkumised tulenesid „stiimulite enneaegsest tühistamisest või on sellega otseselt seotud”,⁽⁶³⁾ ning määras kahjutasu selle kahju hüvitamiseks, mis tulenes otse stiimulite kava tühistamisest. Samuti on juba tsiteeritud vahekohtu seisukohta, et „tühistades erakorralise määruse nr 24 stiimulid enne 1. aprilli 2009, ei tegutsenud Rumeenia ebamõistlikult ega pahauskelt (kui jätta kõrvale investorite kohustuste põhjendamatu säilitamine pärast stiimulite kohaldamise lõpetamist). Vahekohus jõuab siiski häälteenamise alusel järeldusele, et Rumeenia pettis hagejate õiguspäraseid ootusi selle suhtes, et need stiimulid on sisuliselt samas vormis kättesaadavad kuni 1. aprillini 2009. Samuti ei tegutsenud Rumeenia läbipaistvalt, jättes hagejatele õigel ajal teatamata, et korra kohaldamine lõpeb enne selle ette nähtud aegumiskuupäeva. Selle tulemusel leiab vahekohus, et Rumeenia ei suutnud „tagada [hagejate] investeringute õiglast ja võrdset kohtlemist” kahepoolse investeerimislepingu artikli 2 lõike 3 tähenduses”⁽⁶⁴⁾.

⁽⁶¹⁾ Vahekohtuotsuse punkt 953.

⁽⁶²⁾ Vahekohtuotsuse alusel makstavad summad on esitatud põhjendus 27.

⁽⁶³⁾ Vahekohtuotsuse punkt 928.

⁽⁶⁴⁾ Vahekohtuotsuse punkt 872.

- (99) Selle järelduse valguses ei saa hagejate kombel väita, et Rumeenia otsusega järgida liidu riigiabieeskirju erakorralise määruse nr 24 kehtetuks tunnistamisega ei rikutud vahekohtu meelest kahepoolset investeerimislepingut või et vahekohus ei määranud kahjutasu selle põhjal⁽⁶⁵⁾. Komisjon märgib, et põhjendades oma otsust määrata hindade tõusu ja varumisvõimaluse kadumise ning saamata jäänud kasumi eest hüvitis, viitas vahekohus üksnes nendele kahjudele, mis olid tekkinud hagejatel erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamise tagajärjel⁽⁶⁶⁾. Vahekohus ei viidanud oma järeldusele, et Rumeenia käitus investorite erakorralise määruse nr 24 kohaseid kohustusi säilitades ebamõistlikult ja ei tegutsenud läbipaistvalt, ega määranud sellele järeldusele tuginedes täiendavat kahjutasu.

Majanduslik eelis (2): kahjutasu ja riigiabi

- (100) Vastupidiselt hagejate väidetele ei välista eelise olemasolu ka asjaolu, et vahekohtu poolt hagejatele vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu määratud hüvitise maksmine kujutab endast kahjude hüvitamist. Sellega seoses on keskne küsimus, kas käesoleva juhtumi suhtes on kohaldatavad Euroopa Kohtu Asterisi otsuses⁽⁶⁷⁾ sätestatud põhimõtted. Oma Asterisi kohtuasjas tehtud otsuses sätestas Euroopa Kohus, et riigiabi „on oma õigusliku laadi poolest põhimõtteliselt erinev kahjutasust, mille maksmist isikutele võidakse nõuda pädevatelt riigiasutustelt enda põhjustatud kahju hüvitamiseks”⁽⁶⁸⁾. Hagejad väidavad, et käesolev juhtum kuulub otseselt selle kohtupraktika alla ning et komisjoni mis tahes katse teha Asterisi juhtumil ja käesoleval juhtumil vahet on ebaveenev. Komisjon ei ole selle seisukohaga nõus.
- (101) Esiteks märgib komisjon, et Asterisi juhtum võrsus hoopis teistsugusest kontekstist kui käesolev juhtum. Asterisi juhtumi puhul tegi Euroopa Kohus otsuse vastusena Kreeka kohtu eelotsusetaotlusele, milles Euroopa Kohtul paluti avaldada arvamust liikmesriikide kohtute pädevuse kohta menetleda kahjunõudeid, mille on esitanud üksikisikud riigiasutuste vastu seoses abi maksmata jätmisega liidu ühise põllumajanduspoliitika raames. Abi ei jäänud maks-mata mitte seepärast, et Kreeka ametiasutused oleksid murdnud oma lubadust kõnealune abi anda, vaid pigem seetõttu, et komisjonil olid sattunud määrusesse tehnilised vead. Mõjutatud ettevõtjad olid juba esitanud Euroopa Kohtule komisjoni vastu kahju hüvitamise nõude, kuid Euroopa Kohus oli lükanud selle tagasi kui alusetu. Vastusena eelotsusetaotlusele sedastas Euroopa Kohus oma otsuses, et kuna ta oli varem komisjoni vastu esitatud kahju hüvitamise nõude tagasi lükanud, peab mis tahes Kreeka riigi vastu esitatud kahju hüvitamise nõue olema esitatud teistel alustel kui komisjoni vastu esitatud tagasilükatud nõue, st selle aluseks peab olema Kreeka ameti-asutuse enda õigusvastane tegu. Euroopa Kohus ei väitnud, et kahjutasu, mis võrdub lubatud, ent maksmata jäänud ebaseadusliku riigiabiga, ei kujuta endast riigiabi. Seega ei järeldu Asterisi kohtuotsusest, et iga kahjutasu maksmine jääb automaatselt väljapoole liidu riigiabiõiguse kohaldamisala, nagu hagejad tunduvad väitvat. Pigem ei anta riigiasutuste õigusvastasel käitumisel põhinevate vastutuse juhtumite puhul ettevõtjale mingit eelist, kui sellise vastutusega tagatakse pelgalt see, et kahju kandnud isikule antakse see, milleks tal on õigus, nii nagu antaks asjaomases liikmesriigis tsiviilvastutuse üldeskirjade alusel ükskõik millisele teisele ettevõtjale. Nende tsiviilvastu-tuse üldeskirjade alusel antav hüvitis erineb riigiabist sedavõrd, et see ei saa kaasa tuua olukorda, kus kahju kannatanud isiku seis on pärast hüvitise saamist parem.
- (102) Teiseks – selleks et hüvitis jääks Asterisi kohtupraktika alusel väljapoole liidu riigiabiéeskirjade kohaldamisala, peab see põhinema hüvitamise üldeskirjal⁽⁶⁹⁾. Käesoleva juhtumi puhul on hüvitis määratud hagejatele ELi-sisese kahepoolse investeerimislepingu alusel, mida komisjon peab alates Rumeenia ühinemisest liiduga kehtetuks. Komisjon on olnud järjekindlalt seisukohal, et ELi-sisised kahepoolsed investeerimislepingud, nagu see investee-rimisleping, millele on rajanud oma nõude käesoleva juhtumi hagejad,⁽⁷⁰⁾ on vastuolus liidu õigusega,

⁽⁶⁵⁾ Vahekohus järeldas, et erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamisega peteti hagejate õiguspäraseid ootusi (vahekohtuotsuse punktid 725 ja 726) juba enne seda, kui ta vaatles Rumeenia tegevuse mõistlikkust või läbipaistvust (neid vaadeldakse alles vastavalt punktides 727 jj ja 837 jj). Seega ei ole mingit alust hagejate kombel väita, et vahekohtu järeldus kahepoolse investeerimislepingu rikkumise kohta oli tingitud investorite erakorralise määruse nr 24 kohaste kohustuste säilitamise ebamõistlikkusest või Rumeenia tegevuse ebapiisavast läbipaistvusest.

⁽⁶⁶⁾ Vahekohtuotsuse punktid 953, 961, 971, 984, 1 016, 1 020, 1 136.

⁽⁶⁷⁾ Otsus liidetud kohtuasjades 106/87 kuni 120/87: Asteris (EU:C:1988:457).

⁽⁶⁸⁾ Otsus liidetud kohtuasjades 106/87 kuni 120/87: Asteris (EU:C:1988:457, punkt 23).

⁽⁶⁹⁾ Vt komisjoni otsus, 16. juuni 2004, abi kohta, mida Madalmaad andsid Akzo-Nobelile kloori transpordi vähendamiseks (juhtum N 304/2003, otsuse kokkuvõte: ELT C 81, 2.4.2005, lk 4); vt ka komisjoni otsus, 20. detsember 2006, abi kohta, mida Madalmaad andsid autolammutusettevõtte Steenbergen ümberpaigutamiseks (juhtum N 575/05, otsuse kokkuvõte: ELT C 80, 13.4.2007, lk 1).

⁽⁷⁰⁾ Samadel põhjustel peab komisjon kehtetuks ka taotluse joonealuses märkuses 53 loetletud vahekohtumenetluste aluseks olevaid ELi-siseseid kahepoolsed investeerimislepinguid.

sest need ei ole kooskõlas liidu aluslepingute sätetega, ja seetõttu tuleks neid pidada kehtetuks⁽⁷¹⁾. Komisjon on korduvalt teinud selle seisukoha teatavaks liikmesriikidele, sealhulgas kõnealustele liikmesriikidele.

- (103) Kolmandaks märgib komisjon, et vahekohtuotsuse eesmärk on anda taotlejatele hüvitist stiimulite eest, mida Rumeenia oli neile erakorralise määruse nr 24 (mida on muudetud erakorralise määrusega nr 75) alusel lubanud, ent mille tühistamist on liit nõudnud, et viia lõpule läbirääkimised Rumeenia ühinemiseks liiduga. Seega taotlejad hagejad vastupidiselt Asterisi juhtumile käesoleva juhtumi puhul hüvitist põhjusel, et neile jäeti andmata stiimulid, mida Rumeenia oli lubanud neile anda, rikkudes oma kohustusi, mis on sätestatud Euroopa lepingu artiklis 64 ja seaduses nr 143/1999, nagu seda on tõlgendatud Rumeenia konkurentsinoukogu otsusega nr 244/2000 mitte anda ebaseaduslikku riigiabi. Ent nagu kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer on selgitanud, kujutab sellise kahjutasu andmine, mis on võrreldav abisummaga, mida kavatseti anda, endast kaudset ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi andmist⁽⁷²⁾. Sellele arutluskäigule tuginedes on Üldkohus käsitanud sissenõutud riigiabi hüvitamise sätteid riigiabina⁽⁷³⁾. Peale selle leidis Euroopa Kohus Lucchini kohtuotsuses, et liikmesriigi kohtul ei lastud kohaldada siseriiklikku õigust, kui selle õiguse kohaldamisel on selline mõju, et see „ei võimaldaks [—] kohaldada ühenduse õigust, kuna muudaks võimatuks ühenduse õigust rikkudes antud riigiabi tagasinõudmise”⁽⁷⁴⁾.
- (104) Hagejate katsed eristada need juhtumid käesolevast juhtumist ei ole veenvad. Oluline ei ole mitte see, et nimetatud juhtumite aluseks olevad täpsed asjaolud erinevad käesoleva juhtumi asjaoludest, vaid nende juhtumite puhul kohaldatav põhimõte, et liikmesriigi õigust, sealhulgas liikmesriigi õiguse kohast vastutuse korda, ei saa kohaldada, kui see ei võimalda kohaldada liidu riigiabiõigust ja tooks lõppkokkuvõttes kaasa ebaseadusliku riigiabi andmise. Seda arvesse võttes ei tehta Asterisi kohtuasjas erandit ebaseadusliku riigiabi sissenõudmise või ebaseadusliku riigiabi saamatajäämise hüvitamiseks antud kahjutasu puhul. Komisjoni meelest kehtib sama põhimõte ka siis, kui vastutus tuleneb kahe liikmesriigi vahel sõlmitud rahvusvahelise õiguse lepingust (nagu ELi-sisene kahepoolne investeerimisleping), mille kohaldamine toob kaasa riigiabi andmise. Kui ELi-sisese lepingu liikmesriigipoolne jõustamine ei võimalda kohaldada liidu õigust, peab asjaomane liikmesriik lähtuma liidu õigusest, sest liidu esmane õigus, nagu aluslepingu artiklid 107 ja 108, on asjaomase liikmesriigi rahvusvaheliste kohustuste suhtes ülimuslik.
- (105) Hagejate väide, et kunagi ei ole olnud ühtki kehtivat ametlikku otsust, millega erakorraline määrus nr 24 oleks tunnistatud ebaseaduslikuks riigiabiks või kõnealused stiimulid siseturuga kokkusobimatuks, on sellega seoses ebaoluline, sest vaidlusaluse meetme ei moodusta ja käesoleva otsuse aluseks ei ole mitte erakorralise seaduse nr 24 alusel lubatud investeerimisstiimulid, vaid vahekohtuotsuse rakendamine/täitmine. Kuna erakorraline määrus nr 24 tunnistati 22. veebruaril 2005 kehtetuks ja pärast seda kuupäeva ei makstud selle õigusakti alusel välja enam mingit abi, ei saanud ei Rumeenia konkurentsinoukogu ega komisjon tõepoolest järeldada ametlikus otsuses, et erakorraline määrus nr 24 oleks kaasa toonud siseturuga kokkusobimatu riigiabi maksmise ajavahemikus 22. veebruarist 2005 kuni 1. aprillini 2009, mis on periood, mille ulatuses antakse hagejatele vahekohtuotsusega hüvitist.
- (106) Samal põhjusel ei ole vajadust, et komisjon võtaks vastu ametliku otsuse riigiabi olemasolu kohta juhtudel, kui liikmesriigi kohus või vahekohus kohustab liikmesriiki maksma abimeetme tühistamise eest toetust. Aluslepingu artikli 107 lõige 1 sisaldab üldist keeldu anda riigiabi „ükskõik millisel kujul”. Seega ei oma meetme täpne vorm tähtsust selle kindlakstegemisel, kas meetmega antakse ettevõtjale majanduslik eelis⁽⁷⁵⁾. Seega, kui riigiabi antakse

⁽⁷¹⁾ Vt 22. mai 2013. aasta täiskogus toimunud arutelul antud volinik De Gucht vastus parlamendi suulisele küsimusele O-000043/2013/rev.1, kus ta väitis, et „komisjon on nõus, et ELi liikmesriikide kahepoolsed lepingud ja investeerimislepingud ei ole kooskõlas ELi õigusega”. Vt veel komisjoni talituste töödokument, 3. veebruar 2012, kapitali liikumise ja investeringute kohta ELis – komisjoni talituste dokument turujärelevalve kohta, SWD(2012)6 final, lk 13. Vt ka komisjoni talituste töödokument, 15. aprill 2013, kapitali vaba liikumise kohta ELis, SWD(2013)146 final, lk 11 ja 14; komisjoni talituste töödokument, 18. märts 2014, kapitali vaba liikumise kohta ELis, SWD(2014)115 final, lk 12; ning Euroopa Komisjon, Monitoring activities and analysis, Bilateral Investment Treaties between EU Member States (intra-EU BITs) 2012, mille leiab aadressilt: http://ec.europa.eu/internal_market/capital/analysis/monitoring_activities_and_analysis/index_en.htm.

⁽⁷²⁾ 28. aprilli 2005. aasta arvamus liidetud kohtuasjades C-346/03 ja C-529/03: Atzori (ECLI:EU:C:2005:256, punkt 198).

⁽⁷³⁾ Otsus kohtuasjas T-384/08: Elliniki Nafpigiokataskevastiki AE Chartofylakeiou vs. komisjon (EU:T:2011:650) ja otsus kohtuasjas T-565/08: Corsica Ferries vs. komisjon (EU:T:2012:415, punktid 23, 114 ja 120–131). Vt ka analoogne otsus kohtuasjas C-111/10: komisjon vs. nõukogu (EU:C:2013:785, punkt 44).

⁽⁷⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-119/05: Lucchini (EU:C:2007:434, punkt 59).

⁽⁷⁵⁾ Otsus kohtuasjas C-280/00: Altmark Trans (EU:C:2003:415, punkt 84).

kohtuotsuse või vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu, mida tehakse komisjoni meelest käesoleva vahekohtuotsuse puhul, peab komisjon tõestama seoses selle rakendamise või täitmisega, et aluslepingu artikli 107 lõike 1 kumulatiivsed tingimused on täidetud ja et abi ei ole kokkusobiv siseturuga.

(107) Komisjon tuletab igal juhul meelde, et erakorralise määruse nr 24 kehtetuks tunnistamisel järeldasid kõik – Rumeenia konkurentsinäukogu, liit mitmes oma ühises seisukohas ja Rumeenia valitsus, et erakorraline määrus nr 24 tõi kaasa riigiabi, mis on Euroopa lepingu, ELi-Rumeenia assotsiatsiooninäukogu otsuse nr 4/2000, seaduse nr 143/99 ja ühenduse õigustiku alusel ebaseaduslik. Peale selle ei ole Rumeenia konkurentsinäukogu otsust nr 244/2000 kunagi vaidlustatud ega tühistatud. Rumeenia seadusandja on seda vaid eiranud, võttes vastu seaduse nr 143/1999 riigiabi käsitlevate sätetega vastuolus oleva erakorralise määruse nr 75 ning rikkudes sellega oma Euroopa lepingu ja ELi-Rumeenia assotsiatsiooninäukogu otsuse nr 4/2000 kohaseid kohustusi. Liit nõudis seoses ühinemisläbirääkimistega, et Rumeenia järgiks seda otsust ning täidaks oma Euroopa lepingu ja ühenduse õigustiku kohaseid kohustusi, mida Rumeenia erakorralise määruse nr 24 kehtetuks tunnistamisega ka tegi.

(108) Eespool kirjeldatud põhjustel järeltab komisjon, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmisega vahekohtu otsuse rakendamise või täitmise kaudu antakse hagejatele majanduslik eelis, mida nad tavapärastes turutingimustes ei oleks saanud.

Valikulisus

(109) Riigiabi ei kujuta endast sugugi mitte kõik meetmed, millega antakse ettevõtjale majanduslik eelis, vaid üksnes need, millega antakse majanduslik eelis valikuliselt teatavatele ettevõtjatele või ettevõtjate kategooriatele või majandussektoritele.

(110) Vahekohtuotsusega määratakse hüvitis üksnes hagejatele. Seepärast annab Rumeenia selle hüvitise maksmisega vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu eelise üksnes hagejatele. Seega on meede valikuline.

(111) Peale selle, nagu järeltab Asterisi kohtuotsusest, ei tooda kahju hüvitamisega konkreetsele ettevõtjale valikuliselt kasu üksnes siis, kui see hüvitis tuleneb üldisest valitsuse vastutuse eeskirjast, millele võib tugineda iga isik ja mis välistab ükskõik millise hüvitise andmise puhul teatavatele ühiskonnarühmadele valikulise eelise andmise. Vaidlustatud meede, mis tuleneb kahepoolse investeerimislepingu sätete kohaldamisest, ei vasta käesoleva juhtumi puhul sellele nõudele mitmel põhjusel.

(112) Esiteks annab kahepoolne investeerimisleping selle õiguse hüvitisele vaid teatud investorirühmale, st ELi-sisese kahepoolse investeerimislepinguga hõlmatud kahe liikmesriigi – Rootsi ja Rumeenia – investoritele. Nii ei saanud selle kahepoolse investeerimislepingu põhjal taotleda kehtetuks tunnistatud erakorralise määruse nr 24 alusel lubatud stiimulitele vastavat kahjutasu iga sarnases olukorras olev liidu investor, vaid üksnes teatava kodakondsusega investorid. Seega, kui kahepoolse investeerimislepingu kohaselt investorile määratud hüvitise maksmine kujutab endast eelise andmist, on see eelis valikuline. Mis puudutab hagejate väidet, et komisjon on eelnevalt heaks kiitnud kahepoolsete investeerimislepingutega antud eeliste üldise laadi (vt põhjendus 66), siis avaldus, mida hagejad selle väite toetuseks tsiteerisid, ei ole tegelikult üldse komisjoni avaldus, vaid väljavõte uuringust, mille koostas Euroopa Parlamendi liidu välispoliitika peadirektoraadi poliitikaosakonna jaoks välistöövõtja. Lisaks – selleks et kummutada mis tahes kahtlused seoses selles uuringus väljendatud arvamustega – sisaldab uuring märkust, kus on öeldud, et nende arvamuste eest vastutab üksnes uuringu autor ja need ei kajasta Euroopa Parlamendi ametlikku seisukohta. Kõnealuses aruandes tehtud avaldust ei saa seostada komisjoniga ja see avaldus on käesoleva juhtumi seisukohast ebaoluline.

(113) Teiseks, vaidlustatud meetmega hüvitatakse taotlejatele investeerimisstiimulite kehtetuks tunnistamine, need stiimulid on aga juba ise laadilt valikulised. Tõepoolest, erakorralise määruse nr 24 alusel pakutud stiimulid olid kättesaadavad vaid teatud piirkondadesse investeerivatele ettevõtjatele. Sellest tulenevalt tuleks vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitist ennast pidada valikuliseks, sest see vastab kehtetuks tunnistatud erakorralise määruse nr 24 alusel lubatud eelistele.

(114) Komisjon leiab igal juhul, et kahepoolne investeerimisleping, mille põhjal vahekohus määras hagejatele hüvitise, muutus Rumeenia ühinemisel liiduga kehtetuks, nii et seda ei saa pidada aluseks üldisele valitsuse vastutuse eeskirjale, millele võib tugineda iga investor.

(115) Kõikidel eespool nimetatud põhjustel järeltab komisjon, et vahekohtuotsuse rakendamise või täitmisega antakse hagejatele valikuline eelis.

Riigi ressursid

- (116) Aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses kujutavad endast riigiabi üksnes need eelised, mis on võimaldatud otseselt või kaudselt riigi ressurssidest. Käesoleva juhtumi puhul on Rumeenia vahekohtuotsust juba osaliselt rakendanud, tasaarvestades osa vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitisest ja maksud, mis üks hageja võlgnes Rumeenia riigile. Lisaks on kohtu määratud täidesaatja konfiskeerinud vahendeid riigi kontodelt, et rahuldada vahekohtuotsuse kohased hagejate rahuldamata nõuded. Otsemakseid riigieelarvest, loobumist riigi sissetulekust tasumisele kuuluvate maksude kustutamisega või muude riigi varade (nagu aktsiad teistes ettevõtetes või konfiskeeritud varad) ülekandmist hagejatele – toimuigu see vabatahtlikult või kohtu korraldusel – tuleb käsitada riigi ressurssidest rahastatavate meetmetena.

Seostatavus

- (117) Selleks et valikuline eelis kujutaks endast abi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peab see muu hulgas olema seostatav riigiga ⁽⁷⁶⁾. Käesoleva juhtumi puhul väidavad hagejad, et kuna vahekohtuotsuse rakendamine on „Rumeenia ICSIDi konventsioonist tulenevate kohustuste automaatne ja paratamatu tagajärg, ei ole see selgelt seostatav riigiga ega saa seega kujutada endast riigiabi”. Hagejate väite mõte on selles, et kuna Rumeenia on kohustatud rakendama vahekohtuotsust tulenevalt rahvusvahelises õiguses sätestatud kohustusest, ei ole selle rakendamine seostatav riigiga. Komisjon ei ole selle mõttekäiguga nõus ja leiab, et meede on järgmistel põhjustel seostatav Rumeeniaga.
- (118) Alustuseks märgib komisjon, et Rumeenia vabatahtliku nõusolekuga sõlmida kahepoolne investeerimisleping tekkisid tingimused vahekohtuotsusest tuleneva valikulise eelise tarvis, nagu on selgitatud põhjenduses 110 jj.
- (119) Peale selle, kui Rumeenia rakendab vabatahtlikult vahekohtuotsust, makstes hagejatele välja vahekohtu määratud hüvitise, ei ole mingit kahtlust, et see meede on seostatav Rumeenia riigiga. Igal juhul võib seda väita selle vahekohtuotsusega hagejatele määratud hüvitise osa puhul, mille Rumeenia tasaarvestas maksudega, mis üks hageja, S.C. European Food S.A., võlgnes Rumeenia ametiasutustele. See väide peab paika ka seoses Rumeenia otsusega maksta vabatahtlikult välja ülejäänud osa vahekohtu määratud hüvitisest.
- (120) Ja lõpetuseks, iga Rumeenia riigiorganite tegu on seostatav riigiga. Need riigiorganid hõlmavad liikmesriigi valitsust ja teisi riigiasutusi. Riigiorganiteks tuleks lugeda ka liikmesriigi kohtuid ning kohtu määratud täidesaatajaid ja kohtutäitureid ning seega on neil Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 4 lõike 3 alusel liidu ees lojaalse koostöö kohustus. Seega on liikmesriikide kohtute ning kohtu määratud täidesaatajate ja kohtutäiturite tegevus seostatav Rumeenia riigiga, nii et kui Rumeenia on kohustatud andma hagejatele vahekohtuotsuse alusel hüvitist oma kohtute või kohtu määratud täidesaatajate ja kohtutäiturite tegevuse kaudu, on see tegevus samuti seostatav Rumeenia riigiga. Liidu õiguses tunnistatakse vaid üht kitsalt piiritletud erandit sellest seostatavuse üldpõhimõttest: meede ei ole seostatav liikmesriigiga, kui asjaomasel liikmesriigil on liidu õigusest tulenev kohustus rakendada seda meedet ilma mingi kaalutusõigusega. Sellisel juhul tuleneb meede liidu seadusandja välja antud õigusaktist ja ei ole seostatav riigiga. Rumeenial ei ole mõistagi mingit liidu õigusest tulenevat kohustust rakendada vahekohtuotsust. Seega on iga otsus rakendada või täita vahekohtuotsust, olenemata sellest, kas selle on teinud Rumeenia valitsus või Rumeenia kohtud, seostatav Rumeenia riigiga.
- (121) Eespool öeldut arvesse võttes järeldab komisjon, et meede on seostatav Rumeeniaga.

Konkurentsi kahjustamine ja mõju kaubandusele

- (122) Riigi võetud meedet käsitatakse meetmena, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, kui see võib parandada abisaaja konkurentsiolukorda võrreldes konkureerivate ettevõtjatega ⁽⁷⁷⁾. Praktilistel kaalutlustel eeldatakse konkurentsi kahjustamist aluslepingu artikli 107 tähenduses kohe, kui riik annab ettevõtjale rahalise eelise liberaliseeritud sektoris, kus esineb või võib esineda konkurentsi. Konkurentsi kahjustava eelise andmine ettevõtjale võib tavaliselt mõjutada ka liikmesriikidevahelist kaubandust. Liikmesriikidevaheline kaubandus on mõjutatud juhul, kui meede parandab võrreldes teiste ühendusesisesel turul konkureerivate ettevõtjatega abi saava ettevõtja konkurentsiolukorda ⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁶⁾ Otsus kohtuasjas T-351/02: Deutsche Bahn AG vs. komisjon (EU:T:2006:104, punkt 101).

⁽⁷⁷⁾ Otsus kohtuasjas 730/79: Phillip Morris (EU:C:1980:209, punkt 11). Otsus liidetud kohtuasjades T-298/97, T-312/97 jne: Alzetta (EU:T:2000:151, punkt 80).

⁽⁷⁸⁾ Otsus kohtuasjas T-288/97: Friulia-Venezia Giulia (EU:T:2001, lk 115, punkt 41).

- (123) Komisjon juba järeldas (vt põhjendus 81 jj), et hagejad moodustavad koos ühe majandusüksuse, mis on liidu riigiabieeskirjade kohaldamisel asjaomane ettevõtja. See ettevõtja tegutseb liberaliseeritud turul, konkureerides teiste ettevõtjatega. Komisjon on järeldanud ka seda, et hagejatele vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu hüvitise maksmine parandab nende konkurentsiolukorda võrreldes neile konkurentsi pakkuvate teiste ettevõtjatega, kes ei ole saanud ebaseadusliku riigiabi tühistamise eest sarnast hüvitist. Vahekohtuotsusega ette nähtud hüvitis põhineb summal, mis vastab toorainete puhul nõutud tollimaksudele, saamata jäänud kasumile ja määratud kahjutasu kogusummalt arvestatud intressile. Toorainete kui lõpptoodete sisendi hankimise kulud kujutavad endast ettevõtjate tavapäraseid tegevuskulusid. Taotlejate vabastamisega osast nende tavapärastest tegevuskuludest antakse neile selge konkurentsielis, nagu tehakse ka taotlejate saamata jäänud kasumi hüvitamise ja intressi tasumisega. Hagejad tegelevad toidukaupade, jahvatussaaduste ja plastpakendite tootmisega. Kõikide nende toodete puhul on olemas liberaliseeritud turg, nii et iga hagejatele antud eelis võib kahjustada konkurentsi. Võttes arvesse seda, et toodetega, mida hagejad peamiselt toodavad, on võimalik liikmesriikide vahel ulatuslikult kaubelda ja et seda ka tehakse, on selge, et iga hagejatele antud eelis võib kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (124) Komisjon märgib, et konkurentsi kahjustamist eitades hagejad pelgalt kordavad väiteid, et vendi Miculasid ei saa pidada ettevõtjateks ja et vahekohtuotsuse rakendamisega ei anta hagejatele mingit eelist. Mõlema väite üle on eespool juba põhjalikult arutletud (vt põhjendus 81 jj ning 92 jj), mistõttu puudub vajadus neid täiendavalt käsitleda.

Järeldus

- (125) Eespool nimetatud põhjustel leiab komisjon, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2. Riigiabiéeskirjade kohaldamine ei mõjuta aluslepingu artikliga 351 kaitstud õigusi ja kohustusi

- (126) Aluslepingu artiklis 351 on sätestatud, et „[a]luslepingute sätted ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad [—] ühinevate riikide puhul enne nende ühinemise kuupäeva sõlmitud lepingutest ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel”. Käesoleva juhtumi puhul tuginevad hagejad kahepoolsest investeerimislepingust tulenevatele õigustele ja kohustustele.
- (127) Aluslepingu artikli 351 sõnastusest on selge, et käesoleva juhtumi puhul ei ole see artikkel kohaldatav, sest kahepoolne investeerimisleping on leping, mis on sõlmitud liidu kahe liikmesriigi – Rootsi ja Rumeenia – vahel, mitte „ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel”. Seega ei mõjuta riigiabiõiguse kohaldamine käesoleva juhtumi puhul aluslepingu artikli 351 alusel kaitstud õigusi ja kohustusi.
- (128) Sellega seoses tuleb komisjon meelde, et liidu õiguse alusel kohaldatakse ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute ning liidu liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud kahepoolsete investeerimislepingute suhtes erinevaid eeskirju. ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute puhul on komisjon seisukohal, et sellised lepingud on vastuolus liidu õigusega ja kokkusobimatud liidu aluslepingute sätetega ning seepärast tuleks neid pidada kehtetuks. Seevastu kahepoolsed investeerimislepingud, mis on sõlmitud liidu liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel, on reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1219/2012, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheliste kahepoolsete investeerimislepingute jaoks,⁽⁷⁹⁾ mida kohaldatakse seni, kuni need lepingud asendatakse järk-järgult liidu samasisuliste lepingutega, võttes arvesse liidu ainupädevust ühise kaubanduspoliitika valdkonnas, mille alla välismaised otseinvesteeringud kuuluvad⁽⁸⁰⁾.
- (129) Rumeenia on ka mitmepoolse ICSIDI konventsiooni osalisriik, olles ühinenud konventsiooniga enne ühinemist liiduga. Ent kuna ükski ICSIDI konventsiooni kolmandast riigist osalisriik ei ole käesoleva menetlusega seotud kahepoolse investeerimislepingu osapool, ei ole artikkel 351 käesoleva juhtumi puhul asjakohane.

⁽⁷⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1219/2012, 12. detsember 2012, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheliste kahepoolsete investeerimislepingute jaoks (ELT L 351, 20.12.2012, lk 40).

⁽⁸⁰⁾ Aluslepingu artikli 3 lõike 1 punkt e.

7.3. Uus abi

- (130) Aluslepingu artikli 107 lõikes 1 on sätestatud, et riigiabi on põhimõtteliselt siseturuga kokkusobimatu. Kui komisjon ei ole kuulutanud abimeedet siseturuga kokkusobivaks, on liikmesriikidel keelatud riigiabimeedet rakendada. Aluslepingu artikli 108 lõike 3 alusel peab liikmesriik teavitama komisjoni kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta ning ei tohi rakendada kavandatud meedet enne, kui komisjon on teinud lõpliku otsuse meetme kokkusobivuse kohta siseturuga.
- (131) Keeld rakendada mis tahes abimeedet ilma komisjoni lõpliku otsuseta kõnealuse abimeetme kokkusobivuse kohta siseturuga kehtib mõistagi üksnes nende abimeetmete puhul, mis võeti vastu pärast aluslepingu jõustumist asjaomases liikmesriigis. Rumeenias jõustus alusleping 1. jaanuaril 2007.
- (132) Hagejad ei ole nõus, et vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine kujutab endast uut abi määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses. Nad väidavad, et isegi kui komisjoni hinnang on õige (mida see tegelikult ei ole) ja vahekohtuotsuse rakendamine või täitmine kujutab endast abi, on kõnealuse abi andmise kuupäev see, mil hagejatele anti erakorralise määruse nr 24 kohased soodustused, mida tehti 2000. ja 2002. aastal, seega enne Rumeenia ühinemist liiduga. Hagejate sõnul on viimane kuupäev, mida võiks käsitada abi andmise kuupäevana, vahekohtuotsuse aluseks oleva kahepoolse investeerimislepingu jõustumise kuupäev, mis jääb 2003. aastas.
- (133) Komisjon ei ole hagejatega nõus, leides, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine kas vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu kujutab endast uut abi ning seepärast tuleb selle suhtes kohaldada täielikult aluslepingu artiklites 107 ja 108 sätestatud riigiabi kontrollimehhanismi. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb abi pidada antuks sel hetkel, mil abisaajal tekkis siseriikliku õiguse alusel selle saamiseks tingimusteta õigus⁽⁸¹⁾. Ei erakorralise määruse nr 24 vastuvõtmisega 2. oktoobril 1998 ega ka Bihori maakonna Ștei-Nuceti piirkonna määramisega kümneks aastaks (alates 1. aprillist 1999) ebasoodsas olukorras olevaks piirkonnaks ega alalise investori tunnistuste andmisega äriühingule S.C. European Food S.A. (1. juunil 2000) ning äriühingutele S.C. Starmill S.R.L. ja S.C. Multipack (17. mail 2002) ei antud hagejatele tingimusteta õigust sellele, et nende suhtes rakendatakse kuni 1. aprillini 2009 tooraineid käsitlevat meedet. Pigem sai õiguse selle meetme kohaste soodustustele vaid äriühing, kellel oli õigus saada abi erakorralise määrusega nr 24 sisse seatud kava alusel:
- erakorralise määrusega nr 24 sisse seatud algse kava kohaselt, kui regionaalarengu agentuur kiitis heaks äriühingu toodangu müüki käsitlevad dokumendid, mis kinnitavad äriühingu tootmisprotsessis kasutatavate toorainete impordi toimumist, mis annab õiguse saada tasutud tollimaksude eest hüvitist⁽⁸²⁾;
 - pärast erakorralises määruses nr 24 sätestatud toorainete meetme muutmist erakorralises määruses nr 75 tollimaksuvabastuseks, kui äriühing importis oma tootmisprotsessis kasutatavaid tooraineid ja taotles piirivalveasutustelt nõuetekohaselt põhjendatud dokumentide alusel vabastust.
- (134) Kuna erakorralise määrusega nr 24 (mida on muudetud erakorralise määrusega nr 75) sisse seatud kava tunnistati 22. veebruaril 2005 kehtetuks, ei saanud ühelgi äriühingul olla pärast nimetatud kuupäeva liikmesriigi õigusraamistiku kohaselt õigust abile seoses oma tootmisprotsessis kasutatavate toorainete importimisega Rumeeniasse. Seega tuleneb taotlejate nõue saada Rumeenia riigilt hüvitist üksnes vahekohtuotsusest ja Rumeenia siseriiklikust õigusaktist, mis annab sellele otsusele Rumeenia õiguskorras õigusliku jõu. Kuna vahekohtuotsus tehti ja tõenäoliselt rakendatakse või täidetakse seda pärast Rumeenia ühinemist liiduga, said hagejad endale Rumeenia õiguse alusel tingimusteta õiguse saada vahekohtu määratud hüvitist, mis tulenes ISCIDi konventsiooni ratifitseerimisest, millega anti vahekohtuotsusele Rumeenia õiguses juriidiline jõud, alles pärast Rumeenia ühinemist liiduga.

⁽⁸¹⁾ Otsus kohtuasjas C-129/12: Magdeburger Mühlenwerke (EU:C:2013:200, punkt 40).

⁽⁸²⁾ Selle algse sätte tõlge, millega nähti ette toorainete meede (investeeringusstiimul, mille tühistamise tulemusel määrati vahekohtuotsusega taotlejatele kahjutasu), on esitatud vahekohtuotsuse punktis 148. Selle tõlke kohaselt on artikli 6 lõike 1 punktis b sätestatud järgmine: "Privately held companies, Romanian legal entities, as well as small or family business, authorised pursuant to the Decree-Law no. 54/1990 concerning the organisation and operation of free initiative-based economic activities that are headquartered and conduct business within the disadvantaged region, will be granted the following advantages for their new investments in the these regions: [...] refunds of customs duties on raw materials, spare parts and/or components necessary of achieving the investor's own production in that region. The refunds will be made based on the approval by the regional development agencies of the companies' production sales documents. The funds necessary for the refund of the customs duties will be provided to the Agency for Regional Development from the Regional development Fund. In case of unprivileged regions belonging to two or more administrative-territorial units, the funds necessary for the refund of the customs duties will be provided by the National Agency for Regional Development from the National Development Fund [the "Raw Materials Incentive" or "Raw Materials Facility"]."

- (135) Sellega seoses on oluline märkida ka seda, et vahekohtuotsusega antakse hagejatele hüvitis summas, mis vastab erakorralise määruse nr 24 kohase kava tühistatud toorainete meetme alusel ette nähtud eelistele, alates kõnealuse õigusakti kehtetuks tunnistamise kuupäevast (22. veebruar 2005) kuni selle õigusakti kavandatud aegumiseni (1. aprill 2009). See ajavahemik hõlmab veidi enam kui 49 kuud, millest enamiku (27 kuud) jooksul oli Rumeenia liidu täisliige, kelle suhtes kohaldati otseselt aluslepingus sätestatud riigiabieeskirju. Peale selle antakse vahekohtuotsusega hagejatele hüvitis kadunud võimaluse eest 2009. aastal suhkrut varuda, eeldades, et asjaomane kahju kanti ajavahemikus 31. märtsist 2009 kuni 1. juulini 2010. Seega kanti see väidetav kahju täielikult pärast seda, kui Rumeenia ühines 2007. aastal liiduga. Lõpetuseks määras vahekohus hüvitise saamata jäänud kasumi eest, võttes arvesse väidatavat kahju, mis tekkis ajavahemikus 1. jaanuarist 2005 kuni 31. augustini 2011. See ajavahemik hõlmab 80 kuud, millest enamiku (56 kuud) jooksul oli Rumeenia liidu täisliige, kelle suhtes kohaldati otseselt aluslepingus sätestatud riigiabiéeskirju.
- (136) Ja veel, erakorralise määruse nr 24 stiimulite kava ei ole nimetatud Rumeenia Euroopa Liiduga ühinemise akti V lisa 2. peatüki punktis n.1, kus on loetletud ammendavalt riigiabimeetmed, mida loetakse Rumeenia ühinemisel liiduga olemasolevaks abiks ⁽⁸³⁾, ⁽⁸⁴⁾.
- (137) Asjaolu, et ajal, mil Rumeenia väidetavalt jättis täitmata oma kahepoolsest investeerimislepingust tulenevad kohustused, tühistades erakorralise määrusega nr 24 kehtestatud abikava, või mil hagejad esitasid kahepoolse investeerimislepingu alusel vahekohtule oma nõuded, ei kohaldatud Rumeenia suhtes ei ühinemisakti ega aluslepingut, ei oma tähtsust. Kummalgi hetkel ei omandanud hagejad tingimusteta õigust vahekohtu määratava hüvitise saamisele ehk vaadeldava meetme rakendamisele. Hagejad said tingimusteta õiguse sellele hüvitisele, mida nad võisid Rumeenialt nõuda, alles siis, kui vahekohus tegi 11. detsembri 2013. aasta otsusega kindlaks kahepoolse investeerimislepingu artikli 2 lõike 3 rikkumise ning kui Rumeenia siseriikliku õigusaktiga anti vahekohtuotsusele Rumeenia õiguskorras juriidiline jõud. See leidis aset pärast Rumeenia ühinemist Euroopa Liiduga.
- (138) Seepärast ei ole hagejate juhtum võrreldav juhtumiga, mida on käsitletud hagejate viidatud komisjoni otsuses juhtumi N 380/04 kohta. Juhtum N 380/04 oli seotud lepinguga, mille sõlmisid 1997. aastal omavahel äriühing Latvijas Gaze (edaspidi „LG”) ja Läti. Kui LG ja Läti vahel tekkis seoses Läti lepingujärgsete kohustustega vaidlus, algatati Stockholmis UNCITRALi eeskirjade alusel kaubanduslik vahekohtumenetlus. Selle menetluse tarvis asutatud vahekohus otsustas 19. juunil 2003, et Läti peab maksuma LG-le hüvitist ajavahemiku eest 10. jaanuarist 2001 kuni 10. märtsini 2003. Läti ei järginud vahekohtuotsust enne, kui ta ühines 1. mail 2004 liiduga, ja teatas selle otsuse kavandatud rakendamisest komisjonile pärast ühinemist. Komisjon märkis oma otsuses, et hüvitamiskohustus tekkis 1997. aasta lepingu põhjal, et vahekohtu määratud hüvitis oli seotud täielikult ajavahemikuga enne Läti ühinemist liiduga ning et ka vahekohtuotsus ise tehti enne Läti ühinemist liiduga. Selle põhjal järeldas komisjon, et „[—] vahekohtu määratud kahjutasu maksmisega [—] rakendatakse pelgalt meedet, mis oli täielikult paika pandud juba enne ühinemist” ning et 2003. aasta vahekohtuotsuse rakendamist ei saa lugeda uueks abiks. Lisaks juhitakse komisjoni otsuses juhtumi N 380/04 kohta tähelepanu sellele, et otsusega ei välistata võimalike tulevaste ühinemisläinud ajaga seotud lepingukohaste maksete analüüsimist, piirdudes sel moel valitud käsitlusviisi puhul kitsalt Läti esitatud konkreetsete faktidega.
- (139) Käesoleva juhtumi puhul tuleneb hüvitamiskohustus seevastu vahekohtuotsusest, mis tehti 2013. aastal ehk peaaegu seitse aastat pärast Rumeenia ühinemist liiduga, ning vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitis on seotud enamjaolt ajavahemikuga pärast Rumeenia ühinemist liiduga. Ja lõpetuseks – kõige ilmsem erinevus juhtumi N 380/04 ja käesoleva juhtumi vahel seisneb selles, et juhtumi N 380/04 puhul ei olnud mingit märki sellest, et LG oleks saanud 2003. aasta vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise ebaseaduslikku riigiabi, mille andmisel oleks Läti läinud vastuollu enda kui liiduga ühineva kandidaatriigi riigiabikohustustega.

⁽⁸³⁾ Kolm ühinemisaktis nimetatud olemasoleva abi kategooriat on järgmised:

— enne 10. detsembrit 1994 jõustunud abimeetmed;

— käesoleva lisa liites loetletud abimeetmed;

— abimeetmed, mida uue liikmesriigi riigiabi järelevalveasutus enne ühinemiskuupäeva hindas ja mis loeti *acquis*-le vastavaks ning mille kohta komisjon ei ole esitanud punktis 2 ettenähtud korras vastuväiteid sel alusel, et on tõsiseid kahtlusi meetme kokkusobivuses ühisturuga.

Mis tahes otsus vahekohtuotsuse täitmise kohta ei kuulu ühtegi nendest kolmest kategooriast. Isegi kui leitakse, et vahekohtuotsuse rakendamise pelgalt taastatakse hagejate erakorralise määruse nr 24 kohased õigused – justkui selle määrusega ette nähtud stiimuleid ei oleks enne nende kavandatud aegumist tühistatud –, tuleks seda tagasiulatuvat taastamist siiski käsitada alates Rumeenia ühinemisest liiduga uue abina.

⁽⁸⁴⁾ Vt ka otsus liidetud kohtuasjades T-80/06 ja T-182/09: Budapesti Erömi (EU:T:2012:65, punkt 54).

- (140) Seepärast leiab komisjon, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine kujutab endast uut abi ning et seda meetet saab jõustada üksnes siis, kui komisjon on selle võtmiseks riigiabieeskirjade alusel loa andnud.

7.4. Ebaseaduslikkus aluslepingu artikli 108 lõike 3 alusel

- (141) Rumeenia on vahekohtu määratud hüvitise hagejatele osaliselt juba välja maksnud, tasaarvestades osa hüvitisest teatavate maksudega, mis üks hageja, S.C. European Food S.A., võlgnes Rumeenia riigile. Kuna Rumeenia ei teavitanud sellest vahekohtuotsuse osalisest rakendamisest komisjoni, jõustati see meede ebaseaduslikult, rikkudes aluslepingu artikli 108 lõiget 3. Ka igasugune edasine vahekohtu määratud hüvitise maksmine kas vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise kaudu, millest komisjon ei ole teadlik või mis võib aset leida pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist, kujutab endast samadel põhjustel Rumeenia-poolset aluslepingu artikli 108 lõike 3 järgimise kohustuse rikkumist.

7.5. Kokkusobivus siseturuga

- (142) Alustuseks tuletab komisjon meelde, et selle hindamisel, kas meede sobib aluslepingu artikli 107 lõigete 2 ja 3 alusel kokku siseturuga, on liikmesriigi peamine kohustus tõendamiskohustus⁽⁸⁵⁾. Sellega seoses tuletab komisjon meelde ka seda, et riigiabiameedet ei saa kuulutada siseturuga kokkusobivaks, kui sellega kaasneb paratamatult aluslepingu teiste sätete rikkumine⁽⁸⁶⁾. Rumeenia ei ole esitanud praeguseks ühtki väidet, millega saaks põhjendada meetet aluslepingu artikli 107 lõigete 2 ja 3 alusel. Täielikkuse huvides peab komisjon siiski asjakohaseks omaalgatuslikult hinnata kokkusobivust siseturuga.
- (143) Hagejad väidavad, et meede kujutab endast siseturuga kokkusobivat regionaalabi. Komisjon võib pidada aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktide a ja c alusel siseturuga kokkusobivaks riigiabi, millega edendatakse majandusarengut liidu teatavates ebasoodsas olukorras olevates piirkondades. Tingimused, mille alusel regionaalarengu edendamiseks antavat abi võib pidada siseturuga kokkusobivaks, on sätestatud regionaalabi suunistes aastateks 2014–2020 (edaspidi „2014. aasta suunised“). Nende suuniste põhjenduses 188 on selgitatud, et suuniseid kohaldatakse pärast 30. juunit 2014 antava regionaalabi kokkusobivuse hindamisel. See tähendab, et regionaalabi, mida on antud ebaseaduslikult või mida kavatakse anda enne 1. juulit 2014, tuleb hinnata vastavalt regionaalabi suunistele aastateks 2007–2013 (edaspidi „2007. aasta suunised“) (87).
- (144) Nagu on selgitatud põhjenduses 134, anti hagejatele tingimusteta õigus saada abi 11. detsembril 2013 tehtud vahekohtuotsusega ja Rumeenia siseriikliku õigusaktiga, millega anti vahekohtuotsusele Rumeenia õiguskorras juriidiline jõud, st enne 2014. aasta suuniste jõustumist. Seepärast tuleks vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmist hinnata 2007. aasta suuniste alusel.
- (145) Nendes suunistes on komisjon sätestanud, et ettevõtja jooksvate kulude katmiseks antav regionaalabi kujutab endast tegevusabi ja seda ei peeta siseturuga kokkusobivaks, välja arvatud juhul, kui seda antakse erandlikel asjaoludel, et tulla toime eriliste ebasoodsate tingimustega, millega ettevõtjad seisavad silmitsi aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga a hõlmatud ebasoodsas olukorras olevates piirkondades (88).
- (146) Käesoleva juhtumi puhul viitab hüvitis, mille vahekohus määras hagejatele, kahjudele, mis on otseselt seotud erakorralise määruse nr 24 stiimulite tühistamisega, ja selle eesmärk on taastada abisaaja olukord sellisena, milline see oleks tõenäoliselt olnud, kui neid stiimuleid ei oleks tühistatud. Vahekohtuotsuse rakendamisega taastatakse sisuliselt olukord, milles hagejad oleksid suure tõenäosusega olnud, kui Rumeenia ei oleks erakorralist määrust nr 24 kehtetuks tunnistatud. Kuna erakorralise määruse nr 24 alusel antud eelised olid seotud hagejate jooksvate kuludega, mitte algse investeeringuga, kujutasid need eelised endast tegevusabi. Seepärast kujutab hageja olukorra taastamine sellisena, milline see oleks olnud, kui erakorralise määruse nr 24 stiimuleid ei oleks tühistatud, ja seega selle tühistamisega seotud kahju hüvitamine endast tegevusabi. Nagu on selgitatud põhjenduses 92 jj, vähenevad vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksimisega tagasiulatavalt tegevuskulud, mis on tekkinud hagejatel tavapärastes turutingimustes toimunud majandustegevuse käigus.

⁽⁸⁵⁾ Otsus kohtuasjas T-68/03: Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE vs. komisjon (EU:T:2007:253, punkt 34).

⁽⁸⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-225/91: Matra vs. komisjon (EU:C:1993:239, punkt 41).

⁽⁸⁷⁾ Regionaalabi suunised aastateks 2007–2013 (ELT C 54, 4.3.2006, lk 13).

⁽⁸⁸⁾ 2007. aasta suuniste punkt 76.

- (147) 2007. aasta suuniste punktide 76, 77 ja 79 kohaselt on tegevusabi üldjuhul keelatud. Seda võib anda üksnes erandjuhul aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktis a kirjeldatud piirkondades, tingimusel et:
- abi andmine on õigustatud regionaalarengu seisukohast (abi on sihipärane);
 - abi olemus ja määr on proportsionaalne puudustega, mille leevendamiseks abi antakse;
 - abi on ajutine, aja jooksul seda vähendatakse ja abi andmine lõpetatakse, kui asjaomased piirkonnad on saavutanud ELi rikkamatele piirkondadele lähedase heaolu;
 - abi eraldatakse põhimõtteliselt ainult eelnevalt määratletud abikõlblike kulutuste jaoks ja abi piirdub teatava osaga nimetatud kulutustest;
 - asjaomane liikmesriik on kohustunud kinni pidama üksikasjalikest aruandluseeskirjadest, mis on sätestatud 2007. aasta suuniste punktis 83.
- (148) Majandustegevus, mis saab kasu vahekohtuotsuse rakendamisest, toimub aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktiga a hõlmatud piirkonnas, mille komisjon on kindlaks määranud otsustes, mis käsitlevad Rumeenia regionaalabi kaarti aastateks 2007–2013 ⁽⁸⁹⁾ ja 2014–2020 ⁽⁹⁰⁾.
- (149) Komisjon siiski ei mõista, kuidas on hagejatele määratud hüvitise maksmine õigustatud asjaomaste piirkondade arengusse panustamise seisukohast. Selle maksega antava tegevusabi mõte ei ole aidata saavutada aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktis a sätestatud ühist võrdsuse tagamise eesmärki, vaid pelgalt hüvitada abisaajale kahju, mis tekkis seoses erakorralise määruse nr 24 kehtetuks tunnistamisega enne selle kavandatud aegumistähtaega. Selle tulemusel tekib hagejatel vaba raha, ilma et sel oleks mingit positiivset mõju piirkonna arengule.
- (150) Sellest, et majandustegevus toimub konkreetsetes piirkonnas, ei piisa eeldamaks, et meede on proportsionaalne puudustega, mille leevendamiseks meede võetakse, sest esiteks tuleb näidata, millised need puudused on, ja teiseks, kuidas need puudused takistavad asjaomase piirkonna arengut. Tõendite puudumise tõttu ei olnud komisjonil võimalik kindlaks teha konkreetseid puudusi, mille leevendamiseks abimeetmed võeti.
- (151) Vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine on olemuselt ajutine, sest sellel puudub pärast vahekohtuotsuse rakendamise või täitmise lõppemist igasugune mõju. Samas ei anta seda vaid eelnevalt määratletud kulutuste teatava osa jaoks, sest hüvitise eesmärk on tagada kogu hagejate kantud kahju katmine.
- (152) Eespool öeldut arvesse võttes leiab komisjon, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine ei ole kooskõlas 2007. aasta suunistega ja seetõttu ei saa seda kuulutada kokkusobivaks siseturuga. Kuna kohaldatav ei ole ka ükski teine kokkusobivuse alus, leiab komisjon, et abimeetme kokkusobivuses siseturuga ei olnud võimalik veenduda.

7.6 Järeldus abimeetme hindamise kohta

- (153) Eespool esitatud analüüs näitab, et vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksmine kujutab endast siseturuga kokkusobimatu uue abi andmist, mis ei ole kooskõlas aluslepinguga. Komisjonil on kahju, et Rumeenia on hüvitise selle ühe osa tasaarvestamisega ühe hageja, S.C. European Food S.A. maksuvõlga Rumeenia riigi ees ja kohtu määratud täidesaatja võetud meetmetega osaliselt juba välja maksnud.

8. SISSENÕUDMINE

- (154) Aluslepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et asjaomane liikmesriik peab sellise abi andmise lõpetama või seda muutma ⁽⁹¹⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et liikmesriigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud selleks, et taastada varasem olukord ⁽⁹²⁾. Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina

⁽⁸⁹⁾ Komisjoni otsus N 2/07 (otsuse kokkuvõte: ELT C 73, 30.3.2007, lk 15).

⁽⁹⁰⁾ Komisjoni otsus SA 38364 (otsuse kokkuvõte: ELT C 233, 18.7.2014, lk 1).

⁽⁹¹⁾ Otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EU:C:1973:87, punkt 13).

⁽⁹²⁾ Otsus liidetud kohtuasjades C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EU:C:1994:325, punkt 75).

saadud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelisest, mis tal turul konkurentide ees oli, ja kui on taastatud abi väljamaksmisele eelnenud olukord⁽⁹³⁾. Kooskõlas selle kohtupraktikaga on määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 14 lõikes 1 sätestatud, et „[k]ui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada”.

- (155) Hagejad väidavad, et neil olid õiguspärased ootused selle suhtes, et erakorralise määruse nr 24 alusel antud stiimulid on seaduslikud ja et nad saavad nendest stiimulitest kasu kuni nende kavandatud aegumiseni 1. aprillil 2009. Komisjon märgib sellega seoses, et määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 14 lõikes 1 on lisaks sätestatud, et „[k]omisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus [liidu] õiguse üldpõhimõtetega”. Euroopa Kohus on tunnistanud, et õiguspäraste ootuste kaitsmise põhimõte kujutab endast sellist liidu õiguse üldpõhimõtet. Ometi ei leia komisjon, et hagejad saaksid tugineda sellisele õiguspärasele ootusele.
- (156) Välja arvatud erandlikel asjaoludel, saavad ettevõtjad Euroopa Kohtu praktika kohaselt tugineda õiguspärasele ootusele abi seaduslikkuse osas põhimõtteliselt üksnes siis, kui abi andmisel on järgitud aluslepingu artikli 108 lõikes 3 ette nähtud menetlust. Oma hilisemas kohtupraktikas on Euroopa Kohus tähendanud, et kui komisjon, kellel on ainupädevus lubada liidu liikmesriikidel anda riigiabi, ei ole oma konkreetse positiivse toiminguga andnud piisavalt täpseid kinnitusi, mis võimaldavad abisaajal asuda seisukohale, et meede ei kujuta endast riigiabi, ei taga ükski erandlik asjaolu abi tagasinõudmise ärahoidmiseks õiguspäraste ootuste kaitsmise põhimõtte kohaldamist, kui komisjoni ei ole kõnealusest abimeetmest teavitatud⁽⁹⁴⁾. Tõepoolest, pikaajalise kohtupraktika kohaselt ei saa õiguspäraste ootuste kaitsmise põhimõtet vastu seada liidu õiguse konkreetsele sättele ning liidu õiguse kohaldamise eest vastutava riigiasutuse kõnealuse õigusega vastuolus olev käitumine ei saa tekitada ettevõtjal õiguspäraseid ootusi selle suhtes, et teda koheldakse viisil, mis on kõnealuse õigusega vastuolus⁽⁹⁵⁾. Tuleb eeldada, et kohuse-tundlik ettevõtja suudab kindlaks teha, kas kõnealust menetlust on järgitud⁽⁹⁶⁾.
- (157) Komisjon märgib, et mis puudutab vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitist, siis hagejatele oleks pidanud olema ilma mingi kahtluseta selge juba enne seda, kui abi neile vahekohtuotsuse vastuvõtmise ja Rumeenia siseriikliku õigusaktiga, millega anti vahekohtuotsusele Rumeenia õiguskorras juriidiline jõud, eraldati, et komisjoni meelest kaasneb kõnealuse hüvitise maksimisega ebaseaduslik ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi. See seisukoht edastati 20. juulil 2009 sõnaselgelt vahekohtule ja sellest teavitati hagejaid.
- (158) Mis puudutab hagejate väidet, et neil olid õiguspärased ootused selle suhtes, et erakorraline määrus nr 24 on seaduslik ja et see jääb jõusse kuni 1. aprillini 2009, siis kõigepealt tuleb komisjon meelde, et käesoleva otsuse aluseks on vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitise maksimine, mitte erakorraline määrus nr 24. Täielikkuse huvides komisjon sellegipoolest lisab, et hagejad ei saa põhjendatult viidata õiguspärasele ootusele seoses kõnealuse kava kehtivuse ja kohaldatavusega kuni 1. aprillini 2009. Mis puudutab seda kava, siis enne Rumeenia ühinemist liiduga vastutas riigiabi andmise lubamise ja järelevalve eest ELi-Rumeenia assotsiatsiooninõukogu otsuse nr 4/2000 ja Rumeenia riigiabi käsitleva seaduse nr 143/1999 alusel Rumeenia konkurentsinnõukogu, mitte komisjon. Sellega seoses märgib komisjon, et Rumeenia konkurentsinnõukogu teavitati erakorralisest määrusest nr 24 seoses erakorralise määrusega nr 75 kavandatud muudatustega ning et Rumeenia konkurentsinnõukogu leidis oma 15. mai 2000. aasta otsuses nr 244/2000, et need stiimulid kujutavad endast siseturuga kokkusobimatut riigiabi. S.C. European Food S.A. sai alles pärast selle otsuse vastuvõtmist, 1. juunil 2000, alalise investori tunnistuse, mis andis talle õiguse saada erakorralise määrusega nr 24 kehtestatud kava alusel riigiabi, nagu on selgitatud põhjenduses 133. See aga ei tähenda, et abi anti nimetatud kuupäeval, nagu on selgitatud põhjenduses 134.
- (159) Sellest järeldub, et ajal, mil S.C. European Food S.A. sai erakorralise määrusega nr 24 ette nähtud ebaseaduslikku riigiabi, mida anti igal juhul pärast 1. juunit 2000, pidi ta olema täiesti teadlik Rumeenia konkurentsinnõukogu 15. mai 2000. aasta otsusest, millega erakorralise määruse nr 24 stiimulid kuulutati siseturuga kokkusobimatuks riigiabiks. Lisaks pidi ta olema teadlik ka 1. jaanuaril 1995 jõustunud Euroopa lepingust ja 1. jaanuaril 2000 jõustunud Rumeenia seadusest nr 143/1999 riigiabi kohta, milles mõlemas keelati Rumeenial anda riigiabi ja anti Rumeenia konkurentsinnõukogule volitus lubada uue riigiabi andmist. Sellise konkurentsinnõukogu loa puudumisel ning kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mida kohaldati 1995. aasta Euroopa lepingu artikli 64, ELi-Rumeenia assotsiatsiooninõukogu otsuse nr 4/2000 artikli 1 ja ühenduse õigustiku alusel, ei saanud äriühingul S.C. European Food A.S. tekkida – hoolimata Rumeenia valitsuse edasistest sammudest pärast otsuse nr 244/2000 vastuvõtmist – kunagi õiguspärast ootust selle suhtes, et erakorralise määruse nr 24 alusel antud stiimulid kujutavad endast

⁽⁹³⁾ Otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EU:C:1993:311, punktid 64–65).

⁽⁹⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-148/04: Unicredito Italiano (EU:C:2005:774, punktid 104–111).

⁽⁹⁵⁾ Otsus kohtuasjas C-217/06: komisjon vs. Itaalia (EU:C:2007:580, punkt 23 ja tsiteeritud kohtupraktika).

⁽⁹⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-5/89: komisjon vs. Saksamaa (EU:C:1990:320, punkt 14).

siseturuga kokkusobivat riigiabi. Sama arutluskäik on ilmselt asjakohane äriühingute S.C. Multipack ja S.C. Starmill S.R.L. puhul, kes said oma alalise investori tunnistuse alles 17. mail 2002 ehk kaks aastat pärast otsuse nr 244/2000 vastuvõtmist. Seega ei ole hagejatel mingit alust viidata õiguspärasele ootusele, et erakorralise määruse nr 24 kava kujutab endast seaduslikku riigiabi, mida komisjon peab pealegi käesoleva otsuse kontekstis ebaoluliseks.

- (160) Seepärast peab Rumeenia vahekohtu poolt hagejatele määratud hüvitisega seotud maksed sisse nõudma, sest need kujutavad endast ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut riigiabi. Kuna viis hagejat koos teiste asjaomaste EFDG äriühingutega moodustavad ühe majandusüksuse (vt põhjendus 91, vastutavad viis hagejat ja teised asjaomased EFDG äriühingud ühiselt ükskõik kellele neist antud riigiabi tagasimaksmise eest Rumeenia riigile. Määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 14 lõike 2 kohaselt kuuluvad vastavalt tagastamisotsusele tagastatava abi hulka intressid, mille kohase määra kinnitab komisjon. Intressi makstakse ajavahemiku eest, mis algab ebaseadusliku abi jõudmisega abisaaja käsutusse ja lõpeb abi tagastamise kuupäeval. Määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 14 lõikes 3 on sätestatud, et tagastamine toimub viivitamata ja vastavalt kõnealuse liikmesriigi siseriiklikus õiguses kehtivate korrale, tingimusel et see võimaldab komisjoni otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Sel eesmärgil ja juhuks, kui toimub siseriikliku kohtu menetlus, peavad kõnealused liikmesriigid võtma kõik vajalikud ja nende vastavas õigussüsteemis kättesaadavad meetmed, sealhulgas ajutised meetmed, ilma et see piiraks ühenduse õiguse kohaldamist.
- (161) Sellega seoses märgib komisjon, et Rumeenia on juba tasaarvestanud 337 492 864 leud (ligikaudu 76 miljonit eurot) ⁽⁹⁷⁾ ühe hageja, S.C. European Food S.A. maksuvõlga. Edasi märgib komisjon, et kohtu määratud täidesaatja konfiskeeris Rumeenia rahandusministeeriumilt 36 484 232 leud (ligikaudu 8,1 miljonit eurot) ⁽⁹⁸⁾ ning kandis seejärel 34 004 232 leud (ligikaudu 7,56 miljonit eurot) võrdsete osadena üle viiest hagejast kolmele ja jättis ülejäänud summa täitekulude katteks. 25. veebruaril 2015 konfiskeeris kohtu määratud täidesaatja rahandusministeeriumi pangakontodelt veel 9 197 482 leud (ligikaudu 2 miljonit eurot) ⁽⁹⁹⁾. Lisaks võtab komisjon teadmiseks asjaolu, et Rumeenia ametiasutused on vabatahtlikult kandnud 472 788 675 leud (ligikaudu 106,5 miljonit eurot, ⁽¹⁰⁰⁾ sh kohtu määratud täidesaatja kulud summas 6 028 608 leud) viie hageja nimel avatud blokeeritud kontole. Need summad, nagu ka kõik teised hagejatele vahekohtuotsuse täitmisel makstud või makstavad summad, peab Rumeenia sisse nõudma. Sellest tulenevalt on komisjon

VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Rahvusvahelise Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuse (ICSID) egiidi all asutatud vahekohtu 11. detsembri 2013. aasta otsusega juhtum nr ARB/05/20 Micula a.o. vs. Rumeenia ⁽¹⁰¹⁾ määratud hüvitise maksmine majandusüksusele, kuhu kuuluvad Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L., kujutab endast riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ja on kokkusobimatu siseturuga.

Artikkel 2

1. Rumeenia ei maksa välja artiklis 1 nimetatud siseturuga kokkusobimatut abi ja nõuab sisse artiklis 1 nimetatud siseturuga kokkusobimatu mis tahes abi, mis on ükskõik millisele kõnealust abi saava majandusüksuse osaks olevale üksusele 11. detsembri 2013. aasta vahekohtuotsuse osalise rakendamise või täitmise kaudu juba välja makstud, ning mis tahes abi, mis on ükskõik millisele kõnealust abi saava majandusüksuse osaks olevale üksusele 11. detsembri 2013. aasta vahekohtuotsuse edasise rakendamise kaudu välja makstud ja millest komisjoni ei ole teavitatud või mis on välja makstud pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist.

2. Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L. ja West Leasing S.R.L. vastutavad ühiselt ükskõik kellele neist antud riigiabi tagasimaksmise eest.

⁽⁹⁷⁾ Vt allmärkus 7.

⁽⁹⁸⁾ Vt allmärkus 38.

⁽⁹⁹⁾ Vt allmärkus 38.

⁽¹⁰⁰⁾ Vt allmärkus 40.

⁽¹⁰¹⁾ ICSIDi 11. detsembri 2013. aasta lõppotsus kohtuasjas nr ARB/05/20: Ioan Micula, Viorel Micula, SC European Food SA, SC Starmill SRI, SC Multipack SRL vs. Rumeenia.

3. Sissenõutavad summad on summad, mis tulenevad 11. detsembri 2013. aasta vahekohtuotsuse rakendamisest või täitmistest (põhiosa ja intress).
4. Sissenõutavatelt summadelt arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil need anti abisaajate käsutusse, kuni nende tegeliku tagasimaksmiseni.
5. Rumeenia esitab täpsed kuupäevad, millal riigi eraldatud abi anti vastavate abisaajate käsutusse.
6. Intress arvutatakse liitintressina vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 ⁽¹⁰²⁾ V peatükile.
7. Rumeenia kannab hoolt selle eest, et alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast ei tehtaks enam ühtki artiklis 1 nimetatud abi väljamakset.

Artikkel 3

1. Artiklis 1 nimetatud abi tuleb sisse nõuda viivitamata ja tõhusalt.
2. Rumeenia tagab käesoleva otsuse rakendamise nelja kuu jooksul alates selle teatavaks tegemise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavakstegemisest esitab Rumeenia järgmise teabe:
 - a) igale käesoleva otsuse artiklis 1 nimetatud üksusele antud abi kogusumma;
 - b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete üksikasjalik kirjeldus;
 - c) dokumendid, mis kinnitavad, et abisaajatele on antud korraldus abi tagasi maksta.
2. Rumeenia teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmetega seotud edusammudest, kuni kogu artiklis 1 nimetatud abi on tagasi makstud. Rumeenia esitab komisjoni taotlusel viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete kohta. Ta esitab ka üksikasjaliku teabe abisaajatelt juba tagasi saadud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud Rumeeniale.

Brüssel, 30. märts 2015

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

⁽¹⁰²⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

ET